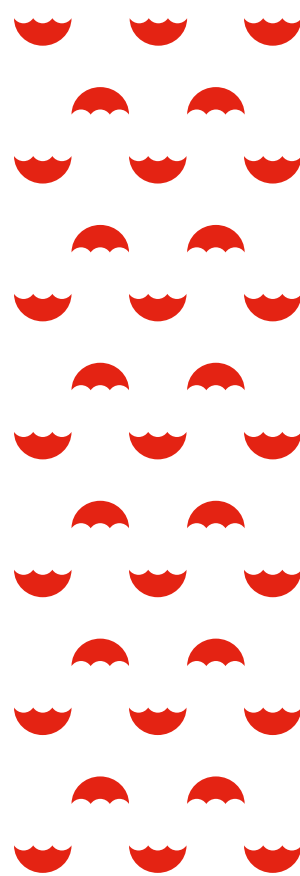

čap

Pojištný obzor

Časopis českého pojišřovnictví

3

2021

	Tatána Míková: Na určitý počet slabších jevů vždycky případně jev silnější	4
	Pojišťovnictví zažilo postkoronavirový pokles tempa růstu a v létě tornádo	6
	Novinky v evidenci skutečných majitelů	11
	Praktické zkušenosti s implementací IFRS 17 v českých pojišťovnách	21

Interview

Tatána Míková: Na určitý počet slabších
jevů vždycky případně jev silnější

4

Na cestě z krize

26**Na aktuální téma**

Pojišťovnictví zažilo postkoronavirový
pokles tempa růstu a v létě tornádo

6**Pojistné spektrum**

Aktuality povinného ručení 2021

28

Slovenské předsednictví v Radě EU

8

Povodňové riziko v ČR a vývoj nástrojů
pro jeho kvantifikaci

32**Legislativa a právo**

Novinky v evidenci skutečných majitelů

11**Z domova**

Kybernetická bezpečnost
jako businessová příležitost

36

Současný vývoj v oblasti panevropského
osobního penzijního produktu

16

ČAP Insurance Talk

38

Co přináší připravovaná evropská
regulace umělé inteligence

20

Personální změny

40**Ekonomické informace**

Praktické zkušenosti s implementací IFRS 17
v českých pojišťovnách

21

Retrovize

41

Insurance Digest

46

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dne 24. června 2021 se jižní Moravou prohnala ničivá bouře s krupobitím, doprovázená pro ČR poměrně extrémním jevem v podobě tornáda o síle F4 dle rozšířené Fujitovy stupnice. Zda výskyt tornáda způsobily klimatické změny a jakým směrem se vyvíjí počasí v ČR, jsme se zeptali Taťány Míkové, vedoucí redakce počasí v České televizi. „Nejlépe se daří předpovědět teploty: pokud je den beze srážek, má předpověď velkou šanci, že se povede. Srážky se totiž předpovídají hůř, zvláště ty, které jsou spojeny s konvektivní oblačností, tedy s přeháňkami a bouřkami. U nich je velký problém, jak přesně určit množství vody i místní lokalizaci.“

Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, je účinný od 1. června 2021. Monika Herešová Mráková (Herešová advokáti) se ve svém příspěvku zaměří na povinnosti pojišťoven jako evidujících osob dle nového zákona a jako povinných osob dle AML zákona při zjišťování skutečných majitelů svých klientů.

Po předchozím bezmála dvouletém vyjednávání konečné podoby návrhu nařízení bylo dne 25. července 2019 v *Úředním věstníku EU* publikováno nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1238 ze dne 20. června 2019, o panevropském osobním penzijním produktu. Účinnost nařízení se netypicky odvíjí od data zveřejnění aktů v přenesené pravomoci (konkrétně 12 měsíců po jejich zveřejnění), její přesné datum tudíž nebylo ještě donedávna známo. Bližší informace představí Daniel Sejrek z Ministerstva financí ČR v rubrice Legislativa a právo.

Přeji Vám příjemné čtení!

Libor Hlavička
šéfredaktor

Tatána Míková: Na určitý počet slabších jevů vždycky případně jev silnější

Mgr. Libor Hlavička / šéfredaktor *Pojistného obzoru* / Česká asociace pojišťoven

Dne 24. června 2021 se jižní Moravou prohnala ničivá bouře s krupobitím, doprovázená pro ČR poměrně extrémním jevem v podobě tornáda o síle F4 dle rozšířené Fujitovy stupnice. Zda výskyt tornáda způsobily klimatické změny a jakým směrem se vyvíjí počasí v ČR, jsme se zeptali Tatány Míkové, vedoucí redakce počasí v České televizi.

Děkuji Vám, paní Míková, za Váš čas na rozhovor pro *Pojistný obzor*. Na úvod bych se Vás rád zeptal, s jakou procentní úspěšností dnes dokážeme počasí v jeho komplexnosti předpovídat.

Nejlépe je na tom předpověď na následující den – má úspěšnost mezi 95 a 98 %. Každý další den je ale zatížen větší nejistotou a pátý den se pohybuje tak kolem 85 %.

Které meteorologické jevy dokážeme předpovídat nejlépe a které nejhůře?

Nejlépe se daří předpovědět teploty: pokud je den beze srážek, má předpověď velkou šanci, že se povede. Srážky se totiž předpovídají hůř, zvláště ty, které jsou spojeny s konvektivní oblačností, tedy s přeháňkami a bouřkami. U nich je velký problém, jak přesně určit množství vody i místní lokalizaci.

Mohla byste nastínit současné meteorologické modely a měřicí techniku?

To by se Vám do jednoho čísla nevešlo (*úsměv*). Měření se dodnes někde provádí ručně, ale čím dál tím častěji jsou stanice automatizované. U systémů měření srážek pomocí radarů už je práce zařízení hodně automatická, podobně jako satelitní měření. Meteorologické modely jsou obrovské soustavy rovnic a parametrických výpočtů, do kterých vstupují téměř všechna měření, která máme k dispozici. Superpočítače je počítají několik hodin, než dostaneme výsledek.

Jaký vývoj v oblasti meteorologických modelů a měřicí techniky v následujících desetiletích očekáváte a ke zpřesnění předpovědi kterých meteorologických jevů by tento vývoj mohl vést?

Každých 15–20 let se zvyšuje preciznost výpočtů. Jde jak o vylepšení schématu výpočtů podle nejnovějších poznatků, tak i o zmenšení čtverců, pro které model dává výsledky. Čím je takový základní krok – nebo

chcete-li: velikost čtverců – menší, tím lépe se v něm dají charakterizovat jak meteorologické prvky, tak i další důležité parametry, např. nadmořská výška, svažitost terénu a charakter podkladu na zemi. Samozřejmě čím více máte čtverců, tím rychlejší musí být počítač. Některé modely se počítají dokonce na soustavách několika počítačů.

K jakým posunům z hlediska množství srážek a průměrných teplot došlo v ČR za posledních 50 let a jaké podnebí čeká ČR za dalších 50 let?

Kupodivu pokud jde o celkové množství srážek, jsou změny nevýznamné. Po roce 2000 ale výrazně přibýlo extrémnějších případů: jak období sucha, tak hodně velkých srážkových úhrnů. Přívalové deště sice zatím neindikují, že by byly častější v dlouhodobém pohledu, ale přicházejí častěji po sobě, a tak zátěž krajiny vodou ve vlhčích obdobích zvyšují. Teploty se po roce 1980 výrazněji zvýšily od ledna do srpna, září až prosinec mají dlouhodobý průměr podobný jako v období let 1961–1990. Hodnotit starší období není jednoduché, protože stanic bylo mnohem méně, než máme dnes. Projekce budoucího klimatu můžete najít na portálu klimatickazmena.cz.

Čím jsou takovéto změny podle Vašeho názoru způsobeny?

Podstatnou část tvoří změna daná nárůstem množství skleníkových plynů v atmosféře. Bezpochyby jsou v nich ovšem zahrnuty i přirozené variace klimatu.

Jak si vysvětlujete výskyt červnového tornáda o takovéto síle na jižní Moravě? Jedná se o projev klimatických změn, anebo o náhodný výkyv, jímž se občas vyznačuje každý podnebný pás?

Když se zeptáte expertů, kteří se specializují na bouřkové systémy a tornáda, dozvíte se, že na určitý počet slabších jevů vždycky případně jev silnější. A tornáda o síle F3 už

v Česku v posledních 20 letech registrujeme. Pravdou také je, že po roce 2000 se jejich detekce a dokumentace výrazně zlepšily.

A jak můžeme nahlížet zvýšený počet vichřic a orkánů v posledních 10 letech na území ČR?

Víte, jako jedna vlaštovka nedělá jaro, jedno hodně silné tornádo nepředstavuje důkaz klimatické změny. Ale pokud se některé extrémní jevy vyskytují častěji, pak je namístě uvažovat, jestli existuje vazba na změnu klimatu. Podle nejnovější hodnotící zprávy Mezivládního panelu pro klimatickou změnu frekvence jevů spojených s extrémním větrem roste jen mírně, zatímco u horkých vln nebo období extrémního sucha je nárůst opravdu výrazný.

Věnujeme se v ČR (vláda, občané, firmy) klimatickým změnám dostatečně?

Myslím, že v tomto směru nemůžeme generalizovat. Některá opatření budeme muset zavést prostě proto, že jsme členy EU. Asi nikoho ale nepřekvapí, že v nových technologiích, které by minimalizovaly emise skleníkových plynů, zrovna lídrem nejsme. Na druhou stranu u nás existují firmy, které v tomto ohledu „sázejí na budoucnost“ a vynikají. A přibývá jich.

U lidí je to různé, ale považuji za skvělý fakt, že mezi mladými lidmi je klima a jeho budoucnost důležitým faktorem a jsou ochotní pro zachování přijatelného klimatu i něco obětovat a aktivně udělat.

Jak by mohla napomoci kultivace české krajiny?

Určitě bychom měli co nejvíce pracovat se zadržováním vody v krajině – pomáhají k tomu cestičky, dělení velkých lánů na menší části, mezi nimi využívání rýh, které zpomalují odtok vody a přitom nezatěžují přímo plodiny na poli, když je vody víc. Namísto jsou i lokální menší vodní nádrže, které zajistí vodu pro sušší periody.

Jak vnímáte klimatické změny a přístupy jednotlivých států k nim celosvětově?

Je to individuální: jsou země, které budou vždycky lídry v nových technologiích, typicky státy západní Evropy. A doufám, že jejich vzor vzbudí zájem i u těch ostatních. Třeba Češi vždycky chtěli mít ty nejlepší věci, které viděli u Němců nebo u Francouzů. To může být větší hybná síla než odpovědnost vůči budoucím generacím.

Ve kterém desetiletí začalo být nejvíce zřejmé, že se s klimatem Země děje něco zásadního?

Myslím, že poslední desetiletí přesvědčilo hodně lidí – a je to vidět i v nejnovější, šesté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro klimatickou změnu, kde tvrzení, že se klima mění, označil autorský tým 234 odborníků za prakticky jisté.

Foto: archiv Tatány Míkové

Tatána Míková

V roce 1988 absolvovala obor meteorologie a klimatologie na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy v Praze. O rok později složila rigorózní zkoušku a získala titul RNDr. Vzdělání si v roce 1999 doplnila kurzem videožurnalistiky.

V letech 1988–1993 pracovala v Českém hydrometeorologickém ústavu. V České televizi působí od roku 1994. Předpověď počasí ovšem moderuje už od roku 1990, kdy vznikl na kanálu OK3 pořad o počasí *Každá sudá*. V České televizi moderovala také další pořady o počasí: *Skoro jasno*, *Počasí ve světě* a *Turbulence*.

Je autorkou či spoluautorkou řady vědeckých publikací a článků z oblasti klimatologie a meteorologie. Podílela se na vzniku *Atlasu podnebí Česka*.

Chtěla byste něco vzkázat pojišťovnám působícím v ČR?

Připravte se, že klimatická změna zásadním způsobem změní tabulky frekvencí nebezpečných meteorologických jevů. Šťěstí přeje připraveným.

Děkuji Vám za rozhovor.

Pojišťovnictví zažilo postkoronavirový pokles tempa růstu a v létě tornádo

Prof. Ing. Jaroslav Daňhel, CSc. / Vysoká škola ekonomická v Praze

Na přelomu poloviny roku 2021 pokračovalo pro odvětví pojišťovnictví, podobně jako pro celou českou ekonomiku, ne právě příznivé období. Po roce a půl pandemie koronaviru, která negativně zasahovala do života společností a devastovala ekonomiku, se prozatím zdá, že nákaza u nás začala ustupovat. Na konci června však přišla další přírodní pohroma – v našich končinách zatím nevídaný, fatální zásah tornáda na jižní Moravě. Ztráty na životech a obrovské materiální škody řadí důsledky této katastrofy na přední místa historické tabulky.

Poškození občané a ekonomické subjekty potřebovali a potřebují pomoc z veřejných financí. Teď se velmi zřetelně ukazuje, jak je moudré v dobrých časech vytvářet rezervy na takovéto nepredikovatelné katastrofické události a naopak jak je nemoudré pro krátkozraké, populistické cíle všechny rezervy stačit ještě v dobrých časech utratit – a nejen to, dokonce se začít ve vyšší míře zadlužovat, zejména jestliže to pomůže zviditelnit se na atraktivních předvolebních tématech.

Reálně k odstraňování škod napáchaných tornádem finančně přispěla také zatím v tomto rozměru nevídaná vlna solidarity: ve sbírkách pro postižené

se vybrala 1 mld. Kč; ve značné míře se promptně zapojily místní orgány a s profesionální pomocí v řádu miliard přispěchaly i pojišťovny. V této souvislosti je ovšem nutné zmínit velmi zvláštní postoj vládních činitelů, kteří po několikaletých změnách rozhodli, že kompenzace ztrát poškozených z veřejných financí se bude snižovat podstatnou částí náhrady z pojistného plnění – od pomoci státu se málem odečítaly i příspěvky charitativních sbírek! Tento postup dobře charakterizoval odbornou erudici rozhodovatelů, co se týče pojistného plnění; v naší historii dosud nevídaný krok prakticky trestá ty občany, kteří projeví odpovědnost za svůj majetek a pro případ nastání živelní pohromy se pojistili, a staví je do stejné pozice s těmi, kteří vlastní odpovědnost za svůj majetek necítili.

Situace vyvolává reminiscenci na obdobný bezprecedentní postoj vládních činitelů k odvětví pojišťovnictví před dvěma lety, kdy vláda připravila a nechala schválit „znárodnění“ části matematicky stanovených pojistnětechnických rezerv životního pojištění ve výši zhruba 10 mld. Kč, patřících životním klientům komerčních pojišťoven. Důvodem bylo obstarání dodatečných zdrojů na populistické veřejné výdaje.

Nyní se stále více zreálnuje hrozba celkového rozvratu veřejných financí. Koncem června 2021 vydala Národní rozpočtová rada zprávu o jejich dlouhodobé udržitelnosti. Závěry jsou tristní: Pokud v současné politice nenastane změna, dojde k prolomení dluhové brzdy už v roce 2024, tedy o 19 let dříve, než předpokládala loňská zpráva! Jsme naprostými rekordmany v zadlužování v rámci celé EU. Zpráva to formuluje tak, že se „trajektorie českého zadlužení zcela vymyká očekávanému vývoji veřejného zadlužení v mezinárodním kontextu“. V minulém roce přitom téměř polovina růstu výdajů s pandemií nesouvisela; šlo o růst výdajů na provoz státu, sociální výdaje a další položky.

Při danosti mandatorních výdajů lze po bolestivém nárazu na dluhovou brzdu očekávat, že dojde k roztočení daňové spirály se všemi adekvátními negativními důsledky pro ekonomický růst.

Důsledky nárazu na dluhovou brzdu se dotknou i pojišťovnictví

Odpovědní vládní činitelé, evidentně odtržení od ekonomické reality, zatím zůstávají v klidu a okázale varování Národní rozpočtové rady ignorují. Nadále přetrvává nechuť snižovat zbytné výdaje a naopak spíše pokračují tendence k jejich dalšímu zvyšování. Při danosti mandatorních výdajů lze po bolestivém nárazu na dluhovou brzdu očekávat, že dojde k roztočení daňové spirály se všemi adekvátními negativními důsledky pro ekonomický růst.

Pro současnou českou ekonomiku je charakteristické přetrvávání rizik plynoucích z predikční nejistoty ekonomických subjektů, vyvolávané vysokou volatilitou či rozpadem modelů a časových řad. Pro samotné odvětví pojišťovnictví lze očekávat pokračování negativního vlivu na tempo růstu jednak v souvislosti s dopady pandemických restrikcí na ekonomiku, zejména na nejvíce postižená odvětví, jednak snížením bonity klientů a jejich neochotou vydávat prostředky za zbytnější potřeby. K celkové atmosféře nepřispívají ani poslanecké návrhy na zrušení daňového zvýhodnění životního pojištění, ani pokračující spory o zneplatnění některých v minulosti sjednaných, podle dnešních měřítek nedostatečně transparentních životních pojištění. Lze očekávat i konkrétní pokračování dopadů skákavé inflace, vzestup cen oprav motorových vozidel apod. V dohledné budoucnosti se odvětví pojišťovnictví samozřejmě významně dotknou důsledky nárazu na dluhovou brzdu.

V této souvislosti je třeba zmínit jeden závažný problém, jehož vyřešení by působilo směrem proti rozvratu veřejných financí: Je to zatím stále odmítaná eventualita

komerčních pojišťoven nabízet klientům dobrovolné zdravotní pojištění. V důsledku stárnutí populace budou jedním z nejrychleji rostoucích výdajů veřejných financí náklady na zdravotní péči.

Téma zapojení komerčních pojišťoven svými produkty do zdravotní péče se v naší polistopadové historii opakovaně vrací a zatím naráželo na nechuť řešit problém definování pojmu „nadstandardní zdravotní péče“. V současnosti by významně snížily tlak na veřejné finance zejména komerční produkty finančně podporující potřeby dlouhodobé péče a rostoucí počet nesoběstačných členů společnosti. Podle průzkumu ČAP by o takové pojištění měla zájem více než polovina klientů pojišťoven, ať už pro sebe, partnera, či rodiče, s deklarovanou ochotou platit pojistné i vyšší než 500 Kč měsíčně. V případě nastání nesoběstačnosti by produkt mohl obsahovat mj. poskytnutí asistenčních služeb, zajištění umístění v sociálním zařízení atd. Takto koncipovaný komerční produkt rizikového pojištění proti nesoběstačnosti či pojištění dlouhodobé péče je schopen prakticky *ihned* vytvářet další finanční zdroje vedle veřejných financí a právě s ohledem na jejich stav se jeví uskutečnění úpravy jasně formulované ČAP jako naprosto akutní.

Pro postupné vyrovnávání se s důsledky pandemie, co se týče míry zadlužování (v našich podmínkách zesílené celkově nestřídmou vládní politikou), nemáme zatím vytvořeny ty nejlepší předpoklady. Celé společnosti, i pojišťovnictví, pomůže předpokládaný růst HDP – a paradoxně pozitivní vliv na snižování dluhové dynamiky by měla mít i předpokládaná míra inflace. Ostatně změnu v postojích k rozvracení veřejných financí může přinést i povolební vývoj. To je tak trochu na nás všech.

V této souvislosti je ovšem nutné zmínit velmi zvláštní postoj vládních činitelů, kteří po několikerých změnách rozhodli, že kompenzace ztrát poškozených z veřejných financí se bude snižovat podstatnou částí náhrady z pojistného plnění – od pomoci státu se málem odečítaly i příspěvky charitativních sbírek! Tento postup dobře charakterizoval odbornou erudici rozhodovatelů, co se týče pojistného plnění; v naší historii dosud nevídaný krok prakticky trestá ty občany, kteří projevili odpovědnost za svůj majetek a pro případ nastání živelní pohromy se pojistili, a staví je do stejné pozice s těmi, kteří vlastní odpovědnost za svůj majetek necítíli.

Slovinské předsednictví v Radě EU

Mgr. Nina Desanti Danielowitzová, LL.M. / právník, koordinátor evropské agendy / Česká asociace pojišťoven

Dne 1. července 2021 Slovinsko převzalo od Portugalska předsednictví v Radě EU pod heslem „Společně. Odolní. Evropa“ (*Together. Resilient. Europe*), jež se tak ponese¹ v duchu odolnosti a obnovy Evropy po pandemii koronaviru a které bude značně ovlivněno též *Plánem obnovy a Zelenou dohodou pro Evropu*.

Mezi klíčové oblasti proto pro Slovince patří podpora udržitelného oživení ekonomiky (*green recovery*) a digitální transformace, které jsou v legislativním hledáčku pojišťovnictví i finančních trhů obecně. Z dalších evropských témat relevantních pro pojišťovnictví zmiňuje program předsednictví zejména strategii udržitelného financování, která byla revidována Evropskou komisí zpočátku slovinského předsednictví a bude postupně implementována. Dále se jedná také o posílení Unie kapitálových trhů (*Capital Market's Union*) a digitálních a kyberbezpečnostních iniciativ.

Druhá polovina roku 2021 bude pestrá taktéž ve vývoji v oblasti prevence praní špinavých peněz a financování terorismu, jelikož Evropská komise 17. července 2021 zveřejnila nové legislativní návrhy AML-CFT². Stěžejním návrhem bude nicméně Solventnost II a konkrétně novelizace této směrnice, společně s prováděcím nařízením z roku 2017. Textace novelizace je stále v procesu vypracování; EIOPA zveřejnila a předala Evropské komisi svoje návrhy na konci roku 2020³.

Během slovinského předsednictví se očekává, že Evropská komise legislativní návrh zveřejní a vzápětí se mu začnou věnovat europoslanci na půdě Evropského parlamentu a členské státy v Radě EU, a tudíž i slovinské předsednictví. Proto Solventnost II figuruje na programovém prohlášení předsednictví. Je ale nepravděpodobné, že se podaří dosáhnout pozice Rady EU již v tomto roce. Můžeme tak očekávat, že Solventnost II se bude zabývat nadále Francie, která v roce 2022 převezme štafetu po Slovincích, a ve 2. polovině příštího roku možná i ČR.

Pozice asociací pojištného trhu ze střední a východní Evropy

Předání předsednictví do jedné z členských zemí střední a východní Evropy je příležitostí vyzdvihnout témata, která jsou specifická pro tento region. Asociace z regionu⁴ se v oblasti pojišťovnictví snaží prosazovat a upozorňovat na středoevropskou regionální perspektivu, již zohlednily také ve společné pozici zaslané slovinskému předsednictví a jejíž hlavní body jsou představeny níže.

Přezkum Solventnosti II: Revize pravidel pro dosažení pandemické obnovy a zelené transformace

Z pohledu středoevropských pojišťovnických asociací je pro legislativní agendu EU během slovinského předsednictví EU ve 2. polovině roku 2021 důležitá zejména již výše zmíněná novelizace předpisu Solventnost II, a to především v kontextu *Zelené dohody pro Evropu*. Ve společné pozici určené slovinskému předsednictví pojištný trh upozorňuje na příležitost mobilizovat při novelizaci Solventnosti II investiční síly pojišťovatelů pro ekologický přechod a uvolnění potřebného kapitálu. EU přijala závazek klimatické neutrality do roku 2050, a tak členské státy musí během necelých 30 let uspět v historicky bezprecedentní ekonomické transformaci. Některé členské státy mají náročnější startovací podmínky než jiné⁵. To sice znamená silnější výchozí efekt jakýchkoli zelených investic, ale zároveň to vyžaduje vyšší míru zapojení jak soukromého, tak státního sektoru než ve státech západní Evropy. Evropské instituce dlouhodobě upozorňují, že k dodržení

Na povinné osoby, na které dopadají nové povinnosti zveřejňování, by měl být kladen větší důraz v kontextu zásady proporcionality a hodnoty zveřejňovaných údajů pro spotřebitele.

vysoce ambiciózního časového plánu (do roku 2050) jsou zapotřebí soukromé investice. Pojišťovny představují tradičně dlouhodobé investory se silnou místní angažovaností, a mají proto dobré předpoklady přispět k ekologickému přechodu v míře, kterou jim umožňují jejich regulační limity. Solventnost II je klíčem k tomu, aby se pojištnictví stalo vlivnou hnací silou udržitelné transformace. Současné nastavení rámce v podobě kapitálových požadavků proto vyžaduje pečlivě zvážit, jak navýšit investiční kapacitu pojištnického sektoru za zachování pevných solventnostních požadavků.

Zelená transformace: Přechodná taxonomie a zelené investice pojišťoven

Středoevropské pojištnictví plně podporuje úsilí EU v oblasti ochrany klimatu a udržitelnosti. Pojišťovny v regionu si jsou vědomy svého potenciálu a významu v procesu ekologické přeměny. V roli dlouhodobých investorů je pro pojišťovny ze střední Evropy také zapotřebí široká škála investičních příležitostí zahrnující zejména aktiva ve výši dlouhodobých závazků v rozvahách pojistitelů. Na povinné osoby, na které dopadají nové povinnosti zveřejňování, by měl být kladen větší důraz v kontextu zásady proporcionality a hodnoty zveřejňovaných údajů pro spotřebitele. V neposlední řadě by proporcionalita měla být uplatňována také u nových reportovacích povinností dle návrhu směrnice ke korporátnímu a udržitelnému výkaznictví (*corporate sustainability reporting directive*, CSRD) Evropské komise. Slovinské předsednictví se jistě návrhu CSRD bude věnovat; za region vítáme především výjimku pro dceřiné společnosti, která umožňuje zveřejňovat zprávy o udržitelnosti na úrovni skupiny. V rámci auditování nové zprávy o udržitelnosti trh souhlasí, že audit přiměřené záruky (*limited assurance*) je pro tento druh výkaznictví naprosto dostačující. Rozsah ověřování je menší než u auditu značné záruky; mělo by se jednat o časově i finančně méně náročný proces. To je stěžejní zejména pro malé a střední pojišťovny, pro které je audit jedné ze společností velké čtyřky v rámci navrhovaných změn potenciálně velice nákladný.

V obecnější rovině apeluje společné stanovisko komunikované slovinskému předsednictví na to, aby v procesu ekologické transformace nezůstala střední Evropa pozadu. Jak bylo naznačeno výše, v mnoha středoevropských členských státech je výchozí bod procesu přechodu k zelené ekonomice na podstatně méně rozvinuté úrovni než v jiných regionech Evropy. V důsledku toho je důležité zajistit hladký průběh procesu přechodu na zelenou ekonomiku. Proto také pozice asociací ze střední Evropy upozorňuje na téma přechodu (*transition*) v *Obnovené strategii udržitelného financování*, zveřejněné Evropskou komisí dne 6. července 2021. Pojištnictví v našem regionu vítá, že revidovaná strategie zváží možnosti rozšíření klasifikace nad rámec environmentálně udržitelných činností o případné uznání činností se střední úrovní environmentální výkonnosti. V rámci současného předsednictví budou asociace bedlivě sledovat aktivitu Evropské komise. Slovinské předsednictví bylo v pozici vyzváno, aby Rada EU Evropské komisi upřesnila jasný politický mandát k předložení legislativního návrhu přechodné taxonomie.

Role pojišťoven: Pojištění a změny klimatu

Změny klimatu a přírodní katastrofy jsou pro region vysoce relevantní z pohledu nízké propojištěnosti a také značných mezer v oblasti prevence. V revidované *Strategii udržitelného financování* Evropská komise zdůraznila potenciál zvýšení pojistného krytí, které by lépe chránilo hospodářství a společnost před některými riziky souvisejícími s klimatem a přírodními katastrofami. Asociace jsou toho názoru, že závěry Evropské komise by měla Rada EU využít k nastartování iniciativ zahrnujících řešení v oblasti pojištění a prevence přírodních katastrof na evropské i vnitrostátní úrovni. Zejména ve střední Evropě je kvůli významným nedostatkům v oblasti pojištění třeba urychleně přijmout opatření k účinné podpoře obětí přírodních katastrof.

Digitalizace a využití umělé inteligence

Jednou z dlouhodobých priorit současného i minulých předsednictví v Radě EU je pro pojišťovny zásadní agenda v oblasti digitalizace a kyberbezpečnosti. V obecné rovině by evropský zákonodárce měl dbát na zavedení právní jistoty a přiměřených, rizikově založených a do budoucna odolných právních předpisů, které vytvoří podmínky pro další rozvoj konkurenceschopnosti bez jakéhokoli ohrožení z hlediska ochrany spotřebitelů, soukromí nebo kybernetické bezpečnosti. Slovinské předsednictví se jistě bude konkrétněji věnovat návrhu nařízení na digitální a operační odolnost (*digital and operational resilience act*, DORA), u kterého je důležité dosáhnout

Pojišťovny představují tradičně dlouhodobé investory se silnou místní angažovaností, a mají proto dobré předpoklady přispět k ekologickému přechodu v míře, kterou jim umožňují jejich regulační limity. Solventnost II je klíčem k tomu, aby se pojištnictví stalo vlivnou hnací silou udržitelné transformace.

vyváženého předpisu z hlediska dynamicky se vyvíjející a kriticky důležité kybernetické bezpečnosti. Pojišťovnictví v diskuzích k návrhu DORA klade důraz na proporcionální přístup zohledňující individuální velikost, obchodní profil nebo reálnou expozici vůči digitálním rizikům. Je nutné zavést přísnější požadavky na dohled nad poskytovateli ICT služeb v postavení třetích stran. V oblasti umělé inteligence pojišťovnictví a pozice regionu vítají jasné požadavky týkající se možných aspektů odpovědnosti ve využití umělé inteligence, jak sektorem, tak třetími stranami. V této rané fázi technologického vývoje je však myšlenka povinného pojištění odpovědnosti předčasná. Na významu a úpravě odpovědnosti umělé inteligence již pracuje Evropská komise a je možné, že do konce letošního roku vypracuje a zveřejní legislativní návrh; nicméně bude spíše na francouzském a následně českém předsednictví, aby se členské státy k problematice vyjádřily.

Závěr

Legislativních návrhů, zpráv či jiných doporučení evropských institucí a EIOPA s dopadem na pojišťovnictví je celá řada. Proto asociace pojišťoven pravidelně upozorňují, že by při vypracování nových požadavků na úrovni EU měly být dodržovány zásadní principy, především upřednostňování kvality nad kvantitou a dostatečné implementační termíny se zohledněním specifík regulovaného sektoru. Brusel⁶, ale i Frankfurt⁷ by se měly držet zásad *better regulation* tak, aby byly přijaty právní předpisy s velkou mírou právní jistoty a odpovídající svému účelu. Příliš složitá regulace je pro pojistitele i spotřebitele zdrojem právní nejistoty a nese s sebou riziko, že se nepodaří v plném rozsahu dosáhnout cílů zamýšlených zákonodárcem.

Pro finanční trhy je také nanejvýš důležité dodržet realistické termíny implementace a zajistit fungující součinnost pravidel. Asociace z regionu proto dlouhodobě apelují na uplatnění 12měsíční prováděcí lhůty po zveřejnění nových předpisů (úrovně 1 a 2) v *Úředním věstníku EU*.

Závěrem je nutno podotknout, že účinná legislativa EU má odrážet specifika trhu, který reguluje, a měla by se zdržet kopírování/překrývání regulace napříč odvětvími bez ohledu na rozdíly v obchodních modelech. V pojišťovnictví se často skloňuje nevhodnost kopírování pravidel z bankovního sektoru. O důvodech a oprávněnosti zohlednění pojištných specifík bude třeba přesvědčit evropské instituce např. při vyjednávání nových AML-CFT pravidel zmiňovaných v úvodu.

Jednou z dlouhodobých priorit současného i minulých předsednictví v Radě EU je pro pojišťovny zásadní agenda v oblasti digitalizace a kyberbezpečnosti. V obecné rovině by evropský zákonodárce měl dbát na zavedení právní jistoty a přiměřených, rizikově založených a do budoucna odolných právních předpisů, které vytvoří podmínky pro další rozvoj konkurenceschopnosti bez jakéhokoli ohrožení z hlediska ochrany spotřebitelů, soukromí nebo kybernetické bezpečnosti.

1 <https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/media/14qnfeqt/programme-sl-presidency-en.pdf>.

2 https://ec.europa.eu/info/publications/210720-anti-money-laundering-counter-finance-terror-finance_en#a. Nový AML balíček obsahuje čtyři předpisy: návrh nařízení na novou AML evropskou agenturu; nové AML nařízení, které obsahuje revidované povinnosti z 5. AML směrnice; návrh na 6. AML směrnici a přezkum nařízení k převodu peněžních prostředků z roku 2015.

3 https://www.eiopa.europa.eu/content/opinion-2020-review-of-solvency-ii_en.

4 CEE skupina je neformálním sdružením pojišťovnických asociací ze střední Evropy,

konkrétně z ČR, Bulharska, Chorvatska, Maďarska, Polska, Rakouska, Rumunska, Slovinska a SR.

5 Podle Evropské banky pro obnovu a rozvoj se řada středoevropských členských států nachází z hlediska měření emisí CO₂ nad průměrem EU 27.

6 Mínevo evropské instituce v Bruselu, tzn. nejen Evropská komise, ale také Evropský parlament a členské státy zastoupené v Radě EU.

7 EIOPA sídlí ve Frankfurtu, a i když se *stricto sensu* nedá zařadit do kategorie evropského zákonodárce, její pravomoci obsahují návrhy na vypracování prováděcích a delegovaných aktů, jejichž dopad na pojišťovnictví je významný.

Novinky v evidenci skutečných majitelů

JUDr. Monika Herešová Mráková / advokátka / Herešová advokáti

Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, (dále jen „ZESM“ nebo „zákon“) je účinný od 1. června 2021. V tomto příspěvku se zaměříme na povinnosti pojišťoven jako evidujících osob dle nového zákona a jako povinných osob dle AML zákona¹ při zjišťování skutečných majitelů svých klientů.

Zákonem dotčené společnosti (dále jen „evidující osoby“) by měly věnovat náležitou pozornost povinnosti řádně evidovat své skutečné majitele, neboť zejména soukromoprávní sankce za neexistenci zápisu v evidenci skutečných majitelů (dále jen „evidence“) zásadním způsobem ovlivňují vztahy mezi korporací a jejími společníky.

ZESM transponuje 5. AML směrnici², z níž plyne požadavek na veřejnost některých údajů o skutečných majitelích, zavedení mechanismů ověřování a kontroly pravdivosti údajů vedených v evidenci, jakož i stanovení efektivních sankcí za nesplnění určitých povinností. ZESM nahradil předchozí režim evidence skutečných majitelů, který byl upraven v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, (dále jen „zákon o veřejných rejstřících“). Nový zákon komplexně upravuje kritéria pro určení, kdo je skutečným majitelem, a zároveň i procesněprávní aspekty registrace skutečných majitelů.

Povinnosti evidující osoby

Skutečný majitel se zjišťuje ve vztahu ke všem právnickým osobám, které mohou mít skutečného majitele, a právním uspořádáním tuzemským i zahraničním. Evidující osoba má povinnost o svém skutečném majiteli získávat a zaznamenávat úplné, přesné a aktuální údaje. V případech tzv. „náhradního skutečného majitele“ musí být zaznamenány také kroky učiněné při zjišťování skutečného majitele. Tyto údaje je evidující osoba povinna uchovávat po celou dobu, kdy je fyzická osoba jejím skutečným majitelem, a dále 10 let od zániku postavení skutečného majitele. Evidující osoba je povinna podat návrh na zápis do evidence bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti a je povinna zajistit, aby platné údaje o jejím skutečném majiteli odpovídaly skutečnému stavu.

Korporace, které dříve řádně zajistily zápis do stávající evidence, mají v přechodném období (do 1. prosince 2021) povinnost zajistit soulad zapsaných údajů s novým zákonem. Takový zápis je osvobozen od soudního poplatku. Korporace, které v daných lhůtách své skutečné majitele neevidovaly, přechodné období nemají,

a musí proto své skutečné majitele řádně evidovat bez zbytečného odkladu po 1. červnu 2021 a od poplatku za zápis osvobozeny nejsou.

Evidující osoba je povinna sdělit údaje o skutečném majiteli a krocích k jeho zjištění povinné osobě dle AML zákona a v zákoně vyjmenovaným orgánům veřejné správy.

Právnické osoby výslovně uvedené v zákoně nemají povinnost skutečného majitele evidovat, jelikož dle zákona skutečného majitele nemají³; jedná se o:

- stát a územní samosprávný celek;
- dobrovolný svazek obcí;
- státní příspěvkovou organizaci a příspěvkovou organizaci územního samosprávného celku;
- školskou právnickou osobu zřízenou státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí;
- veřejnou výzkumnou instituci;
- právnickou osobu zřízenou zákonem nebo mezinárodní smlouvou;
- státní podnik a národní podnik;
- okresní a regionální komoru nebo začleněné společenstvo podle jiného zákona;
- evropské seskupení pro územní spolupráci;
- politickou stranu a politické hnutí;
- církev a náboženskou společnost a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti;
- odborovou organizaci a organizace zaměstnavatelů;
- honební společenstvo;
- společenství vlastníků jednotek;
- právnickou osobu, ve které má přímo nebo nepřímo veškeré podíly na prospěchu a hlasovacích právech ČR, kraj nebo obec;
- obecně prospěšnou společnost a ústav, jejichž zakladatelem je ČR, kraj nebo obec.

Kdo je skutečným majitelem

Skutečným majitelem je každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem. Zákon považuje za skutečného majitele každou osobu, jež může získávat přímo či nepřímo více než 25 % celkového majetkového prospěchu či likvidačního zůstatku

Skutečný majitel se zjišťuje ve vztahu ke všem právnickým osobám, které mohou mít skutečného majitele, a právním uspořádáním tuzemským i zahraničním. Evidující osoba má povinnost o svém skutečném majiteli získávat a zaznamenávat úplné, přesné a aktuální údaje. V případech tzv. „náhradního skutečného majitele“ musí být zaznamenány také kroky učiněné při zjišťování skutečného majitele. Tyto údaje je evidující osoba povinna uchovávat po celou dobu, kdy je fyzická osoba jejím skutečným majitelem, a dále 10 let od zániku postavení skutečného majitele.

Pozice koncového příjemce je zpravidla dána samotnou pozicí dané osoby (typicky společníka), ale může být i ujednána (např. smluvní ujednání mezi společníkem a třetí osobou, smlouva o tiché společnosti).

Osobou s koncovým vlivem je každá osoba, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě; v obchodní korporaci je to ovládaající osoba dle zákona o obchodních korporacích. Pozici osoby s koncovým vlivem zakládá i pouhá možnost rozhodující vliv vykonávat. Pokud se např. většinový společník obchodní korporace zdrží výkonu hlasovacích práv, neztrácí tím rozhodující vliv v dané společnosti. Postavení osoby s koncovým vlivem může být založeno např. zakladatelským právním jednáním, rozhodnutím orgánu společnosti o vyplacení podílu na prospěchu, prohlášením společníků o jednání ve shodě a vlivem vyplývajícím z rodinných vazeb. Jelikož jsou definice koncového příjemce a osoby s koncovým vlivem nevyvratitelné domněnky, bude skutečným majitelem každá osoba, která naplní zákonnou definici.

Zákon upravuje i tzv. „náhradního skutečného majitele“⁴. Jestliže skutečného majitele nebude ani při vynaložení veškerého úsilí možné určit dle definice koncového příjemce nebo osoby s koncovým vlivem, uplatní se fikce, že skutečným majitelem je každá osoba ve vrcholném vedení korporace. Osobou ve vrcholném vedení se dle zákona rozumí každá fyzická osoba, která zajišťuje každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činností právnické osoby, jako je obchodní vedení, a přitom je členem statutárního orgánu právnické osoby nebo osobou v obdobném postavení nebo zastupuje právníckou osobu v tomto orgánu nebo je přímo podřízena statutárnímu orgánu právnické osoby nebo jeho členovi (např. generální ředitel). Tento náhradní skutečný majitel se uplatní i v případě, že osobou s koncovým vlivem v korporaci je právnícká osoba, která nemá dle § 7 ZESM skutečného majitele.

Zásadní změna se dotkla společností se složitější vlastnickou strukturou⁵. Pokud je osobou s koncovým vlivem právnícká osoba, která má tzv. „náhradního skutečného majitele“, pak tento náhradní skutečný majitel je skutečným majitelem všech korporací v jí podřízené struktuře vztahů. Např. pokud u mateřské společnosti nebude možno určit skutečného majitele, protože mateřská společnost je obchodována na burze, pak za skutečné majitele této mateřské společnosti jsou považovány fyzické osoby v jejím vrcholném vedení, např. členové statutárního orgánu. Pokud bude mateřská společnost osobou s koncovým vlivem v dceřiné společnosti, pak jako skuteční majitelé dceřiné společnosti budou zapsány osoby ve vrcholném vedení mateřské společnosti. Jedná se o zásadní změnu, neboť doposud byl za náhradního majitele považován člen statutárního orgánu zapisované osoby, nikoliv člen statutárního orgánu nejvýše postavené právnícké osoby ve vlastnické struktuře.

Jaké jsou soukromoprávní a veřejnoprávní sankce

Další novinkou je zavedení citelných sankcí za nesplnění povinnosti zapsat skutečného majitele do evidence či za uvedení nesprávných údajů. Zásadní sankcí za neexistenci

(tzv. „koncový příjemce“), a stejně tak i osoby ovládaající či s dostatečným počtem hlasů (tzv. „osoba s koncovým vlivem“). Koncovým příjemcem obchodní korporace je každá osoba, která má přímo nebo nepřímo právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku obchodní korporace (podíl na prospěchu) větší než 25 % a tento podíl na prospěchu dále nepředává.

zápisu v evidenci je zásah do soukromoprávních práv vlastníků podílů v korporacích v podobě zákazu výplaty plnění pro skutečného majitele a zákazu výkonu hlasovacích práv na nejvyšším orgánu společnosti. Tyto následky nastávají automaticky ze zákona a jsou nezávislé na předchozím rozhodnutí soudu, že v evidenci existuje nesrovnalost. Přestože dle důvodové zprávy je úmyslem zákonodárce takto přinutit evidující osoby udržovat aktuální informace o skutečných majitelích, nelze nezmínit, že tyto zákazy fakticky dopadají do práv skutečných majitelů, nikoliv evidujících osob. Povinnost evidovat skutečné majitele má evidující osoba, nikoliv skutečný majitel, jenž má pouze povinnost součinnosti s evidující osobou.

Není-li skutečný majitel obchodní korporace zapsán v evidenci, nesmí obchodní korporace vyplatit podíl na zisku, likvidačním zůstatku a jiném prospěchu jemu ani právnické osobě či právnímu uspořádání, jichž je rovněž skutečným majitelem. Podíl na prospěchu nesmí obchodní korporace vyplatit ani takové právnické osobě či právnímu uspořádání, které nemají skutečného majitele zapsaného v evidenci. Též zaniká právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích, který nebyl vyplacen do konce účetního období, ve kterém bylo rozhodnuto o jeho výplatě⁶.

Skutečný majitel obchodní korporace, který není zapsán v evidenci, nesmí při rozhodování nejvyššího orgánu této obchodní korporace vykonávat hlasovací práva ani rozhodovat jako její jediný společník. Stejný zákaz platí i pro právnickou osobu, jejíž skutečný majitel v evidenci není zapsán⁷. Výjimkou jsou situace, kdy vzniklo postavení skutečného majitele v období 15 dnů přede dnem rozhodování nejvyššího orgánu nebo jediného společníka. Rozhodl-li jediný společník v rozporu se zákonem, lze se dovolávat neplatnosti tohoto rozhodnutí podle pravidel o neplatnosti rozhodnutí jediného společníka rozhodujícího v působnosti nejvyššího orgánu podle zákona o obchodních korporacích⁸. Dalším následkem je nevymahatelnost smluv zastírajících skutečného majitele⁹.

Veřejnoprávní sankcí za porušení povinnosti zapsat skutečného majitele do evidence či za neuvedení aktuálních údajů je pokuta až do výše 500 000 Kč uložená evidující osobě. Pokuta může být uložena také samotnému skutečnému majiteli, pokud neposkytl potřebnou součinnost evidující osobě¹⁰.

Pokud není skutečný majitel korporace evidován, je korporace vyloučena z účasti na veřejné zakázce¹¹ a při udělení dotací¹².

Evidence skutečných majitelů

Zákon přinesl změny týkající se vedení evidence, kterou vede v elektronické podobě rejstříkový soud. Evidence dle zákona navázala na evidenci údajů o skutečných majitelích podle zákona o veřejných rejstřících. Údaje zapsané podle právní úpravy účinné do 31. května 2021 byly ze staré evidence převzaty automaticky do nové evidence. Přístup k evidenci je umožněn elektronicky, a to prostřednictvím webových stránek justice.cz¹³.

Do účinnosti nového zákona měl přístup k údajům v evidenci pouze úzký okruh osob, kterým toto právo přiznával zákon o veřejných rejstřících (např. povinné osoby dle AML zákona nebo orgány veřejné moci). Zásadní změnou je plná veřejnost základních informací o skutečných majitelích v rozsahu: jméno a příjmení, stát bydliště, rok a měsíc narození, státní občanství a údaj o důvodu postavení skutečného majitele¹⁴.

Přístup ke všem evidovaným údajům mají zákonem vybrané subjekty, mezi něž patří i pojišťovny jako povinné osoby dle AML zákona. Vybrané subjekty mohou přistupovat k údajům v evidenci dálkově přes internetové rozhraní spravované Ministerstvem spravedlnosti ČR, přičemž konkrétní přistupující osoby prokazují svou totožnost prostřednictvím nástrojů elektronické identifikace. Žádosti o zřízení dálkového přístupu vyřizuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dálkový přístup i vyřízení žádosti o něj jsou bezplatné. Dříve vydávané jedinečné identifikátory oprávněných osob by měly přestat fungovat k 1. září 2021.

Evidující osoba má do evidence přístup a může získat výpis, který se jí týká, přímo z webové stránky evidence s využitím identifikace prostřednictvím informačního systému datových schránek. Osoba skutečného majitele může výpis, který se jí týká, získat přímo z webové stránky evidence s využitím prostředků elektronické identifikace. Elektronické výpisy je možné získat také od příslušného soudu. Tato možnost je však zpoplatněna.

Zápis a automatický průpis do evidence

Určení skutečného majitele nemusí být pro evidující osobu vždy jednoduché. Podrobnější informace obsahuje *Příručka evidování skutečných majitelů*¹⁵. Do evidence se zapisují nebo automaticky propisují zákonem stanovené údaje o skutečných majitelích právnických osob se sídlem na území ČR nebo právních uspořádáních (svěřenecký fond s vazbou na ČR¹⁶). Návrh na zápis obecně podává evidující

Pozici osoby s koncovým vlivem zakládá i pouhá možnost rozhodující vliv vykonávat. Pokud se např. většinový společník obchodní korporace zdrží výkonu hlasovacích práv, neztrácí tím rozhodující vliv v dané společnosti.

osoba. Návrh může podat i osoba, která prokáže právní zájem, např. skutečný majitel. Zápis změn do evidence provádí příslušný soud nebo notář. Lze doporučit provedení zápisu přímo notářem, neboť poplatky za zápis notářem jsou nižší, zápis notářem nepodléhá přezkumu soudem a notář provede zápis ve lhůtě tří pracovních dní. Do evidence se zapisují:

- údaje identifikující osobu skutečného majitele;
- údaje o povaze postavení skutečného majitele, včetně údajů o případné struktuře vztahů;
- údaje o trvání pozice skutečného majitele.

Povahou postavení se rozumí, zda se jedná o koncového příjemce, nebo osobu s koncovým vlivem, příp. obě postavení současně, nebo náhradního skutečného majitele. Ze zápisu musí být zřejmé to, zda je postavení založeno přímo, či nepřímo, a velikost podílu. Pokud postavení není založeno podílem, je třeba do evidence zapsat, jaká skutečnost postavení skutečného majitele zakládá. Skutečný majitel je přímý, pokud mezi ním a evidující osobou není žádný prostředník. Jeho postavení je založeno přímo, jestliže je např. společníkem evidující osoby nebo členem jejího orgánu. Skutečný majitel je nepřímý, pokud je mezi ním a evidující osobou jeden nebo více prostředkujících článků (osob), pokud je např. společníkem společnosti, která je společníkem evidující osoby. V případě nepřímého postavení skutečného majitele je nutné zapsat popis struktury vztahů. V rámci popisu struktury vztahů se zapisují jednak jednotlivé články struktury (prostředkující osoby), jednak údaje o vztazích mezi články – typicky velikost prostředkujících podílů. Zapisované skutečnosti je potřeba doložit písemnostmi, např. výpisem z veřejného rejstříku, zakladatelským právním jednáním, seznamem

společníků, rozhodnutím orgánu o vyplacení zisku či prohlášením evidující osoby nebo skutečného majitele. Avšak prohlášení by mělo být jako podklad pro zápis doloženo pouze v případech, nelze-li skutečnost doložit jinak. Souhlas skutečného majitele se svým zápisem se nedokládá.

Prostřednictvím automatického průpisu lze dosáhnout splnění evidenční povinnosti bez potřeby vyvíjení aktivity evidující osoby, jelikož evidence je napojena na veřejný rejstřík. Dojde-li ke změně ve veřejném rejstříku, která se dotkne skutečného majitele, projeví se změna automaticky i v evidenci. V případě obchodních korporací nastává automatický průpis u akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným v situacích dle § 38 ZESM.

U akciové společnosti bude do evidence automaticky propisována fyzická osoba, která je uvedena jako její jediný akcionář ve veřejném rejstříku. U společnosti s ručením omezeným budou do evidence automaticky propisáni společníci s podílem větším než 25 %. Pokud však již evidující osoba zajistila zápis do evidence, výše uvedený automatický průpis na ni nedopadne a evidující osoba musí o automatický průpis do budoucna aktivně požádat. Evidující osoba by však i v případě automatického průpisu měla kontrolovat evidenci, neboť ani automatický průpis nezabývá evidující osoby povinností zapsat správné údaje, pokud průpis neodpovídá skutečnému stavu nebo je neúplný.

Zákon umožňuje v některých výjimečných případech údaj o skutečném majiteli nezveřejnit (např. v případě skutečných majitelů, jimiž jsou nezletilé osoby,

nebo v případech hodných zvláštního zřetele)¹⁷. O nezveřejnění je však třeba požádat – nedochází k němu automaticky.

Povinné osoby dle AML zákona a orgány veřejné moci oznamují rejstříkovému soudu nesrovnalosti v evidenci. Nesrovnalostí je dle zákona stav, kdy:

- aktuálně zapsané údaje v evidenci neodpovídají skutečnému stavu;
- v evidenci nejsou zapsány žádné údaje;
- údaje, které byly z evidence vymazány bez náhrady, neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu;
- údaje, které byly z evidence vymazány a byly nahrazeny novými údaji, neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu.

Rejstříkový soud vyzve evidující osobu k odstranění nesrovnalosti nebo k jejímu vyvrácení ve stanovené lhůtě. Pokud k odstranění nesrovnalosti nedojde, zahájí rejstříkový soud řízení o nesrovnalosti a vyznačí v evidenci poznámku o nesrovnalosti v zapisovaných údajích¹⁸. V rámci řízení bude nesrovnalost buď potvrzena a napravena rejstříkovým soudem, nebo se prokáže, že zapsané údaje jsou správné, a v takovém případě rejstříkový soud poznámku nesrovnalosti vymaže.

Zjišťování skutečného majitele dle AML zákona

Skutečným majitelem dle AML zákona se rozumí skutečný majitel dle ZESM a dále fyzická osoba, za kterou se obchod provádí; v tomto případě je skutečný majitel vázán ke konkrétní transakci nebo obchodu. Pojišťovny a samostatní zprostředkovatelé při nabízení životního pojištění jako povinné osoby dle AML zákona musí v rámci identifikace klienta zjistit, zda skutečný majitel klienta, pokud je jím znám, není politicky exponovanou osobou ani osobou, vůči níž se uplatňují mezinárodní sankce. AML zákon vždy požaduje zjištění totožnosti skutečného majitele klienta jako součást kontroly klienta nejpozději před uskutečněním prvního obchodu v rámci obchodního vztahu nebo před uskutečněním obchodu mimo obchodní vztah.

V rámci kontroly klienta musí zjistit totožnost skutečného majitele klienta¹⁹ z veřejné evidence skutečných majitelů a jednoho dalšího důvěryhodného zdroje (např. z médií, dostupných rešeršů na internetu, čestného prohlášení zástupce klienta). V rámci zjišťování totožnosti skutečného majitele není třeba zjišťovat všechny jeho identifikační údaje ve smyslu § 5 AML zákona; postačí získat údaje k určení identity fyzické osoby, např.: jméno, příjmení, adresu pobytu, datum narození a státní příslušnost. Pokud je oprávněnou osobou ze životního pojištění určena právnícká osoba nebo svěřenský fond nebo došlo k postoupení smlouvy životního pojištění na takovou osobu, je opět stanovena povinnost zjistit a zaznamenat jejího skutečného majitele.

Zásadní novinkou je postup povinné osoby, která při provádění identifikace a kontroly zjistí nesrovnalost v údajích zapsaných v evidenci.²⁰ Jak již bylo uvedeno výše, nesrovnalostí se rozumí stav, kdy údaje v evidenci neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu, nebo stav, kdy v evidenci skutečných majitelů nejsou zapsány žádné údaje. Povinná osoba musí nejdříve upozornit na nesrovnalost přímo klienta, uvést, v čem nesrovnalost spatřuje, a umožnit mu k nesrovnalosti se vyjádřit. Pokud klient nesrovnalost bez zbytečného odkladu neodstraní nebo nevysvětlí, je povinná osoba povinna oznámit nesrovnalost soudu vedoucímu evidenci. Oznámení nesrovnalosti soudu musí povinná osoba doložit skutečnostmi a písemnostmi, které nesrovnalost osvědčují, a také uskutečněným vyjádřením klienta. Jestliže by se mohlo zmařit nebo ohrozit šetření podezřelého obchodu nebo probíhající trestní řízení, může Finanční analytický úřad dát povinné osobě v konkrétním případě pokyn, aby nepostupovala dle pravidel upozornění na nesrovnalost. Takto zákonodárce přenesl povinnost kontroly souladu evidence na povinné osoby dle AML zákona. Tyto povinnosti platí od 1. června 2021 a jejich nesplnění je přestupkem s možnou sankcí v rozpětí 100 000 – 1 mil. Kč.

Finanční analytický úřad vydal metodický pokyn ke zjišťování skutečného majitele povinnými osobami, které reflektuje nový právní stav od 1. června 2021²¹. Pojišťovny jako povinné osoby musí také plnit povinnosti vyplývající z AML vyhlášky ČNB²².

1 Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizování výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.
3 Paragraf 7 ZESM.
4 Paragraf 5 ZESM.
5 Paragraf 5 odst. 3 ZESM: *Je-li osobou s koncovým vlivem právnícká osoba, jejíž skutečný majitel je určen podle odstavce 1 nebo 2, platí, že každá osoba v jejím vrcholném vedení je také skutečným majitelem všech korporací v jí podřízené struktuře vztahů.*
6 Paragraf 53 ZESM.
7 Paragraf 54 ZESM.
8 Např. § 191 a § 428 zákona č. 90/2012 Sb., § 259 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
9 Paragraf 52 ZESM: *Práva a povinnosti z právního jednání zastírajícího osobu skutečného majitele, které vznikly v době, kdy není skutečný majitel zapsán v evidenci skutečných majitelů,*

nelze vymáhat; to platí bez ohledu na to, kterým právním řádem se právní jednání řídí.

10 Paragraf 55 ZESM.

11 Paragraf 122 zákona č. 134/2016 Sb.

12 Paragraf 14 zákona 218/2000 Sb. a § 10a zákona č. 250/2000 Sb.

13 <https://esm.justice.cz>.

14 Paragraf 14 ZESM.

15 https://www.financnianalytickyyurad.cz/download/downloads_files_cs/1622468453_cs_prirucka-evidovani-skutecných-majitelu.pdf.

16 Paragraf 12 odst. 2 ZESM.

17 Paragraf 32 ZESM.

18 Paragraf 42 a násl. ZESM.

19 Paragraf 9 AML zákona.

20 Paragraf 15a AML zákona.

21 Metodický pokyn č. 3: Zjišťování skutečného majitele povinnými osobami.

22 Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Současný vývoj v oblasti panevropského osobního penzijního produktu

Mgr. Daniel Sejrek / Ministerstvo financí ČR

Po předchozím bezmála dvouletém vyjednávání konečné podoby návrhu nařízení bylo dne 25. července 2019 v Úředním věstníku EU publikováno nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1238 ze dne 20. června 2019, o panevropském osobním penzijním produktu, (dále jen „nařízení o PEPP“ či „nařízení“). Účinnost nařízení se netypicky odvíjí od data zveřejnění aktů v přenesené pravomoci (konkrétně 12 měsíců po jejich zveřejnění), její přesné datum tudíž nebylo ještě donedávna známo.

S ohledem na fakt, že dne 22. března 2021 vyšlo v Úředním věstníku EU nařízení Evropské komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/473 ze dne 18. prosince 2020, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1238, pokud jde o regulační technické normy upřesňující požadavky na sdělení informací, na náklady a poplatky zahrnované do maximální výše nákladů a na techniky snižování rizik v souvislosti s PEPP (dále jen „nařízení 2021/473“), a které je oním aktem, od něhož se účinnost nařízení o PEPP odvíjí, již nyní víme, že nařízení o PEPP nabude účinnosti dne 22. března 2022.

Podle Evropské komise brání roztržičnost evropského trhu poskytovatelům osobních penzijních produktů v maximalizaci diverzifikace rizik i zavádění inovací a úspor z rozsahu. Cílem nařízení o PEPP je tak podle Evropské komise položit základy pro bezpečnější, nákladově efektivnější a transparentní trh dobrovolných penzijních úspor spravovaných v celoevropském měřítku. Nařízení o PEPP má též pomoci řešit demografickou krizi, doplnit stávající penzijní produkty a nasměrovat kapitál k evropským dlouhodobým investicím do reálné ekonomiky.

Vzhledem k tomu, že není možné zasahovat do organizace národních penzijních systémů, nařízení o PEPP nenahrazuje ani neharmonizuje stávající vnitrostátní penzijní systémy, nýbrž jednotlivcům umožňuje využít nabídku nového dobrovolného rámce pro soukromé penzijní produkty různého typu podle jejich poskytovatele z různých sektorů finančního trhu. V daném případě se tedy jedná o alternativu na bázi dobrovolné nabídky i dobrovolného účastenství, která bude existovat vedle stávajících možností zabezpečení na stáří, tedy bez jakékoliv vazby na systém důchodového pojištění (tzv. „1. pilíř“). Současně má zajistit vysokou ochranu prostředků účastníků s ohledem na základní vlastnosti zaváděného produktu. PEPP bude moci být nabízen širokou škálou finančních institucí, jako jsou např. pojišťovny, banky nebo investiční společnosti, přičemž PEPP může být svojí povahou pojistný produkt, vklad nebo investiční produkt. České penzijní společnosti však tento

produkt nabízet nebudou, neboť české doplňkové penzijní spoření není harmonizováno evropským právem. PEPP bude alternativou k penzijnímu připojištění se státním příspěvkem a doplňkovému penzijnímu spoření a lze ho považovat za součást tuzemského tzv. „3. penzijního pilíře“.

Nařízení o PEPP harmonizuje soubor základních vlastností produktu, a to např. z hlediska minimálního obsahu smluv, investiční politiky, změny poskytovatele či přeshraničního poskytování a přenositelnosti, přičemž obsahuje několik diskrecí, např. v oblasti akumulací fáze, výplatní fáze, poplatků či poskytování informací.

V případě PEPP budou moci jeho poskytovatelé nabídnout až šest investičních možností, včetně tzv. „základního PEPP“, který představuje standardní investiční možnost. Všechny investiční možnosti navrhnou poskytovatelé PEPP na základě záruky nebo techniky snižování rizik. Pro základní PEPP bude dána poskytovateli povinnost vypracovat samostatné tzv. „PEPP KID“, jež představuje klíčové předmluvní informace. U nabízených alternativních investičních možností bude záležet na rozsahu informací, kdy poskytovatel vypracuje buď samostatné PEPP KID pro každou alternativní investiční možnost, nebo všeobecné PEPP KID, obsahující alespoň obecný popis alternativních investičních možností spolu s informací o tom, kde lze nalézt podrobnější předmluvní informace. Co se týče možných forem vyplácení dávek, pak podle povahy produktu a smlouvy s účastníkem se bude jednat o jednorázovou výplatu, postupné čerpání, rentu či jejich kombinaci.

S ohledem na svou přenositelnost by PEPP mohl být atraktivní zejména pro ty, kteří během pracovní kariéry několikrát mění bydliště mezi jednotlivými členskými státy EU a pro které nemusí být snadné opakovaně se přizpůsobovat místním pravidlům týkajícím se produktů určených k zabezpečení na stáří, např. v oblasti daňových zvýhodnění. Z tohoto důvodu nařízení o PEPP počítá s tím, že poskytovatel vždy otevře tzv. „podúčet“ právě pro ten členský stát, kde má účastník momentálně výdělečnou

činnost, a u takto oddělené části prostředků bude sledovat splnění podmínek, které se v daném členském státě vyžadují. Pokud to v daný moment nebude schopen poskytovatel zabezpečit, nařízení o PEPP upravuje postup převedení prostředků účastníka k jinému poskytovateli PEPP. Otázkou pak zůstává, nakolik může tato povinnost z důvodu značné administrativní a finanční zátěže negativně ovlivnit volnou soutěž mezi poskytovateli PEPP v neprospěch menších subjektů.

Pro ilustraci lze uvést příklad: V ČR jsou podmínky pro daňové zvýhodnění produktů určených k zabezpečení na stáří nastaveny podle pravidla 60 + 60, což znamená, že doba účasti musí trvat nejméně pět let (60 měsíců) a účastník může prostředky vybrat nejdříve po dosažení věku 60 let. Jiné členské státy však mohou mít tyto podmínky nastaveny odlišným způsobem. Pokud účastník pracuje několik let v ČR a následně několik let v Rakousku, budou se mu prostředky, které naspořil nebo investoval během práce v ČR, připisovat na český podúčet PEPP a prostředky, které naspořil nebo investoval během práce v Rakousku, na rakouský podúčet PEPP, přičemž u každého z těchto podúčtů se bude odděleně sledovat splnění místních podmínek pro daňové zvýhodnění.

Většina práv a povinností týkajících se PEPP je upravena nařízením o PEPP a jeho prováděcími předpisy, které budou přímo použitelné. Některé dílčí otázky, jako např. určení dohledového orgánu, stanovení sankcí nebo některé doplňkové informační povinnosti, však bylo nutné upravit v tuzemské legislativě prostřednictvím návrhu zákona o PEPP a o změně souvisejících zákonů (zákon o PEPP), který vláda schválila na svém jednání dne 18. ledna 2021 a který čeká v Poslanecké sněmovně na projednání v prvním čtení (sněmovní tisk 1145).

Akty v přenesené pravomoci

Nařízení o PEPP zmocňuje Evropskou komisi v řadě oblastí k vydání aktů v přenesené pravomoci, které mají dopad na konečnou podobu PEPP. Těmito akty v přenesené pravomoci jsou již výše uvedené nařízení 2021/473 a dále dvě níže uvedená nařízení:

- nařízení Evropské komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/895 ze dne 24. února 2021, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1238, pokud jde o zasahování do produktů (dále jen „nařízení 2021/895“);
- nařízení Evropské komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/896 ze dne 24. února 2021, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1238 s ohledem na dodatečné informace pro účely sbližování, pokud jde o oznamování orgánům dohledu (dále jen „nařízení 2021/896“).

V souladu s nařízením o PEPP je cílem regulačních technických norem stanovených v nařízení 2021/473 dosáhnout zajištění toho, aby (potenciální) účastníci dostávali klíčové informace o PEPP ve srozumitelné a snadno čitelné podobě (a to i v digitální formě). Tyto pro účastníky podstatné informace by měly být poskytovány jednotným způsobem, jenž usnadní mj. i srovnatelnost investičních možností – v tomto případě se jedná o srovnatelnost (je-li možná) produktů PEPP a strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou a dále o srovnatelnost různých investičních možností PEPP. Dalšími cíli je zajištění toho, aby rizika a možné výnosy PEPP byly vždy uváděny přesným, pravdivým,

srozumitelným, a nikoli zavádějícím způsobem; dále umožnění účastníkům PEPP snadno sledovat vývoj jejich úspor (zejména pak porovnávání úspor s poskytnutými předsmělnými informacemi za účelem případné změny vybrané investiční možnosti) a v neposlední řadě upřesnění způsobu prezentace nákladů a poplatků.

Podle Evropské komise brání roztržitost evropského trhu poskytovatelům osobních penzijních produktů v maximalizaci diverzifikace rizik i zavádění inovací a úspor z rozsahu. Cílem nařízení o PEPP je tak podle Evropské komise položit základy pro bezpečnější, nákladově efektivnější a transparentní trh dobrovolných penzijních úspor spravovaných v celoevropském měřítku. Nařízení o PEPP má též pomoci řešit demografickou krizi, doplnit stávající penzijní produkty a nasměrovat kapitál k evropským dlouhodobým investicím do reálné ekonomiky.

Předmětem nařízení 2021/895 je doplnění nařízení o PEPP o kritéria a faktory, které orgán EIOPA použije při určování toho, kdy existuje vážná obava o ochranu účastníků PEPP, a tedy zda je jeho zásah ve vztahu ke konkrétnímu produktu PEPP oprávněný. Tato kritéria a faktory vycházejí z dlouhodobé důchodové povahy produktu a dále upřesňují, co představuje hrozbu pro řádné fungování a integritu finančních trhů nebo stabilitu celého finančního systému EU.

Obsahem posledního z uvedených nařízení Evropské komise v přenesené pravomoci, tedy nařízení 2021/896, je upřesnění dodatečných informací uvedených v čl. 40 nařízení o PEPP, a to vzhledem ke skutečnosti, že na poskytovatele PEPP se vztahuje řada unijních i vnitrostátních odvětvových právních předpisů v oblasti finančních služeb, včetně odpovídajících odvětvových požadavků na oznamování příslušným orgánům (příp. evropským orgánům dohledu). V tomto kontextu je nezbytné zaujmout standardizovaný přístup k informacím poskytovaným pro účely dohledu (nad rámec informací poskytovaných podle příslušného sektorového práva).

V konkrétní rovině zahrnují dodatečné informace uvedené v čl. 40 např.: popis systému řízení rizik poskytovatele PEPP, v rámci něhož jsou řízena rizika vyplývající z produktů PEPP, včetně jeho správy; dále popis podnikatelské činnosti provozované poskytovatelem PEPP ve vztahu k odvětví, v němž působí, který zahrnuje popis druhu uskutečněných investic a jejich správy, zda jsou investice aktivní nebo pasivní, zda jsou nabízeny záruky, uplatňování technik zmírňování rizika, velikost z hlediska příspěvků a hodnoty aktiv a seznam obsahující domovský členský stát a všechny hostitelské členské státy poskytovatele PEPP; informace o tom, jaké zdokumentované strategie řešení příslušných rizik mají mít poskytovatelé PEPP zavedeny; v relevantních případech informace o zásadách oceňování používaných pro účely solventnosti; informace o kapitálové struktuře poskytovatele PEPP, včetně kapitálových poměrů a výše finanční páky, apod.

Smyslem výše uvedených nařízení v přenesené pravomoci je upřesnit doplňkové prvky režimu PEPP, které nepředstavují strategická ani politická rozhodnutí ani volby. Doplnují rámec politiky stanovený v nařízení o PEPP o další podrobnosti a objasnění v oblastech, na které se vztahují jednotlivá zmocnění.

Návrh zákona o PEPP

Cílem návrhu zákona o PEPP je nezbytná adaptace právního řádu ČR na předmětné nařízení o PEPP, které je sice závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech, zároveň však umožňuje jednotlivým členským státům v řadě otázek využít tzv. „diskreční oprávnění“ a zvolit variantu řešení, která bude nejvíce odpovídat národním podmínkám. Členské státy si především mohou určit některé podmínky související s akumulací fází či výplatní fází vnitrostátních podúčtů (tyto podmínky mohou zahrnovat zejména stanovení věkové hranice pro zahájení akumulací fáze, minimální dobu trvání akumulací fáze, maximální a minimální výši příspěvků a jejich kontinuitu). S tím pak souvisí i možné daňové incentivy.

V otázce daňových motivací souvisejících s PEPP vydala Evropská komise doporučení², ve kterém uvedla, že by členské státy měly poskytovat daňové zvýhodnění i těm PEPP, které nebudou plnit podmínky pro daňové zvýhodnění jako ostatní systémy nebo produkty individuálního penzijního spoření v daném členském státě. V tomto kontextu je pak nutné uvést, že v rámci projednávání konečné podoby nařízení o PEPP bylo toto doporučení členskými státy silně kritizováno.

Návrh zákona oblast akumulační a výplatní fáze u PEPP výslovně neupravuje – počítá s využitím již existujícího rámce daňové podpory produktů na stáří. Za současné situace tedy PEPP bude v ČR daňově zvýhodněn tehdy, pokud bude již nyní podporovaným produktem, a tudíž bude splňovat podmínky dané zákonem o daních z příjmů pro dané produkty. Bude tedy muset být splněna i podmínka doby účasti alespoň pět let a výběr prostředků nejdříve při dosažení 60 let věku. V souvislosti s tím je však nutné si též připomenout, že Ministerstvo financí ČR navrhlo v souladu se schválenou *Koncepcí rozvoje kapitálového trhu v ČR* podstatné změny v úpravě daňového režimu, mj. zavedení „úctu dlouhodobých investic“ a tím rozšíření existující daňové podpory i na další produkty či zavedení sjednoceného limitu pro využití daňové výhody ve formě nezdanitelné části základu daně na částku 48 000 Kč u všech produktů spoření na stáří (viz sněmovní tisk 993). O další formě podpory, jako je tomu např. u doplňkového penzijního spoření v podobě státního příspěvku, se v případě PEPP neuvažuje. Do jaké míry tím utrpí atraktivita tohoto produktu v očích potenciálních zájemců, v tuto chvíli nelze předjímat.

Z dalších oblastí návrh zákona upravuje např. poskytování informací souvisejících s PEPP, dohled nad poskytováním a distribuováním PEPP Českou národní bankou či také oblast správního trestání a mimosoudního řešení sporů vyplývajících z poskytování a distribuování PEPP.

Co můžeme očekávat v budoucnu?

Pět let po dni účinnosti nařízení a poté každých pět let provede Evropská komise hodnocení nařízení a po konzultaci s EIOPA a příp. i s ostatními evropskými orgány dohledu předloží Evropskému parlamentu a Radě EU zprávu o hlavních zjištěních, ke které bude příp. připojen i legislativní návrh, vyplynula-li by z provedeného hodnocení tato potřeba.

V návaznosti na toto hodnocení provede nejpozději po pěti letech i Ministerstvo financí ČR přezkum účinnosti nově zavedené regulace, a to za účelem zjištění jejich

případných nedostatků a provedení potřebných úprav. Obsahem přezkumu účinnosti bude kromě posouzení souladu vnitrostátní právní úpravy s eventuálními změnami nařízení na úrovni EU i hodnocení zájmu o produkty PEPP na finančním trhu, a to jak ve smyslu jejich nabídky ze strany poskytovatelů, tak ve smyslu poptávky ze strany (potenciálních) účastníků. Mezi faktory, které mají potenciál ovlivnit tento zájem, patří zejména výše zmiňované nastavení podpory produktů PEPP v průběhu akumulační fáze, dále odpovídající stanovení procentního podílu poplatků a úplat nebo související administrativní zátěž pro poskytovatele PEPP. Za jeden z hlavních indikátorů tohoto zájmu lze pak považovat např. počet sjednaných smluv k PEPP. O tom, do jaké míry se PEPP na finančních trzích v budoucnu prosadí, můžeme nyní pouze spekulovat.

Názory obsažené v tomto článku vyjadřují výhradně osobní postoje a přístupy autora.

Nařízení o PEPP harmonizuje soubor základních vlastností produktu, a to např. z hlediska minimálního obsahu smluv, investiční politiky, změny poskytovatele či přeshraničního poskytování a přenositelnosti, přičemž obsahuje několik diskrecí, např. v oblasti akumulační fáze, výplatní fáze, poplatků či poskytování informací.

1 a) Úvěrové instituce povolené v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU; b) pojišťovny povolené v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES, které se zabývají přímým životním pojištěním podle čl. 2 odst. 3 směrnice 2009/138/ES a přílohy II uvedené směrnice; c) instituce zaměstnaneckého penzijního pojištění povolené nebo registrované v souladu se směrnicí (EU) 2016/2341, jež jsou podle vnitrostátních právních předpisů oprávněny poskytovat rovněž osobní penzijní produkty a nad nimiž je podle těchto předpisů vykonáván dohled; d) investiční podniky povolené

v souladu se směrnicí 2014/65/EU, které vykonávají správu portfolia nebo investiční poradenství; e) investiční společnosti nebo správcovské společnosti povolené v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES; f) správci alternativních investičních fondů povolení v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU.

2 Commission Recommendation of 29th June 2017 on the tax treatment of personal pension products, including the pan-European Personal Pension Product.

Co přináší připravovaná evropská regulace umělé inteligence

Mgr. Michal Nulíček, LL.M. / advokát a partner / ROWAN LEGAL, advokátní kancelář

Evropská komise dne 21. dubna 2021 představila návrh nového nařízení pro regulaci systémů využívajících umělou inteligenci (AI) v rámci zemí EU. Z hlediska působnosti návrh nařízení směřuje nejen na poskytovatele a další subjekty uvádějící systémy AI na trh v EU, ale také na profesní uživatele, tedy osoby využívající systémy AI v rámci profesionální činnosti. Takovými osobami mohou být nejen např. orgány veřejné moci, ale také obchodníci, banky či pojišťovny.

Návrh nařízení dělí systémy AI do čtyř kategorií podle rizika, které mohou představovat. Vymezuje praktiky a postupy s nepřijatelným rizikem, jež přímo zakazuje – zpravidla jde o aplikaci AI způsobem, který může ohrozit fyzické nebo psychické zdraví osob. Na opačném spektru jsou systémy AI s omezeným nebo minimálním rizikem. Zatímco u prvně jmenovaných bude stačit informování dotčených osob, že interagují s AI, systémy s minimálním rizikem regulaci nebudou podléhat.

Jádrem návrhu nařízení jsou systémy AI s vysokým rizikem, kam bude spadat celá řada systémů AI používaných v nejrůznějších oblastech lidské činnosti, od kritické infrastruktury (např. v dopravě) přes vzdělávání (např. hodnocení zkoušek) či zaměstnávání (hodnocení životopisů) až po základní soukromé a veřejné služby (např. v úvěrovém hodnocení).

Vzhledem k širokému záběru návrhu nařízení a postupujícímu zapojování systému AI do nejrůznějších oblastí lze očekávat, že nařízení může v budoucnu v nemalé míře zasáhnout také oblast pojištnictví. Jestliže budou systémy AI využívány k hodnocení zaměstnanců či uchazečů o zaměstnání, ale také třeba zdravotního stavu klientů, příp. pojištných událostí, půjde zřejmě o systémy AI s vysokým rizikem a pojišťovně využívající takový systém AI nařízení uloží řadu nových povinností. Podle návrhu nařízení má mezi povinnosti uživatelů patřit především provádění opatření v oblasti lidského dohledu nad systémem, zajištění relevance vstupních dat či monitorování provozu systému, uchování jeho logů a používání systému AI v souladu s jeho návodem k použití.

Tři kategorie sankcí

Komplikovanější by mohla být situace, kdy by si pojišťovna nechala systém AI vyvinout za účelem uvedení na trh nebo jen do provozu pod svým jménem. Tím by se dostala do pozice poskytovatele, na kterého dopadá mnohem širší množina povinností, včetně registrace systému v nově zavedené Evropské databázi pro samostatné vysoce rizikové systémy AI.

Návrh nařízení počítá se třemi kategoriemi sankcí:

- 30 mil. EUR nebo 6 % z celkového celosvětového ročního obrátu porušující společnosti za předchozí finanční rok v případě porušení povinností souvisejících se zakázanými systémy AI nebo daty a jejich správou;
- 20 mil. EUR nebo 4 % z celkového ročního obrátu porušující společnosti za nesoulad systému AI s ostatními požadavky nebo povinnostmi podle nařízení;
- 10 mil. EUR nebo 2 % z celkového ročního obrátu porušující společnosti za poskytnutí nesprávných, neúplných nebo zavádějících informací subjektu posuzování shody a příslušným vnitrostátním orgánům v reakci na jejich žádost.

Návrh nařízení je zatím na samém počátku legislativního procesu, který může být poměrně zdoluhavý – je vcelku možné, že nařízení bude účinné až za několik let. Jakmile se tak však stane, bude nařízení přímo aplikovatelné ve všech zemích EU, proto je vhodné sledovat vývoj návrhu nařízení již nyní.

Komplikovanější by mohla být situace, kdy by si pojišťovna nechala systém AI vyvinout za účelem uvedení na trh nebo jen do provozu pod svým jménem.

Praktické zkušenosti s implementací IFRS 17 v českých pojišťovnách

Karel Veselý / partner v oddělení poradenských služeb pro pojišťovnictví / Deloitte Advisory

Anna Mikulová / senior konzultantka v oddělení poradenských služeb pro pojišťovnictví / Deloitte Advisory

Nový mezinárodní účetní standard pro pojistné produkty IFRS 17 nabude účinnosti

1. ledna 2023. Nicméně pojišťovny používající IFRS musí poprvé stanovit hodnotu závazků dle IFRS 17 již k datu *transition*, které je stanoveno na 1. ledna 2022, a následně musí být schopny finanční výkazy za rok 2022 již připravit paralelně podle původního standardu IFRS 4 a nového standardu IFRS 17. Toto datum se rychle blíží a pojišťovny, které budou pod IFRS 17 reportovat, ať lokálně, nebo pro skupinové účely, se plně věnují implementaci.

V rámci pracovní skupiny pro IFRS 17 při ČAP se setkávají zástupci pojišťoven a diskutují názory a přístupy k tématům, která implementace přináší. Z těchto diskuzí je patrné, že se každá pojišťovna nachází v poněkud jiné fázi implementace a názory i metodické přístupy se napříč trhem v některých aspektech odlišují. Na základě zmíněných diskuzí jsme oslovili vybrané pojišťovny, aby se o své zkušenosti podělily. Pojišťovnám jsme položili čtyři relevantní otázky pokrývající dopad na závěrkové práce, přístup k *transition* výpočtu, řízení rizika volatility hospodářského výsledku a názor na možné zavedení povinnosti pojišťoven účtovat dle IFRS v ČR i na lokální úrovni (jako je tomu např. na Slovensku). Z odpovědí je patrné, že pojišťovny se jednoznačně shodují na extrémní náročnosti implementace, na velikosti dopadu na závěrkové procesy i na tom, že implementace bude muset pokračovat i po datu účinnosti standardu. Pestré názory pojišťoven se projevily zejména v odpovědích na kontroverzní otázku možnosti povinné aplikace IFRS 17 pro lokální účely na českém trhu a ve způsobu řízení zvýšené volatility hospodářského výsledku, kterou může standard přinést.

Děkujeme Tomáši Leinovi z ČSOB Pojišťovny; Marcelu Jeníčkové z Generali České pojišťovny; Jakubu Šindelářovi z Komerční pojišťovny; Juditě Říhové a Radce Haluzíkové z Kooperativa pojišťovny; Martinu Hargašovi, Kláře Kovaříkové, Liboru Pavlíčkovi a Vladimíru Molnárovi z NN Životní pojišťovny; Lucii Urválkové, Jakubu Mertlovi a Vladimíru Kořenovi z UNIQA pojišťovny za ochotu podělit se o své zkušenosti.

Řazení odpovědí na jednotlivé otázky provedl Deloitte s ohledem na snazší porozumění čtenářem.

Dopady na závěrkové práce

Zavedení vykazování dle standardu IFRS 17 přináší vysoké nároky nejen v rámci implementačních projektů, ale i v požadavcích na nastavení budoucího procesu

závěrky. Dle aktuálních informací se dá očekávat, že proces závěrky bude nově kombinovat zvýšenou náročnost pojistněmatematických výpočtů (podobnou požadavkům na vykazování pod Solventností II), tlak na zachování (někdy i zrychlení) termínů pro vykazování pod IFRS 4, schopnost orientace v komplikovanější IT infrastruktuře, která bude propojovat lokální a skupinové systémy, a zároveň nutnost zaručit vysokou kvalitu odevzdávaných dat. Zeptali jsme se proto pojišťoven, jaké jsou dopady na jejich závěrkové práce, co se týče náročnosti a časování, a jak jsou s přípravou daleko.

UNIQA pojišťovna: Očekáváme, že se náročnost závěrkových prací značně zvýší, a to jak v oblasti aktuárského zapojení, tak i komplexností způsobenou paralelním vykazováním lokálního a IFRS standardu, které se od sebe budou procesně odlišovat. Z tohoto důvodu momentálně pracujeme na designu IFRS 17 závěrkového procesu, který i pro tento proces zajistí jasné rozdělení rolí, odpovědností a kontrol mezi relevantními útvary, příp. námi a skupinou. I přes tyto výzvy neočekáváme žádný dopad na aktuální termíny účetní závěrky, které máme nastavené pro IFRS 4 reporting.

Kooperativa pojišťovna: Předpokládáme, že v souladu se skupinou VIG budeme mít čtvrtletní IFRS závěrku. Co se týče termínů pro jednotlivé IFRS závěrky od roku 2023, skupina nevydala doposud žádné stanovisko, nicméně pracujeme s dosavadními termíny kvartálních a ročních závěrek. Tyto jsou již nyní dost ambiciózní, a proto od roku 2018 pracujeme na zkracování jejich přípravy a automatizaci procesů pro jednotlivé vstupy. Dle dosavadních závěrů se zdá, že měsíční IFRS uzávěrka pro interní účely nebude s velkou pravděpodobností možná a budeme ji nahrazovat sledováním vybraných klíčových provozních ukazatelů. Na harmonogram účetních závěrek pro lokální účely nemá nový standard naštěstí žádný vliv. Dodávky dílčích dat pro závěrkové operace průběžně testujeme v několika na sebe navazujících vlnách. Komplexní a úplný proces našich závěrkových operací, včetně produkce IFRS 17 čísel, budeme testovat ve 2. polovině letošního roku.

Tomáš Lein

NN Životní pojišťovna: Dopad na postup závěrkových prací je signifikantní; závěrkové práce jsou podstatně náročnější, jak na objem vyžadovaných informací, tak na jejich podstatu (mj. jsou potřeba data z projekcí peněžních toků). Velká část závěrkových prací bude probíhat plně automatizovaně. Většinu funkcionalit plánujeme mít vyvinutou pro reporting výsledků ke konci roku 2021.

Komerční pojišťovna: Dopad do závěrkových prací je zásadní: dojde ke kompletní změně současných procesů (a toku dat z IT systému do účetnictví) a zároveň se velmi významně zvýší náročnost a čas potřebný k přípravě závěrky (včetně reportingu), a to primárně roční a čtvrtletní. Procesy na měsíční závěrku prozatím neimplementujeme. Implementace IFRS 17 už běží třetím rokem a počítáme, že další tři roky jsou určité ještě před námi. V současné době si ujasňujeme dílčí procesy a adaptujeme nebo implementujeme nástroje. Již máme nějakou představu o časování jednotlivých závěrkových kroků a budeme řešit případná zjednodušení ve výpočtech pro případ nedostupnosti dat v termínech apod.

ČSOB Pojišťovna: Dopad bude významný, např. kvůli redesignu end-to-end procesu, novým procesním blokům, jako je datová výměna se skupinou nebo výpočty probíhající mimo pojišťovnu, a komplexitě spočívající v přidání procesních kroků při zachování stávajících termínů dodávek. Na high-level úrovni je end-to-end proces připravený; pracujeme na detailním rozpracování (jednotlivé kroky a jejich časování).

Generali Česká pojišťovna: Dopad bude rozhodně zásadní – oproti dosavadnímu lineárnímu postupu se do procesu sestavení závěrky vkládá výpočtový prvek produkující nově definovaná účetně relevantní data. Tzn. budou vloženy nové procesy a kontroly, které v procesu dříve nebyly. Zároveň

Marcela Jeníčková

se oblast aktuárských výpočtů stává nutnou součástí účetních dat a musí časově předcházet nově vloženým procesům. Pracnost a časová náročnost sestavení závěrky zavedením IFRS 17 stoupnou. Z hlediska postupu přípravy byla již většina metodologických rozhodnutí učiněna – nyní pracujeme na přípravě a testujeme dílčí řešení.

Přístup k transition

Pojišťovny musí poprvé spočítat hodnotu pojistných závazků k 1. lednu 2022. Klíčová je hodnota servisní marže (contractual service margin, CSM) v rámci hodnoty závazku, která reprezentuje současnou hodnotu budoucích zisků z jednotlivých skupin smluv, jež pojišťovna očekává a které budou postupně rozpouštěny v rámci pojistného výnosu během doby trvání těchto smluv. Určení počáteční CSM je pro již existující portfolio životních smluv komplikované, jelikož hodnota CSM závisí na celé historii smlouvy od jejího vzniku. Standard popisuje tři způsoby stanovení CSM pro existující portfolio k datu *transition*, přičemž každý může vést k jiné hodnotě CSM a počáteční hodnotě pojistných závazků. Ze zkušenosti vidíme, že přístup mezi pojišťovnami není jednotný, ať už lokálně, nebo celosvětově v rámci skupin. Pojišťovny aktuálně možnosti detailně analyzují z pohledu řízení výsledku i náročnosti jejich provedení. Zeptali jsme se pojišťoven, jaký zvolily přístup k *transition* a jak významné změny v IFRS rozvaze očekávají.

Kooperativa pojišťovna: Za účelem rozhodnutí o přístupu k *transition* jsme provedli několik na sebe navazujících analýz, jejichž cílem bylo prověřit dostupnost dat a předpokladů pro jednotlivé *transition* přístupy a rovněž ověřit jejich předpokládaný finanční dopad. Na základě těchto analýz jsme dospěli k závěru, že pro většinu portfolio použijeme metodu fair value. Pro tento přístup jsme se

Jakub Šindelář

rozhodli buď přímo (nejstarší aktivní smlouvy s rokem sjednání daleko v minulosti), nebo z důvodu nedostupnosti dostatečných dat či předpokladů pro možnost použití modifikované retrospektivní metody (starší aktivní smlouvy s rokem sjednání v nedávné minulosti). Pro nejmladší ročníky smluv, u kterých máme k dispozici veškeré potřebné vstupy, použijeme plně retrospektivní metodu.

Generali Česká pojišťovna: V případě smluv životního pojištění aplikujeme primárně modifikovaný retrospektivní přístup, pro nejstarší portfolia pak fair value approach. V případě smluv neživotního pojištění bude aplikován PAA přístup. Ano, očekáváme významné změny v rozvaze.

UNIQA pojišťovna: Aktuálně předpokládáme aplikaci fair value approach na většinu portfolia, i když přesná aplikace transition přístupu je pro nás ještě pořád otevřeným tématem. Přesnější klasifikaci/dopady transition budeme analyzovat po plnohodnotném dry runu, který nás čeká ke konci roku 2021.

NN Životní pojišťovna: Pro většinu stávajícího portfolia aplikujeme fair value approach. Očekáváme významné dopady do bilance, především z důvodu podstatně nižší hodnoty pojistných závazků; zbývající změny jsou sice významné, ale materialita je podstatně nižší.

Komerční pojišťovna: Prozatím předpokládáme většinově modified retrospective approach s tím, že ještě zvažujeme, zda nepoužít v menší míře i fair value approach. U fair value approach ještě řešíme nekonzistenci mezi přístupem a pochopením standardu na českém trhu a na trhu francouzském. Nejen u pojišťoven, ale ani na straně konzultantské nepaduje shoda. Z hlediska výpočtů a dopadů do vlastního kapitálu teprve dokončujeme první orientační přepočty, takže dopad neumíme plnohodnotně posoudit. Velikost dopadu bude také záležet na aktuální

Judita Říhová

ekonomické situaci na trhu v době přechodu, která významně ovlivňuje fair value závazků. Doufáme ve spíše malý dopad do celkové bilance.

ČSOB Pojišťovna: Přístup k transition nemáme ještě plně rozhodnutý. S posunem v tomto aspektu počítáme během letošního léta. Změny v bilanci nepovažujeme za bezvýznamné, na druhou stranu jsou méně významné než dopady v IFRS výsledovce.

Řízení rizika volatility

IFRS 17 může přinést potenciálně větší volatilitu hospodářského výsledku, způsobenou např. změnou ocenění závazků na tržní hodnotu, dopady do sladění oceňování aktiv a závazků nebo změnou definice příjmů z pojistného na očekávané peněžní toky dle aktuárských projekcí. Zeptali jsme se pojišťoven, jak vnímají riziko zvýšené volatility a jakým způsobem se ho připravují řídit.

Kooperativa pojišťovna: Naše politika řízení aktiv a pasiv je stanovena s ohledem na charakter a předpokládanou splatnost peněžních toků vyplývajících z uzavřených pojistných smluv. Při aplikaci IFRS 17 usilujeme o minimalizaci umělé volatility, která by mohla vyplynout z nevhodně nebo nekonzistentně zvolených účetních politik při stanovení účetních hodnot aktiv a závazků, příp. z častých úprav aktuárských projekcí a jejich předpokladů.

Umělou volatilitu plynoucí ze změn tržních podmínek chceme omezit v první řadě volbou oceňovacího modelu závazků, přičemž naším záměrem je prokázání použitelnosti modelu variable fee approach pro co největší část našeho kmene životního pojištění. Související analýzy jsou těsně před dokončením. Dosavadní závěry indikují použitelnost modelu

Martin Hrgaš

variable fee approach pro významnou část životního kmene. Pro smlouvy, které kritéria variable fee approach nesplňují, použijeme general measurement model. Pro tyto smlouvy chceme maximálně využít možnosti volby účetní politiky pro vykazování vlivu změn tržních předpokladů přes vlastní kapitál, tj. OCI. Chceme toho rovněž dosáhnout maximálním přizpůsobením IFRS 9 klasifikace aktiv a OCI politiky na straně závazků. Za tímto účelem jsme v nedávné době začali testování

IFRS 17 může přinést potenciálně větší volatilitu hospodářského výsledku, způsobenou např. změnou ocenění závazků na tržní hodnotu, dopady do sladění oceňování aktiv a závazků nebo změnou definice příjmů z pojistného na očekávané peněžní toky dle aktuárských projekcí.

Lucie Urválková

finančních dopadů různých přístupů. Na straně aktiv i závazků zvažujeme všechny relevantní možnosti, které nám standardy umožňují, jako např. potenciální reklasifikaci aktiv z kategorie HTM do FVOCI apod.

Umělá volatilita pojistnětechnického výsledku může být také způsobena nepřesnými aktuárskými projekcemi anebo vykazováním podle „cash báze“ přístupu. Uvědomujeme si, že aktuárské projekce očekávaných plnění a nákladů musí být přesné, protože veškeré rozdíly vůči skutečným hodnotám budou ovlivňovat hospodářský výsledek. Vzhledem k dlouholetému vývoji a zkušenostem s našimi aktuárskými modely ale v této oblasti nevidíme významné riziko. Pro účtování podle „cash báze“ přístupu jsme ve spolupráci se skupinou a našimi auditory vyvinuli přístup, který odpovídá standardu IFRS 17 a současně by měl snižovat volatilitu hospodářského výsledku, tzv. „cash báze“ nepřímou metodou.

UNIQA pojišťovna: Volatilitu finančního výsledku pod IFRS 17 a přípravu na něj vnímáme jako jedno z nejdůležitějších témat pro nadcházející dry runy. Aktuálně je pro nás velmi důležité, aby všechny týmy, které budou s finančními výsledky pracovat, detailně rozuměly, jak a čím je volatilita finančního výsledku způsobována/ovlivňována a k čemu nám slouží primárně výsledky a výpočty z financial impact assessment, který probíhal na začátku tohoto roku. Všechna výše uvedená témata sice vnímáme jako důležitá, u některých však očekáváme jasné doporučení ze skupiny (VFA a OCI, A/L matching nebo „cash báze“ účtování). Jiná situace je u aktuárských projekcí, kde momentálně pracujeme na co největším upřesnění dodávaných výsledků.

Komerční pojišťovna: Riziko volatility výsledku vnímáme a určitě bude naší snahou tuto potenciální volatilitu v maximální možné míře eliminovat pomocí IFRS 17 nástrojů. Z tohoto hlediska nejvíce řešíme ocenění investičního

životního pojištění přes VFA a aplikaci OCI tak, aby se přecenění aktiv FVOCI potkávalo s přeceněním závazků. Také očekáváme větší tlak na interpretace aktuárských projekcí, které budou mít významnější dopad na insurance revenue než doposud, kdy hlavně naplňovaly regulatorní účely.

NN Životní pojišťovna: Kvůli snížení volatility hospodářského výsledku je zvažována OCI option pro ocenění pojistných závazků, kdy jsou změny ve finančních předpokladech zachyceny ve vlastním kapitálu bez přímého dopadu do hospodářského výsledku. S tím souvisí klasifikace finančních instrumentů primárně do portfolia FVTOCI, pokud splňují podmínky IFRS 9, zejména SPPI test. Volatilita výsledků plynoucí z insurance revenue bude silně závislá na kvalitě krátkodobých předpokladů. Bude vyvíjen větší důraz na kvalitu neekonomických předpokladů ve smyslu lepší predikce krátkodobého vývoje portfolia.

Primární účtování pokračuje na akruálním principu, který zůstává pro lokální závěrku a daně. Úprava na „cash bázi“ bude provedena nepřímo formou mapování opravných položek k nezaplacenému pojistnému a veškerých pohledávek a závazků souvisejících s pojistnými smlouvami do pojistných závazků. Jde zejména o nevyplacené škody, pohledávky za pojistníky/zprostředkovatele a závazky k nákladům vstupujícím do pojistného výsledku. Cash flow modely pracují s předpokladem, že předepsané pojistné je ihned uhrazeno a nastalé škody jsou ihned vyplaceny. IFRS 17 může vést k potřebě tento předpoklad přehodnotit a zpoždění v placení zahrnout do modelování.

ČSOB Pojišťovna: Obecně se více zaměřujeme na volatilitu v P&L než v kapitálu (OCI). Toto riziko spojujeme zejména s citlivostí odchylky reality od best estimatu, se stabilitou best estimatu a s ALM mismatchem u hybridních produktů. Hledáme metody, jak jej v maximální možné míře eliminovat. Na „cash bázi“ se nechystáme.

Generali Česká pojišťovna: Riziko zvýšené volatility vnímáme. Výkyvy plynoucí z finančního rizika se při implementaci standardu snažíme maximálně eliminovat, a to především propojováním oceňování aktiv a závazků (včetně konzistentního nastavení pravidel pro other comprehensive income mezi souvisejícími aktivy a závazky). Naopak neplánujeme speciální kroky k utlumení volatility plynoucí z nefinančních rizik. V případě modelování i účtování zachováváme samostatně pohled předpisu a úhrady.

Možnost zavedení povinného účtování podle IFRS

Většina českých pojišťoven bude vykazovat dle IFRS 17 pouze pro skupinové výkazy v rámci konsolidace. Situace je jiná např. na Slovensku, kde jsou pro pojišťovny povinné mezinárodní účetní standardy pro lokální účely. Zeptali jsme se pojišťoven, jaké výhody IFRS 17 potenciálně přináší a zda by měl být povinný pro všechny pojišťovny v ČR, nebo by měl pro lokální vykazování zůstat volitelným standardem.

NN Životní pojišťovna: Preferujeme zachovat IFRS 17 jako volitelný standard, který aplikujeme na konsolidovanou závěrku skupiny. Pro použití na lokální úrovni bychom pravděpodobně museli zrevidovat některé metody a výpočty a významně rozšířit zveřejňované informace v příloze účetní závěrky.

Kooperativa pojišťovna: Bez jednotného a konzistentního účetního standardu nebude vzájemná porovnatelnost vykazovaných výsledků různých pojišťoven možná. Z tohoto pohledu se jeví povinná aplikace IFRS jako nutnost, která zajistí jednak srovnatelnost a jednak stejné podmínky pro všechny účastníky trhu.

Vzhledem k náročnosti požadavků standardu IFRS by ale v povinném režimu hrozilo, že menší společnosti budou vzhledem ke své velikosti zasaženy náklady na jeho implementaci mnohonásobně více než větší pojišťovny. Podstatná část nákladů na implementaci totiž není závislá na velikosti společnosti, ale vyplývá ze samotné podstaty standardů. Z tohoto důvodu si myslíme, že aplikaci jistého principu proporcionality by zákonodárce měl umožnit. Aplikace standardu by tak mohla zůstat na dobrovolné bázi. Společnosti, které by se k jeho aplikaci rozhodly, by tím demonstrovaly kvalitu svého finančního řízení.

ČSOB Pojišťovna: Přikláníme se spíše k implementaci i pro lokální účely pro všechny pojišťovny, a to z důvodu splnění jedné ze základních motivací IFRS 17 (srovnatelnosti) a odstranění složitostí spočívajících v souběhu různých režimů (statutární reporting, daně, tržní statistiky...).

Generali Česká pojišťovna: Pro pojišťovny by mělo být povinné vykazování podle IFRS jako takové. Hlavním důvodem pro tuto povinnou implementaci je zachovat srovnatelnost výkazů v rámci odvětví. Obáváme se však pokusů pouze o částečnou implementaci, která nastala např. u IFRS 9 do vyhlášky 501/2002 Sb. a která nám přijde nešťastná.

UNIQA pojišťovna: Jsme toho názoru, že IFRS 17, jakkoli se jedná o standard s velmi významným dopadem do účetnictví pojišťoven, je pouze jednou částí IFRS. IFRS tak tvoří ucelený soubor účetních a vykazovacích pravidel a izolovaná implementace pouze tohoto jednoho standardu pro lokální vykazování pojišťoven v ČR je z tohoto důvodu velmi problematická, neboť by v tu chvíli chyběla provázanost s ostatními IFRS standardy. Takovouto izolovanou implementaci IFRS 17 nepodporujeme.

Vykazování podle IFRS kompletně, včetně IFRS 17, naopak podporujeme, protože v takovém případě by se jednalo o významný krok ke sjednocení metodik účtování a vykazování zejména u těch pojišťoven, které jsou součástí skupiny, jež sestavuje účetní závěrku podle IFRS, tedy prakticky u všech významných pojišťoven na trhu. Implementace IFRS pro lokální vykazování by se mohla stát ještě větším benefitem pro pojišťovnický sektor v případě, že by se výsledek hospodaření stanovený podle IFRS stal i základem daně z příjmu právnických osob.

Otázka dobrovolné, anebo povinné implementace IFRS má opět dvě roviny: Pokud by se jednalo o pouhou změnu standardu vykazování, domníváme se, že by bylo vhodné ponechat to na dobrovolné bázi, protože existují pojišťovny, pro které to nemá na této úrovni žádný význam. Pokud by se však IFRS stalo standardem, podle něhož se stanovuje základ daně, potom se domníváme, že by bylo namístě, aby pravidla byla pro všechny pojistitele shodná, tj. implementace IFRS by byla v tomto případě povinná.

Na cestě z krize

Petr Gapko / hlavní ekonom / MONETA Money Bank

Koronavirová pandemie je na ústupu a doufejme, že už to tak zůstane. Akutní problém tedy začíná být, jak se zdá, vyřešen – a dalším logickým krokem je sečíst škody a podívat se do příštích období. Jak to vypadá s českou ekonomikou? Jak rychlé bude zotavení z krize? A jaká jsou rizika? Na tyto tři otázky se pokusíme odpovědět v následujících odstavcích.

V průběhu loňského roku utrpěla naše ekonomika poměrně velké škody, které jsme v historii ČR ještě nezaznamenali. Hrubý domácí produkt v roce 2020 meziročně klesl o 5,6 % a pokles, konkrétně o 2,1 %, pokračoval i v prvním kvartále letošního roku. Velkou měrou se o to zasadila vládní epidemiologická opatření, jako např. uzávěra maloobchodu, gastronomie, hotelů apod. To jsou všeobecně známá fakta. Pandemie na nás ekonomicky dopadla ale i jinými způsoby.

Narušení dodavatelských řetězců a jeho vliv na ceny výrobců i koncových spotřebitelů už nyní začínají dopadat na ekonomický sentiment v některých zemích. Rostoucí ceny z důvodu nedostatečné nabídky tak připomínají počátek nabídkového šoku, který by, pokud by se rozvinul do silnějších efektů, mohl omezit růstový potenciál celosvětové ekonomiky.

V důsledku uzávěr v různých zemích se totiž narušila produkce vstupů do naší průmyslové výroby a dodavatelsko-odběratelské řetězce. Výsledkem jsou rostoucí ceny vstupů, což můžeme ilustrovat třeba na cenách mědi. Dalším příkladem je počet ukončených podnikatelských aktivit. Ten byl na počátku roku 2021 o polovinu vyšší než loni, což jasně naznačuje, že zejména podnikatelský segment strádá.

Abychom se však vyhnuli přílišnému pesimismu, pojďme se podívat na výhledy do blízké budoucnosti. Odeznívající pandemie a pokračující očkování dovolily poslední dobou významné rozvolnění, a přestože stále ještě částečně nosíme roušky, pokles počtu nově nakažených se zastavil a ekonomicky se vracíme téměř do normálu. Maloobchodní prodejny se znovu otevřely a cestovní ruch se částečně obnovil.

S tímto rozvolněním počítají i poslední vydané makroekonomické prognózy. Začneme pohledem na celosvětový vývoj. Mezinárodní měnový fond ve svém světovém ekonomickém výhledu z dubna 2021 navýšil očekávání celosvětového ekonomického růstu v letošním roce na 6 %. Důvodem jsou zejména fiskální podpory v největších ekonomikách, pokračující vakcinace s výhledem na výrazné omezení šíření pandemie ve 2. polovině roku 2021 a přizpůsobení se celosvětové ekonomiky na omezení pohybu osob. V roce 2022 by pak měl celosvětový ekonomický růst podle Mezinárodního měnového fondu zpomalit na 4,4 %.

ČR by měla následovat celosvětový trend. Makroekonomická predikce od České bankovní asociace předpokládá, že naše ekonomika letos poroste 3,3% tempem, a příští rok by měl růst dokonce zrychlit na 4,3 %. Zrychlení v roce 2022 bude dáno zejména tím, že naše ekonomika byla na začátku letošního roku stále ovlivněna špatnou epidemickou situací a ekonomické oživení se začalo projevovat až ve 2. čtvrtletí.

Ekonomický růst by měl být doprovázen pozvolným poklesem v nezaměstnanosti v roce 2022 (prognóza počítá s mírou nezaměstnanosti na úrovni 4,3 % v roce 2021 a 4,1 % v roce 2022, měřeno metodikou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR) a zrychlením růstu mezd (z 3,3 % v roce 2021 na 4,2 % v roce následujícím). Vzhledem k tomu, že pandemie způsobila celosvětové problémy v dodavatelsko-odběratelských řetězcích, můžeme na druhou stranu čekat, že porostou i ceny. To je už viditelné na cenách vstupů

Ilustrační foto: iStock

do výroby, kdy např. ceny průmyslových výrobců stouply v dubnu 2021 meziročně o 4,6 %. Po přechodnou dobu se tak dočkáme pravděpodobně vyšší inflace; v celém roce 2021 se očekává na úrovni 2,5 %.

Zvyšování úrokových sazeb

Proti inflaci bude Česká národní banka bojovat zvyšováním úrokových sazeb. Základní úroková sazba České národní banky, dvoutýdenní reposazba, bude podle prognózy České bankovní asociace na konci příštího roku o celý procentní bod vyšší než na začátku letošního roku. Zdraží nám tím pádem např. hypotéky nebo další úvěry. Na druhou stranu by měl ale růst úrokových sazeb zapůsobit na snížení inflace, a to na hodnotu 2,2 % v roce 2022.

S ekonomickým růstem, zvyšováním sazeb a dočasně vyšší inflací počítá např. i makroekonomická predikce České národní banky. Dá se tedy tvrdit, že na základních obrysech trajektorie vývoje ekonomiky panuje všeobecná shoda.

Riziko poklesu ekonomické důvěry

Jaká rizika stojí takovémuto vývoji v cestě? Jak moc je pravděpodobné, že se něco pokazí a naše hospodářství se nebude vyvíjet tak, jak se předpokládalo? Tím hlavním nebezpečím je rozhodně vývoj pandemie koronaviru ve světě. V posledních týdnech jsme byli svědky celosvětově se zhoršujícího trendu počtu nově nakažených osob, což určitě ubralo na optimismu. Zatím je riziko, zdá se, dobře pokryto pokračující vakcinací, která je navíc podle prvních analýz účinná i proti novějším mutacím koronaviru. Pokud by se ale objevila mutace nová nebo by účinnost vakcín nebyla taková, jaká se předpokládala, mohlo by to vést k další vlně nekontrolovaného šíření viru a dalším tvrdým opatřením ze strany jednotlivých vlád.

Existuje ale také riziko, které je prozatím trochu opomíjeno. Zmíněné narušení dodavatelských řetězců a jeho vliv na ceny výrobců i koncových spotřebitelů už nyní začínají dopadat na ekonomický sentiment v některých zemích. Rostoucí ceny z důvodu nedostatečné nabídky tak připomínají počátek nabídkového šoku, který by, pokud by se rozvinul do silnějších efektů, mohl omezit růstový potenciál celosvětové ekonomiky. To by probíhalo přes slabší poptávku, která by kořenila jednak z vyšších cen a jednak z obav před dalším cenovým vývojem (čili z poklesu ekonomické důvěry). Nižší poptávka by nutně vedla k omezení produkce, což by u nás bylo umocněno tím, že jsme malou otevřenou ekonomikou, životně závislou na zahraničním obchodě.

Věřme, že zmíněná rizika se nebudou projevovat větší silou a že růstové tendence predikované pro ČR hlavními analytickými centry zůstanou základním scénářem vývoje našeho hospodářství. Pokud ano, můžeme se těšit na návrat k ekonomickému růstu, který znovu umožní vzniknout spoustě obchodních příležitostí. Už teď je ale jasné, že kvůli růstu úrokových sazeb bude dražší financování. Z tohoto hlediska se právě současná doba jeví jako poměrně vhodná k realizaci investic či podnikatelských záměrů, a to jak z vlastního kapitálu, tak i za spolufinancování bankami.

Použité zdroje

Makroekonomická prognóza České bankovní asociace, květen 2021, cbaonline.cz

Český statistický úřad, czso.cz

Dubnový světový ekonomický výhled Mezinárodního měnového fondu, imf.org

Aktuality povinného ručení 2021

RNDr. Petr Jedlička, Ph.D. / vedoucí oddělení pojištné matematiky a analýz / SUPIN

V následujícím příspěvku popíšeme hlavní směry vývoje počtu škod v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla i jejich průměrnou výši v roce 2021 ve srovnání s předchozím obdobím a poukážeme na rozdíly v obecném vlivu pandemie koronaviru v roce 2020 a 2021.

Počet škod v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla za rok 2020 byl skokově ovlivněn opatřeními proti šíření koronaviru od poloviny března 2020, s následným postupným růstem počtu škod. Během letních měsíců se v roce 2020 počet škod prakticky vrátil na úroveň předchozích let, před propuknutím pandemie koronaviru.

Meziroční srovnání

V roce 2021 byl vývoj od počátku roku odlišný. Na jeho začátku sice platily restriktce v rámci dalších vln koronaviru, nicméně meziroční pokles vůči lednu a únoru 2020 (které ještě nebyly koronavirem nikterak ovlivněny) nebyl nijak zásadní a dosáhl 11 % v lednu 2021 a 5 % v únoru 2021. Meziroční srovnání března 2021 s březnem 2020 ovlivnila skutečnost, že v roce 2021 došlo k vystupňování restrikcí mobility (regulace cestování mezi okresy) právě od počátku března, zatímco do srovnání s předchozím rokem vstupuje stále 1. polovina března 2020, kdy se provoz nijak zásadně neredukoval. Výsledkem pak je pokračující pokles škod vzniklých v ČR i během března 2021, meziročně o 5 %, tj. srovnatelně jako v únoru 2021. Od dubna do června již z meziročního srovnání vycházejí počty škod v roce 2021 výrazně vyšší než v roce 2020, v rozsahu mezi 9–15 %. Celkové srovnání počtu škod v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla v roce 2021 s rokem 2020 za všechny měsíce uvádí graf 1.

Podkladová data počtu škod a jejich měsíční vývoj v letech 2020 a 2021 v grafu 2 ukazují, že nejnižší hodnota měsíčního počtu vzniklých škod nastala v březnu 2021, přestože okamžitý propad intenzity provozu dle údajů o mobilitě byl vyšší v březnu 2020. Nicméně v březnu trval tento propad v roce 2020 výrazně kratší dobu než v roce 2021.

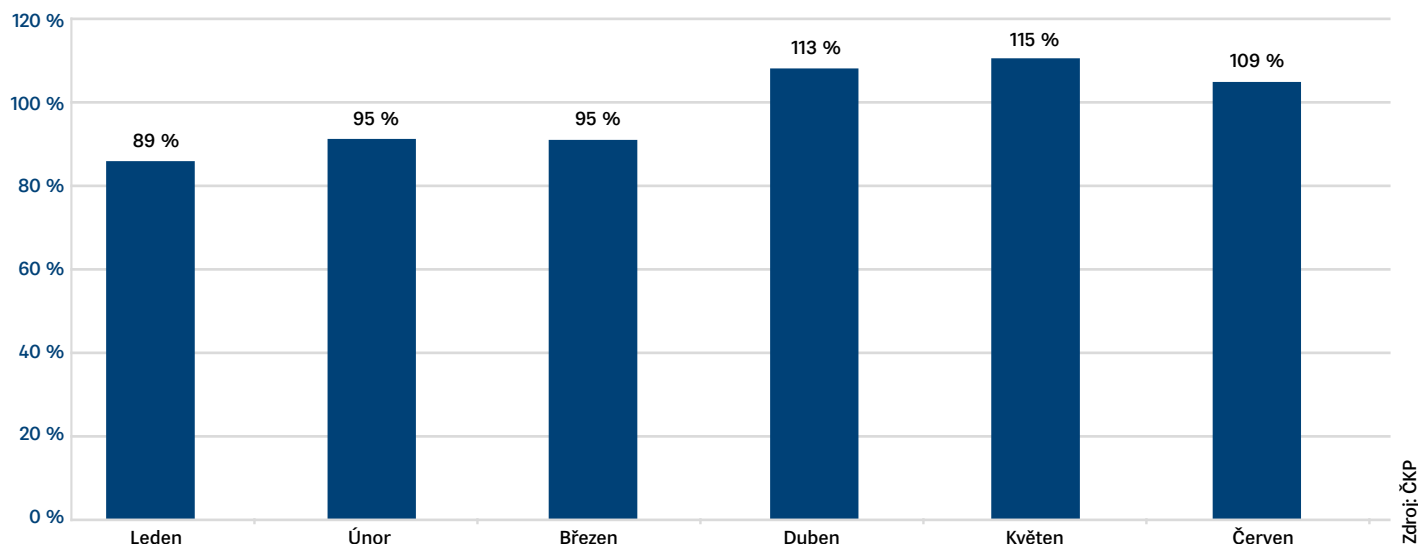
Aby byly údaje vzájemně srovnatelné, uvažují se pouze škody vzniklé v konkrétním měsíci, které jsou zároveň ve stejném měsíci nahlášený pojišťovně. Jinak by nastala situace, že výsledky za starší období by byly ovlivněny delší dobou k nahlášení škody, a srovnání by nebylo konzistentní.

Další podstatný závěr z hlediska aktuální škodovosti se pojí s faktem, že „návrat k normálu“ je v roce 2021 výrazně rychlejší než v roce 2020. Navíc v roce 2021 jsou již v červnu počty škod dokonce mírně vyšší (o cca 2 %) než průměr dvou posledních předkoronavirových let (2018 a 2019). Roku 2020 počty škod vycházely totiž srovnatelně se situací před pandemií až během července, tj. o měsíc později.

Škody vzniklé v zahraničí

Z podobného srovnání počtu škod vzniklých v zahraničí v rámci systému zelené karty (rovněž pro srovnatelnost nahlášených pojišťovně ve stejném měsíci, kdy ke škodě došlo) vyplývá výrazně nižší meziroční počet škod v lednu a únoru

Graf 1: Meziroční změna škod v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla v ČR v roce 2021 vůči roku 2020

2021 ve srovnání s obdobím o rok dříve. Důvodem je, že leden a únor 2020 ještě nebyly ovlivněny protipandemickými opatřeními a cestování osobních i nákladních automobilů do zahraničí fungovalo standardním způsobem.

Hloubka propadu zahraničních škod řešených v rámci zelenokaretního systému, která nastala v roce 2020, se již v roce 2021 nezopakovala. Důvodem je zejména ta skutečnost, že přes omezení soukromých cest do zahraničí na minimum v obou obdobích nedošlo již v roce 2021 k tak zásadnímu omezení nákladní přepravy zboží a tím ani k redukci celkového počtu škod způsobených v cizích zemích těmito vozidly (tahači návěsů a ostatními nákladními automobily). Od března 2021 vychází ve všech dalších měsících počet škod v zahraničí výrazně vyšší v roce 2021 než ve stejném měsíci roku 2020 (viz graf 3).

Z grafu 4, s absolutními počty škod, dále vyplývá, že ve srovnání s cca 14 000 tuzemskými škodami v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vzniklými a nahlášenými týž měsíc v zahraničí každý měsíc vzniká a je současně nahlášeno pouze cca 500 škod.

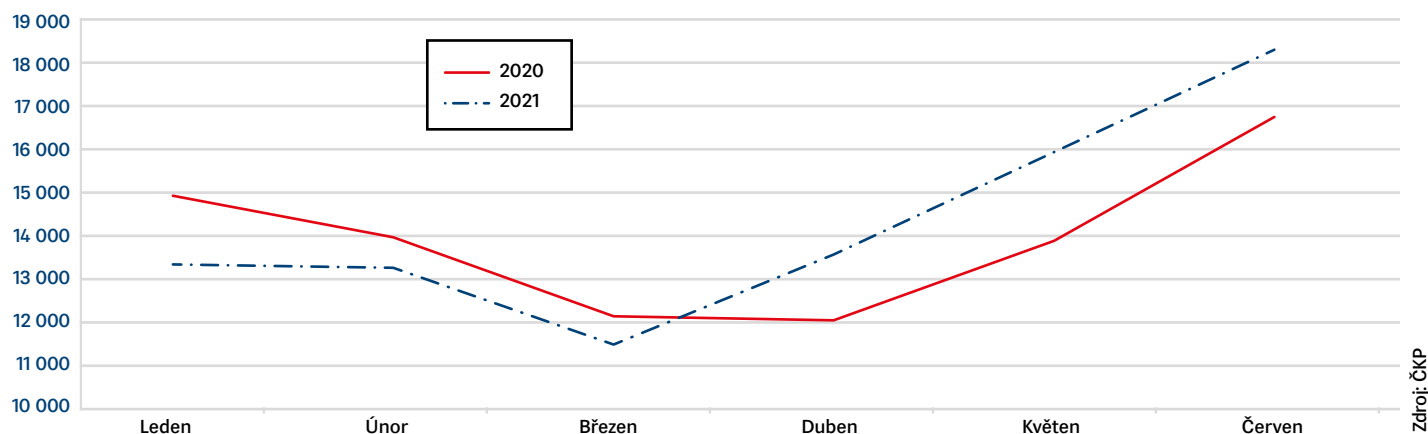
Proto trend vývoje škod v zahraničí ovlivňuje např. celkovou škodní frekvenci pouze velmi částečně, nicméně platí, že průměrná výše škody v zahraničí dosahuje vyšších částek než u škod v tuzemsku.

Průměrné škody

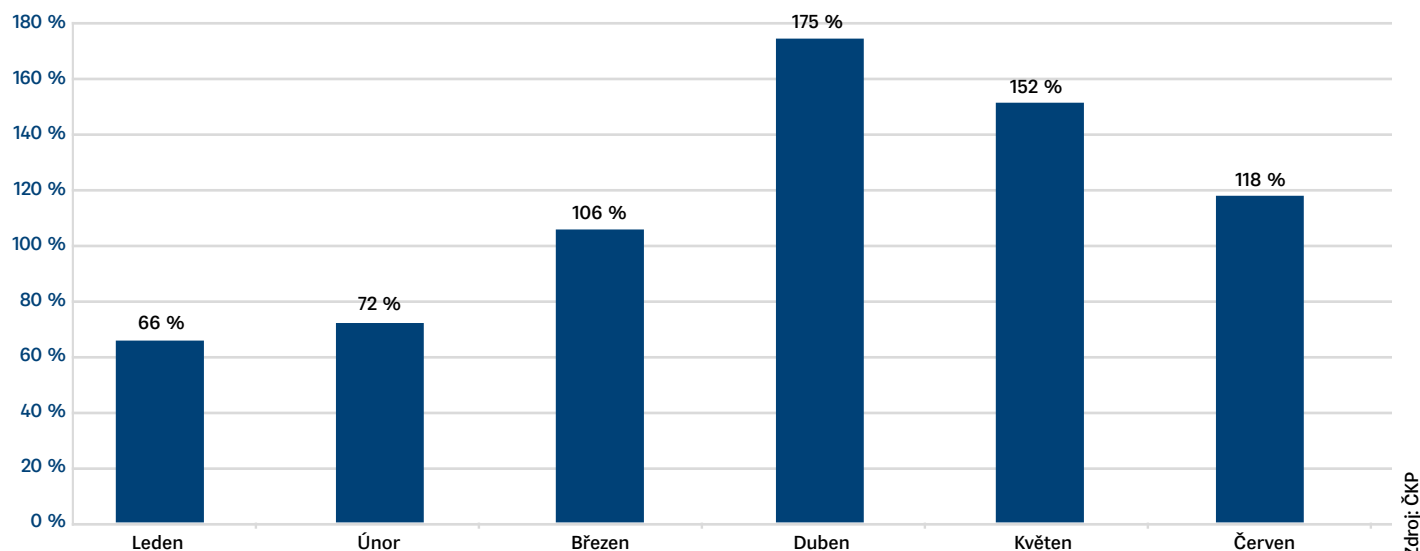
Jestliže pro další fáze pandemického vývoje bude díky pokračující vakcinaci platit, že nebudou zaváděna plošná opatření, pak již k poklesům škod, jaké jsme zaznamenali zejména na jaře 2020, nedojde a v následujícím období se škodní frekvence navrátí na své obvyklé hodnoty.

Pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidla významnou výzvu aktuálně představuje stále přítomná, a během posledního období navíc i výrazně eskalující škodní inflace. Tu můžeme dobře demonstrovat podobně jako u počtu řešených škod, aby údaje byly za jednotlivá období navzájem srovnatelné a nebyly ovlivněny rozdílnou délkou řešení případu pro různá období, např. na základě výplat škod, které vznikly a zároveň byly uzavřeny ve stejném čtvrtletí daného roku.

Graf 2: Srovnání počtu škod v ČR v letech 2020–2021

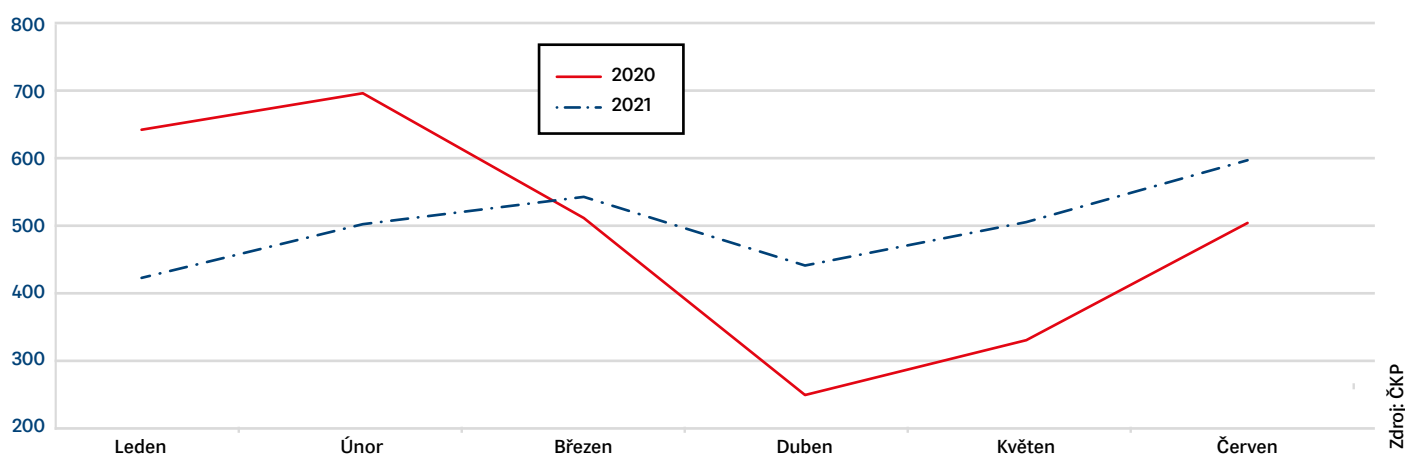
Graf 3: Meziroční změna škod v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla v zahraničí v roce 2021 vůči roku 2020

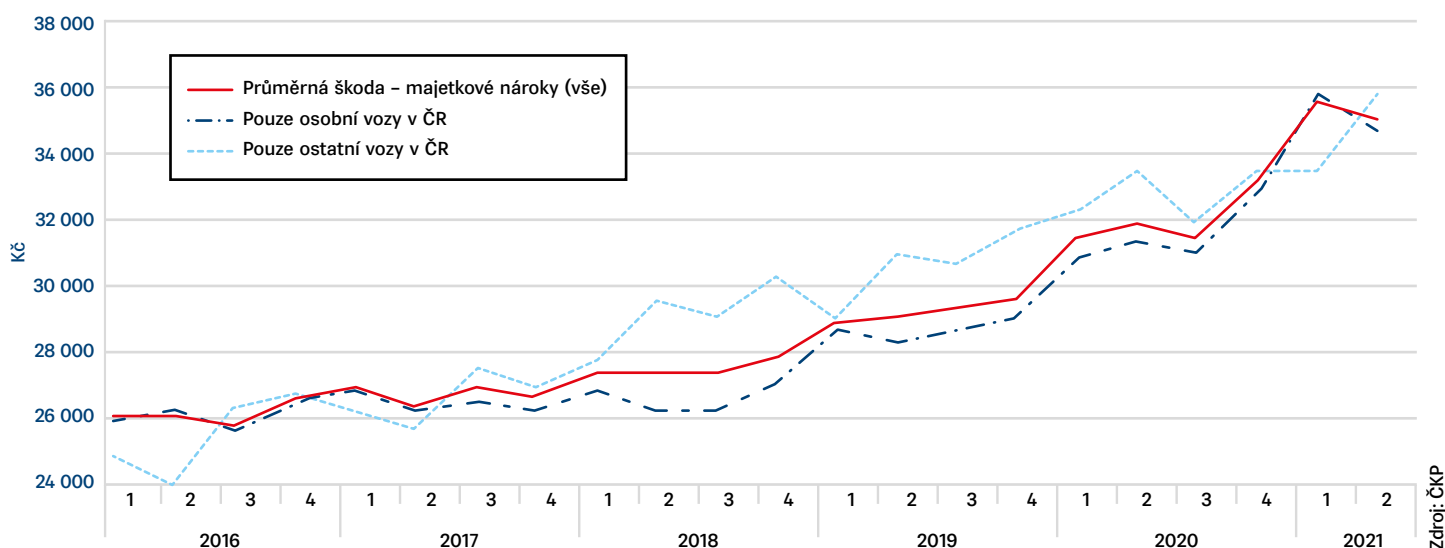
Pro pojištění odpovědnosti z provozu vozidla významnou výzvou aktuálně představuje stále přítomná, a během posledního období navíc i výrazně eskalující škodní inflace. Tu můžeme dobře demonstrovat podobně jako u počtu řešených škod, aby údaje byly za jednotlivá období navzájem srovnatelné a nebyly ovlivněny rozdílnou délkou řešení případu pro různá období, např. na základě výplat škod, které vznikly a zároveň byly uzavřeny ve stejném čtvrtletí daného roku.

Graf 4: Srovnání počtu škod mimo ČR v letech 2020–2021

Zdroj: ČKP

Graf 5: Průměrná škoda – celý trh

Zdroj: ČKP

Základní přehled vývoje průměrné zaplacené škody na majetku až do konce 2. čtvrtletí 2021 přináší graf 5 v dělení škod nastalých na území ČR z hlediska druhu vozidla viníka škody (osobní automobil, resp. všechna ostatní vozidla). Ze srovnání vychází, že u všech tří sledovaných pohledů na hodnotu průměrné škody je rostoucí trend za posledních 5,5 roku velmi významný, když průměrná škoda narostla z hodnot mezi 25 000–26 000 Kč na počátku roku 2016 na aktuálních cca 35 000 Kč.

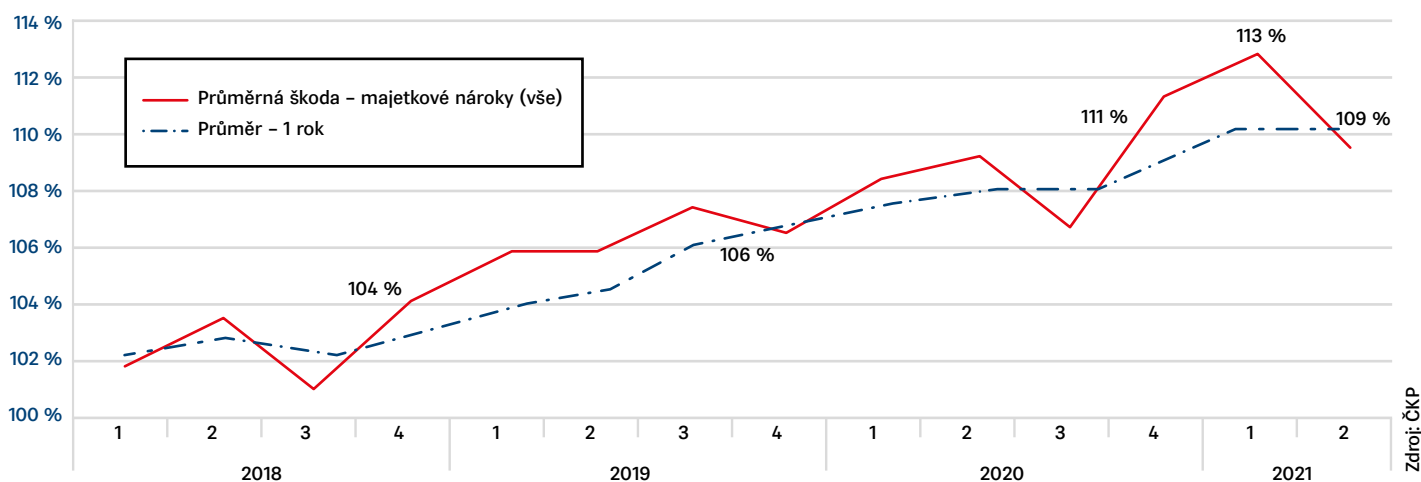
Navíc platí, že v poslední době se meziroční růst průměrné škody (tj. podíl hodnoty průměrné škody v konkrétním období vůči stejnému období předchozího roku) výrazně urychluje, neboť ještě na konci roku 2018 vycházel meziroční růst takto definované průměrné škody „pouze“ o 4 %. O rok později se meziroční růst již urychlil na 6 % a v pandemickém roce 2020 průměrná zaplacená škoda na majetku rostla meziročně již tempem o 11 % a velmi vysoký meziroční růst (o 13 % v 1. čtvrtletí 2021 a o 9 % ve 2. čtvrtletí 2021) pokračuje i v aktuálních obdobích. Průměrný roční nárůst definovaný jako podíl klouzavého

průměru za poslední čtyři období ve srovnání se stejnou hodnotou o rok dříve vychází v posledním období cca 10%.

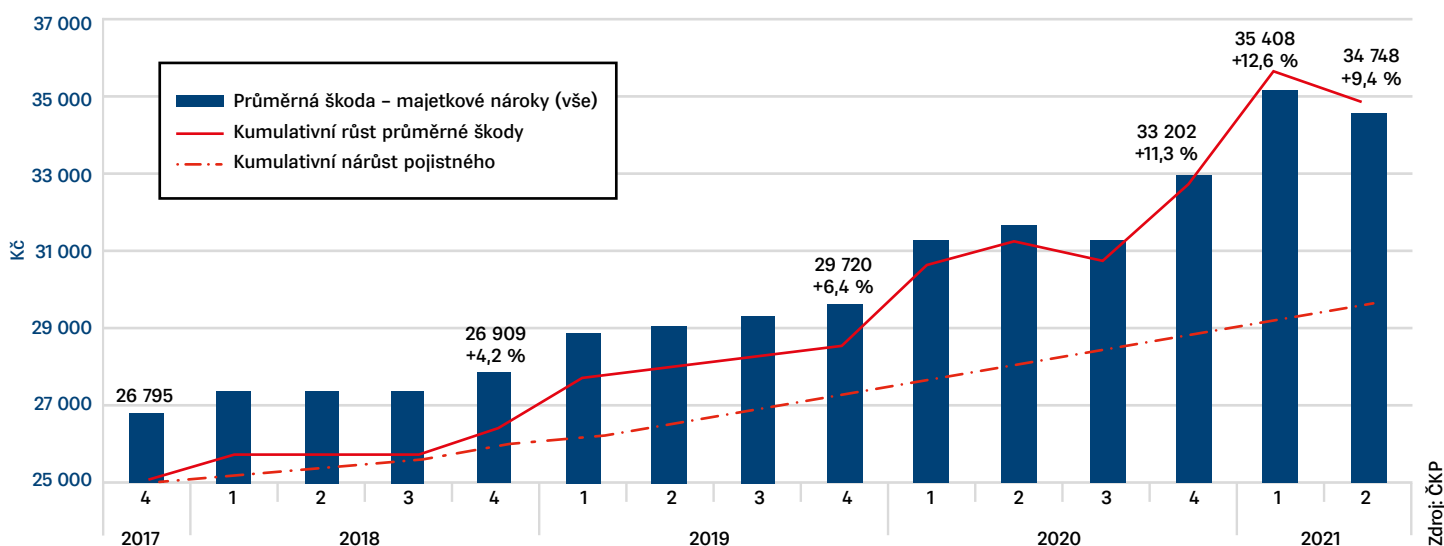
Jestliže zhodnotíme vývoj průměrné škody kumulativně, např. od konce roku 2017 do 1. pololetí 2021, vychází celkový kumulativní nárůst průměrné škody o 30 %, přestože kumulativně průměrné pojistné za stejné období narostlo pouze o 14 % a nedosahuje ani poloviny růstu průměrné škody!

V okamžiku, kdy do statistik povinného ručení přestane vstupovat přechodně nižší hodnota škodní frekvence vlivem pandemie, se efekt stále rostoucí škodní inflace, která z důvodu navyšování cen náhradních dílů i postupné modernizace vozového parku spojené s technologicky náročnějšími a tím dražšími opravami může dále eskalovat, a to v případě delší doby čekání na dodávku náhradních dílů při nedostupnosti některých komponentů vzhledem k narušení dodavatelských řetězců vedoucím opět k růstu cen, jednoznačně projeví v technických výsledcích celého odvětví.

Graf 6: Meziroční růst průměrné škody na majetku

Graf 7: Meziroční růst průměrné škody na majetku

Povodňové riziko v ČR a vývoj nástrojů pro jeho kvantifikaci

RNDr. Alice Hladíková / Aon Impact Forecasting

Ing. Jakub Aška / Aon Impact Forecasting

Ing. Eva Pažourková / Aon Impact Forecasting

Povodně představují v ČR nejvýznamnější živelní riziko, které během posledních dekád napáchalo značné škody. Pojišťovny tuto skutečnost reflektují jak na straně poskytovaných produktů, tak na straně finančního kapitálu a jejich následného zajištění. Přesný odhad míry povodňového rizika pro konkrétní lokalitu či pro celé portfolio nemovitostí je velmi komplexním a složitým úkolem, který se níže pokusíme nastínit.

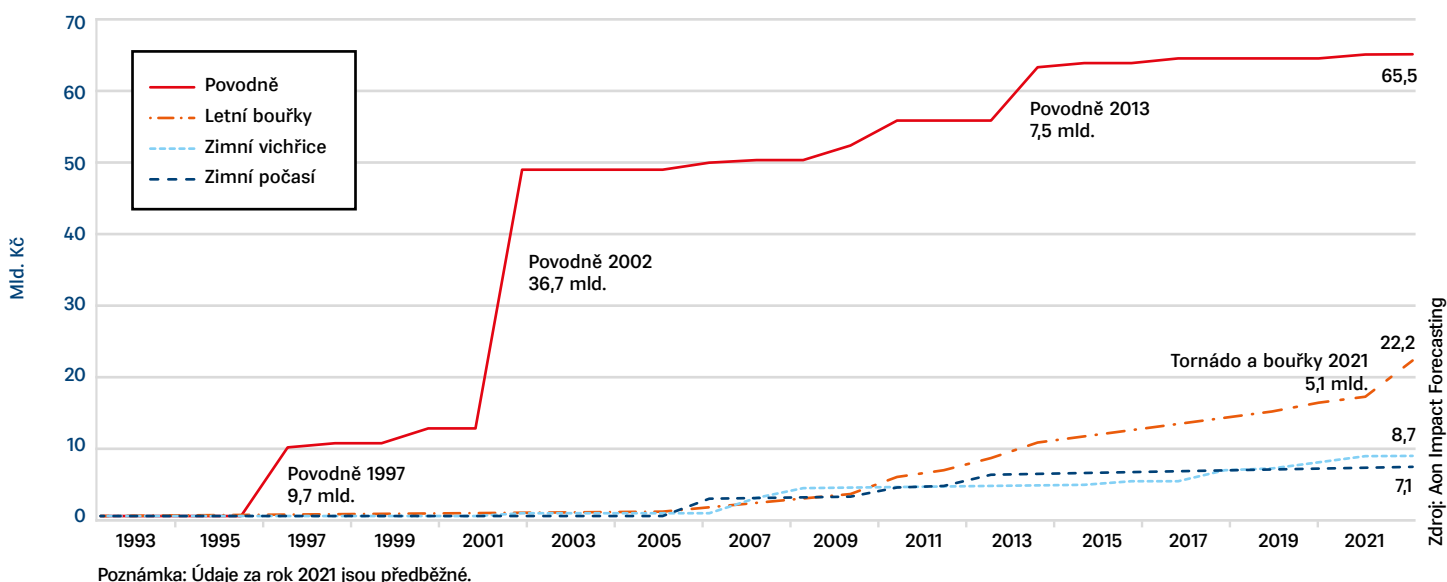
Žebříček největších pojištěných živelních škod v historii české samostatnosti vede trojice povodní z let 2002, 1997 a 2013, které pojistitelům způsobily škody v nominální hodnotě 36,7 mld. Kč, 9,7 mld. Kč a 7,5 mld. Kč. Ve všech případech šlo o události způsobené četnými faktory najednou. Dlouhotrvající a vydatný déšť pokrývající velké území mnoha povodí způsobil více povodňových vln a v kombinaci s předchozím nasycením půdy zapříčinil rozsáhlé škody na majetku. Mezi další faktory vedoucí k významným hydrologickým katastrofám patří i tání sněhu, kde se mezi nejničivější události řadí jarní povodeň z roku 2006. Ta vznikla jako následek velké akumulace sněhu během zimy. Velké množství sněhu v zimě 2006 zároveň vedlo k doposud páté největší pojistné události, a to ke škodám z tíhy sněhu v únoru 2006. Dalším mechanismem vzniku povodní jsou i srážky s vysokou intenzitou, které vedou k tzv. „přivalovým povodním“. Nejznámějším příkladem jsou povodně v červnu a červenci 2009, které způsobily pojištěné škody přesahující 2 mld. Kč, hlavně na Novojičínsku, Jesenicku, Děčínsku a v jižních Čechách.

Již osm let nezažila ČR povodně, jež by pojišťovníckému sektoru způsobily škody přesahující 1 mld. Kč. I přes dominanci letních bouřek jakožto největšího původce škod v posledních letech (v čele s letošním ničivým tornádem) však povodně zůstávají pro tuzemské pojišťovny historicky zdaleka nejnákladnějším typem katastrofy.

Nástroje pro kvantifikaci povodňového rizika

Pro pojišťovny je dostupnost kvalitních a sofistikovaných nástrojů umožňujících dostatečně přesnou kvantifikaci povodňového rizika klíčová, a to zejména pro potřeby stanovení solventnostního kapitálového požadavku (*Solvency Capital Requirement, SCR*), definovaného regulačním konceptem EU Solventnost II, ale i v oblasti primárního úpisu. V praxi bývají pro účely vyčíslení kapacity zajišťných programů využívány tzv. „katastrofické modely“, jež umožňují vyhodnocení potenciálních škod, vyjádřených např. formou pravděpodobných maximálních škod (*Probable*

Graf 1: Kumulativní pojištěné škody

Maximum Loss, PML) či průměrných ročních škod (*Average Annual Loss, AAL*). Průměrnou roční škodu lze také popsat jako hodnotu technického (netto) pojištného, tedy minimální hodnotu ročního pojištného, které v dlouhodobém časovém horizontu zajistí vyrovnaný škodní průběh. Moderní katastrofický model pak pro každý adresní bod dokáže takovou hodnotu vyjádřit jako podíl pojištné částky pojištěného objektu, jenž může společností sloužit jako cenný vstup pro hodnocení rizik během primárního úpisu. Pravděpodobná maximální škoda je pak nejčastěji uplatňována na celých portfoliích především pro stanovení kapacit zajistných programů jednotlivých společností.

Na povodňové riziko lze tedy nahlížet drobnějším pohledem jednotlivých lokalit, ale i jako na generátor velkých kumulovaných škod, které v případě rozsáhlých událostí zasahují do zajistných programů – a pro oba tyto pohledy je katastrofický model vhodným nástrojem. Vývoj moderních modelů se zaměřuje na velmi detailní popis modelovaného prostředí, což v primárním úpisu umožňuje využít nejen samotné výstupy z kalkulace AAL, ale i z mapy hazardu (tzv. „mapy povodňového nebezpečí“). Jeden z mnoha možných postupů při procesech primárního úpisu lze zjednodušeně popsat následovně:

- Zadáním adresy se ověří povodňové nebezpečí dané lokality (buď vyjádřením povodňové zóny, či pravděpodobností zaplavení, vyjádřenou dobou opakování povodně) či je ověřeno povodňové riziko v podobě relativního vyjádření hodnoty AAL.
- Na základě vyhodnocení povodňového nebezpečí je pak stanovena výše pojištného podle interních nastavení pojišťovny.
- V případě použití výstupu AAL lze získat přímou indikaci technického pojištného.

AAL může být generována jako relativní vyjádření pojištné částky, které po vynásobení jakoukoliv pojištnou částkou určí absolutní hodnotu technického pojištného na zkoumaném adresním bodě. Výhodou použití AAL je přímá indikace škody zohledňující typ pojištěného majetku (průmyslový areál, rezidenční budova apod.), ale i zohlednění více typů povodní (říční přímé/nepřímé či dešťové – viz dále). Kalkulací AAL pro každý bod (souřadnici) v mapě lze pak sestavit tzv. „mapu povodňového rizika“, která může

být dále rozdělena do intervalů, jako jsou zóny povodňového rizika (podobné zónám povodňového nebezpečí používaným na českém trhu). Informační systém pro primární úpis lze pak nastavit technicky jakkoli dle potřeb klienta, včetně mapových prohlížečů s možnostmi nahlížení na různé povodňové vrstvy (mapy). Použití katastrofického modelu (příp. jeho map povodňového nebezpečí) pro primární úpis může zajistit konzistenci s využitím probablistického modelu pro strukturaci katastrofického zajištění. Tato konzistence je velmi důležitá, avšak řadou společností na českém trhu prozatím nedoceněná.

Nová generace povodňového modelu pro ČR

Nově vyvinutý probablistický povodňový model společnosti Aon Impact Forecasting (IF) byl již velice stručně představen v *Pojištném obzoru* č. 2/2021. Vzhledem k inovačnímu potenciálu, který tento nástroj přináší na půdu českého pojištného trhu, se nyní zaměříme na jeho technická specifika. Při popisu modelu je nutné představit jeho jednotlivé komponenty, zejména tzv. „hazard“, tj. komponentu, jež simuluje prostorový rozsah, hloubku a četnost jednotlivých povodňových situací, a také komponentu zranitelnosti, uvnitř které dochází skrze aplikace škodních křivek k přepočtu intenzit hazardu na vlastní finanční škodu. Tyto komponenty jsou implementovány do výpočtové platformy ELEMENTS, která pomocí simulačního procesu Monte Carlo pro uživatelem definované vstupy (zpravidla reprezentující pojištné portfolio) kvantifikuje vlastní finanční ztráty a jejich jednotlivé perspektivy.

Míra povodňového nebezpečí je v modelu určena dvourozměrnou hydrodynamickou simulací prováděnou nástrojem TUFLOW na základě digitálního modelu terénu DMR 4G (ČÚZK) z roku 2019, odvozeného z dat pořízených metodou leteckého laserového skenování výškopisu území ČR se střední výškovou chybou 30 cm. Hydrologická data sloužící k odvození návrhových n-letých průtoků jakožto dalších vstupů do hydrodynamického modelu pocházejí z limnigrafického pozorování ve 126 stanicích měrné sítě Českého hydrometeorologického ústavu, která byla následně výrazně zahuštěna daty z profilů, kde byly návrhové n-leté průtoky odvozeny pro mapování povodňového rizika a nebezpečí pro účely tzv. „povodňové směrnice“ (viz dále). Celkem bylo použito více než 1300 profilů napříč modelovanou říční sítí s exaktně odvozenými návrhovými průtoky.

V povodňovém katastrofickém modelu je nutností implementace všech podstatných složek protipovodňové ochrany, a to na maximálně komplexní úrovni. Povodňový model IF zahrnuje efekt retenčních opatření (nádrží a jejich soustav, suchých poldrů apod.) implementovaný zapracováním jejich retenčních schopností do hydrologických dat a odvozených návrhových průtoků a dále efekt opatření proti rozlivu vody (povodňové hráze a mobilní stěny). Pro pluvialní (dešťové) modelování je pak implementována tzv. „virtuální kanalizace“.

Výstupy hydrodynamického modelování byly během vývoje průběžně porovnávány s mapou povodňového nebezpečí odvozenou pro 2. plánovací cyklus dle evropské směrnice o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik

Použití katastrofického modelu (příp. jeho map povodňového nebezpečí) pro primární úpis může zajistit konzistenci s využitím probablistického modelu pro strukturaci katastrofického zajištění.

(směrnice 2007/60/ES či tzv. „povodňová směrnice“) a jsou v současnosti jednoznačně nej přesnějším zdrojem informací o povodňovém nebezpečí. Právě tyto mapy povodňového nebezpečí, spravované Ministerstvem životního prostředí ČR, se ve značné míře zakládají na identických vstupních zdrojích (zejména digitálním modelu terénu a hydrologických datech) a metodických principech jako mapy v prezentovaném povodňovém modelu IF.

Vlastní hydrodynamické modelování bylo prováděno na jednotlivých segmentech říční sítě a kombinací výsledků pro všechny segmenty byly odvozeny mapy povodňových nebezpečí pro konkrétní doby opakování pro celou ČR. Tento postup lze použít pro velice přesné stanovení míry povodňového nebezpečí a pro konkrétní dobu opakování lze odvodit nejen samotný povodňový rozsah, ale i jeho případnou hloubku. Vedle modelování škod z říčních (fluviálních) typů povodně zohledňuje model i tzv. „off-floodplain“ (nepřímé škody z říčních povodní) a škody způsobené dešťovým (pluviálním) typem povodně. Fluviální škody vznikají rozlivem vody z koryta řeky, off-floodplain škody jsou způsobeny vzestupem hladiny podzemních vod či zpětným vzdutím skrze kanalizační přípojku a pluviální škody zase zaplavením míst dešťovou vodou nepřitékající vodními toky. Všechny tři typy povodňových škod jsou pro ČR relevantní a byly validovány ze škodních dat od pojišťoven.

Samostatnou komponentou každého katastrofického modelu je tzv. „zranitelnostní modul“, který pomocí škodních křivek převádí hodnotu hazardu na relativní škodu (škodní poměr). U povodňového modelování sledujeme závislost hloubky vody a škodního poměru, který je odlišný v závislosti na parametrech budovy (jinak reaguje na metrovou hloubku zaplavení jednopatrová dřevostavba a jinak podsklepená železobetonová budova). Katastrofické modely pracují se vstupními daty od pojišťoven, kde často mnoho důležitých a výsledky zpřesňujících informací chybí. Vedle pojistné částky, pojistných podmínek a místa pojištění je zapotřebí další popis pojištěného objektu. Aby model mohl správně vystihnout zranitelnost, potřeboval by i informace o typu budovy (rodinný dům, bytový dům, malá výrobní hala, komerční budova apod.), materiálu (cihla, beton, dřevo apod.), ale i o počtu pater či přítomnosti sklepa. V ideálním případě, kdy jsou veškeré informace známy, přiřadí model danému pojištěnému místu konkrétní zranitelnostní křivku, ze které je pak vypočtena škoda. Celkový počet škodních křivek je výsledkem vynásobení počtu všech možností u typů budov, materiálů i počtů pater a údajů o podsklepení, a to jak pro movitý, tak nemovitý majetek, což v současném modelu činí téměř 10 000 kombinací (tedy 10 000 možných unikátních typů majetku).

Obrázek 1: Příklad implementace protipovodňové ochrany v Olomouci

Vlevo: Schéma publikované Povodím Moravy a projektantem protipovodňové ochrany (PPO)

Vpravo: Fialové linie protipovodňové ochrany v modelu Aon Impact Forecasting, včetně modelovaného povodňového rozlivu pro dobu opakování N = 100 let

Z praxe je známo, že vstupní data pojišťoven zdaleka všechny potřebné informace neobsahují, a na tuto skutečnost byl při vývoji modelu kladen velký důraz. Společnou motivací pro vývojáře modelů, jejich uživatele i pojišťovny pracující s výsledky z modelů je, aby škody co nejvěrněji představovaly situaci, kdy nastane živelní událost. Z tohoto důvodu se vývoj zranitelnostních křivek zaměřil na vytvoření co nejpravděpodobnější zranitelnostní křivky pro pojištěný majetek kdekoli v ČR, u které jsou typ budovy, materiál či další informace neznámé. Vývoj tzv. „unknown“ křivek je v novém českém povodňovém modelu IF inovativně řešen tak, aby reflektoval i regionální rozdíly (tedy např. blíže nespecifikovaná rezidenční budova na jižní Moravě má jinou zranitelnostní křivku než blíže nespecifikovaná rezidenční budova ve Středočeském kraji či na Šumavě). Údaje o komerčních, průmyslových a zemědělských typech budov byly získány z registru územní identifikace, adres a nemovitostí. Pro rezidenční budovy byl zdrojem dat Český statistický úřad a sčítání lidu, domů a bytů 2011. Z mnoha zdrojových tabulek vzešla jedinečná databáze popisující charakteristiky budov pro všechny kraje v zemi. Jedinečnost spočívá v detailním šetření vazeb mezi všemi dostupnými informacemi, které nejsou nikde jinde sjednoceny, s podrobnostmi jako typ budovy, materiál, stáří či počet pater. Kromě 13 krajských charakteristik typů budov byla vytvořena jedna samostatná skupina pro hlavní město Prahu. Aby byly vystiženy i lokální rozdíly v rámci jednotlivých krajů, vznikly dále tři podskupiny podle velikosti sídel v jednotlivých krajích, což celkově vytváří 40 „zranitelnostních regionů“. Vezmeme-li v úvahu všechny kombinace charakteristik budov a počet regionů, získáme přes 200 000 unikátních zranitelnostních křivek, které bezpečně vystihují místo i vlastnosti pojištěného majetku kdekoli v ČR.

Graf 2 ilustruje závislost škodního poměru na hloubce zaplavení pro rodinné domy (RD), bytové domy (BD) a neznámý typ budovy (*unknown*) ve Středočeském

a Karlovarském kraji. Povodněmi zranitelnější jsou logicky domy rodinné než bytové a vyšší škoda by u stejného typu rodinného domu vznikla ve Středočeském kraji.

Tvary zranitelnostních křivek byly odvozeny z inženýrských studií Českého vysokého učení technického, které popisují závislost hloubky vody a způsobených škod daného typu objektu. Jako kalibrační události posloužily povodně z roku 2002, 2010 a 2013.

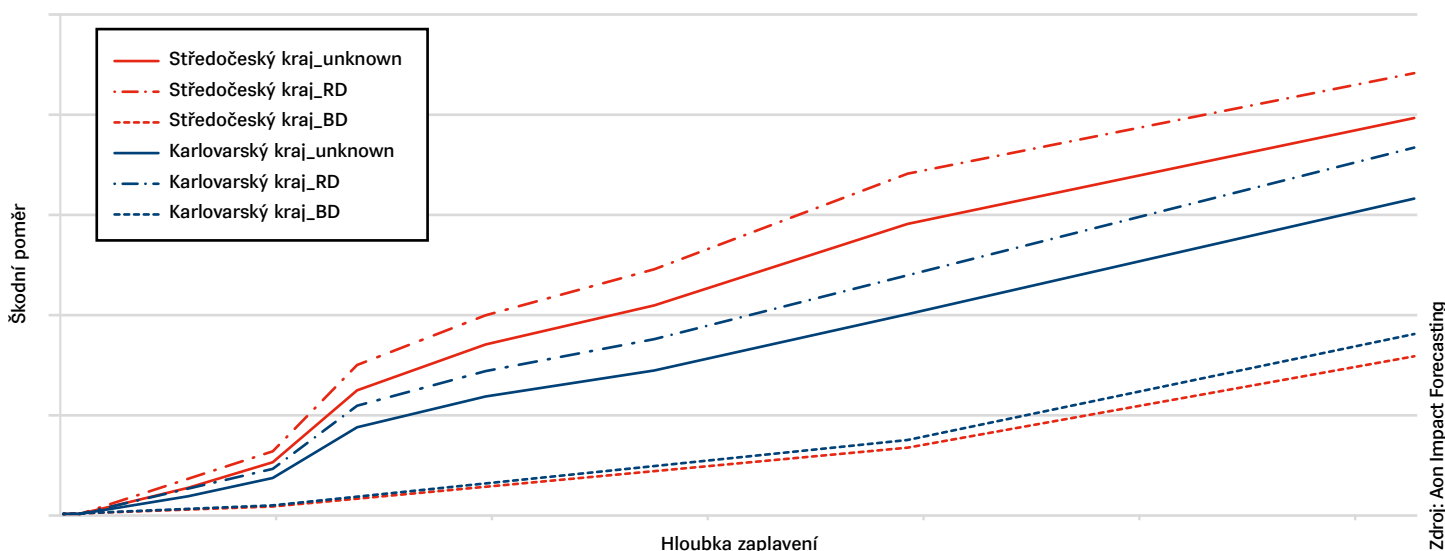
Dalším samostatným faktorem obsaženým ve zranitelnostním modulu je míra nejistoty, zda bude zaplavený objekt vůbec generovat nějakou škodu (tzv. „chance of loss“). Ze škodních dat od pojišťoven bylo zjištěno, že ne všechny zaplavené objekty v jedné oblasti škodu z povodně generovaly. Nejistota výskytu škody je v modelu ošetřena pomocí simulační metody Monte Carlo.

Výsledná zranitelnost pojištěného objektu je tedy kombinací několika přístupů, které jsou založeny na datech pro české prostředí a umožňují co nejpřesněji kvantifikovat škody i u majetku, kde chybí jeho bližší specifikace. Pro povodňové modelování je stále zásadním vstupním parametrem správná lokalizace místa pojištění pro jasné určení expozice vůči zaplavení.

Závěrem

Povodňové škody představují v ČR z pohledu pojišťoven dlouhodobě nejvýznamnější živelní riziko a moderní komplexní katastrofické modely jsou nejpřesnějším nástrojem pro jejich kvantifikaci. Nová generace povodňového modelu IF navíc umožňuje jeho uplatnění i v oblasti primárního úpisu, což pojišťovnám dává možnost konzistence s přístupem, který (v naprosté většině) využívají i pro potřeby svého zajištění. Toto platí nejen pro povodně, ale i pro ostatní přírodní katastrofy (např. zimní vichřice či letní bouřky a krupobití), jelikož i pro tyto živly existují modely založené na obdobných principech.

Graf 2: Závislost škodního poměru na hloubce zaplavení

Poznámka: Konkrétní hodnoty jsou duševním vlastnictvím Aon Impact Forecasting, proto je graf neuvádí.

Kybernetická bezpečnost jako businessová příležitost

Mgr. Jana Andraščíková, LL.M. / právník, koordinátor evropské agendy, gestor kybernetické bezpečnosti /
/ Česká asociace pojišťoven

ČAP reaguje na vzrůstající zájem o problematiku kybernetické bezpečnosti na faktické i legislativní úrovni, proto v průběhu roku 2021 organizuje cyklus osvětových webinářů věnovaných této oblasti.

Článek uveřejněný v *Pojištném obzoru* č. 2/2021 seznámil se souhrnem prvního, únorového webináře, věnovaného obecným otázkám, odolnosti, schopnosti reakce, výzvám, očekávané regulaci i potřebě vzdělávání a prevence. Druhý webinář se konal v květnu 2021. Zahájil jej europoslanec Ondřej Kovařík, který zdůraznil význam kybernetické bezpečnosti či nutnost řízení managementu a nastavení systémů k odolnosti i prevenci vůči kybernetickým hrozbám. V oblasti poskytování finančních služeb on-line se stále více jedná o urgentní záležitost, což se prokázalo i během pandemie koronaviru. Nové požadavky se zdají být výzvou pro malé a střední podniky a kybernetická bezpečnost je na evropském i národním poli vnímána jako velmi podstatná. Reakcí je připravovaný evropský regulační rámec (např. návrh robustního nařízení DORA [viz *Pojištný obzor* č. 1/2021], návrh nařízení k umělé inteligenci či revize směrnice NIS) nebo činnost agentury ENISA. Na národní úrovni Ondřej Kovařík vyzdvihl činnost Národního úřadu pro kybernetickou a informační

bezpečnost. Závěrem pak uvedl, že trend digitalizace a související kybernetické bezpečnosti bude nadále nabývat na svém významu.

I proto byl květnový webinář orientován úžeji na pojišťovnícký sektor, zejména z hlediska businessové příležitosti. Globální důležitost kybernetických rizik je nezbytné zohlednit, jelikož pojištění kybernetických rizik je v posledních letech jedním z nejperspektivnějších a nejrychleji rostoucích segmentů. Na toto téma hosté diskutovali pod taktovkou moderátora Vladimíra Bezděka, *senior insurance experta z EY*.

Jindřich Bajer, ředitel oddělení pojištění finančních rizik v pojišťovně Chubb, se věnoval běžné praxi pojistitelů v oblasti pojištění kybernetických rizik. Odkazem na aktualizovanou mapu¹ kybernetických hrozeb upozornil na jejich enormní množství i na četnost phishingu. V tomto kontextu a ze své praxe hodnotil kvalitu zabezpečení a přístupu v ČR v obecném měřítku jako velmi nízkou,

Globální důležitost kybernetických rizik je nezbytné zohlednit, jelikož pojištění kybernetických rizik je v posledních letech jedním z nejperspektivnějších a nejrychleji rostoucích segmentů.

na což navazuje i podceňování této oblasti ze strany managementu. Opakovaným důvodem je nepřekvapivě selhání lidského faktoru. Nejenom v těchto případech jsou však náklady na řešení incidentu s častým přesahem do nakládání s osobními údaji výrazně zatěžující ve finanční, právní, reputační i administrativní rovině.

Mezi běžné druhy útoků zvenku patří ransomware, vyděračský druh softwaru, který napadne systém a následně požaduje výkupné (častokrát v bitcoinech). Kybernetická kriminalita se stává ekonomicky třetí nejnákladnější na světě a vede k enormně vysokým ztrátám. Poskytování pojištění v ČR je však vzhledem k nízké míře prevence i zabezpečení a navyšujícím se škodám zapeklitou otázkou: 50 % společností je z těchto důvodů nepojistitelných. Na to pojišťovny přirozeně reagují omezeními a restrikcemi, např. sublimitem pro ransomware či detailnějším zkoumáním interních procesů s cílem precizního underwritingu.

Marko Antič, *casualty underwriting manager* z Colonnade Insurance SA, navázal svým příspěvkem o trendech v oblasti kybernetických rizik. Mezi nejčastější případy patří zmiňovaný ransomware, *social engineering* neboli *fake president*, ale také tzv. „silent cyber“. Jedná se o případy, kdy jiné produkty, např. pojištění majetku či odpovědnostních rizik, kryjí kybernetickou rovinu, aniž by to tak bylo analyzováno během upisovací fáze. Pro pojišťovny i zajišťovny se jedná o aktuální problém s několika alternativními postupy: strohá výluka nebo připojištění, které ale vedou k povinnosti zvýšeného úsilí v rámci underwritingu na základě kvalitních podkladů.

Počet registrovaných kybernetických škod v letech 2018 a 2019 stoupl o 83 %. Ještě markantnější nárůst útoků je znatelný v průběhu pandemie koronaviru. Tento globální jev dopadá i na ČR, kde již 20 % společností utrpělo v kybernetické oblasti nějakou formu útoku. V kontextu pojištění tedy patří související produkt mezi nejvíce rizikový segment, což vzhledem k popsané nízké úrovni zabezpečení vede ke zpříšňování podmínek produktů v této oblasti, jak nastínil také pan Bajer. Největší prostor pro další vývoj

se však nachází v edukaci klientů, zprostředkovatelů i pojišťoven. Závěrem Marko Antič uvedl, že více než 90 % útoků nastalo ve firmách, které neměly alespoň průměrné zabezpečení systémů. Prevence je extrémně důležitá, neboť dvě třetiny útoků míří na malé a střední společnosti.

Během panelové diskuze za účasti předchozích řečníků, Pavla Kaplana, ředitele odboru pojištění majetku a odpovědnosti v ČSOB Pojišťovně, a Michaela Dubského, ředitele odboru péče o klienty z Renomia Group, zazněla pozitivní zpráva o zvyšujícím se povědomí klientů, nicméně se to prozatím neodráží na propojištěnosti. Diskuze se dotkla i dopadů kybernetických útoků na velké průmyslové objekty, hlavně v oblasti přerušení již běžně automatizovaného provozu, na což mnohé subjekty nemají předem připravený plán. Samotné škody a ušlý zisk jsou tak častokrát vyšší než požadované výkupné. V této souvislosti byla zmíněna i praxe vyjednavačů, kteří se specializují alespoň na snížení částky. Jako nejlepší možná obrana proti vydírání byla vyhodnocena prevence, i když v kybernetické oblasti se nedá mluvit o 100 %.

Velké riziko představuje i spyware, pasivní sledovací systém sbírající data. V těchto případech nemusí být motivem pouze finanční obohacení, ale také politická rovina nebo hodnota dat či duševního vlastnictví, které mohou být diametrálně vyšší. Identifikace spywaru ovšem trvá relativně dlouhou dobu. To dále souvisí s potenciálním rizikem u IoT.

Vývoj společnosti v oblasti digitalizace a on-line provozu nepochybně ovlivní i budoucnost kybernetických pojistných produktů. Na základě dostupných dat se dá předpokládat, že se tato oblast stane jednou z nejdůležitějších segmentů v oblasti neživotního pojištění. Kybernetické pojistné produkty se ale nemusí orientovat pouze na korporátní klientelu (B2B), nýbrž je možné využít i pro fyzické osoby (B2C), a to v rovině právní ochrany s finančními náhradami či technické a IT asistence. Produkt je využíván povětšinou pro případy zneužití platebních prostředků, platebních karet, ale i identity či poškození pověsti na internetu.

Vzhledem k nízké úrovni informovanosti, zabezpečení klientů a poskytnutých podkladů i ke zvyšování cen a standardů podkladových informací ze strany zajišťoven je však možné zpříšňování underwritingových pravidel a posuzování spoluúčasti klienta. Zvyšování cen se však dotkne spíše velkých klientů. V souvislosti s vývojem nových technologií, např. autonomních vozidel nebo IoT, se ale předpokládá i rozšiřování rozsahu krytí u těchto pojistných produktů.

Řečníci podtrhli v oblasti kybernetických rizik rovinu osvětovou, komunikační a PR, a to ve vztahu k široké i odborné veřejnosti, neboť se dříve či později mohou týkat každého z nás.

Další z cyklu webinářů se zaměří na nové technologie, inovace v umělé inteligenci a strojovém učení či kybernetickou bezpečnost jako výzvu, která v blízké budoucnosti ovlivní povahu pojišťovnictví.

ČAP Insurance Talk

Redakce *Pojištného obzoru*

ČAP přichází s novou komunikační platformou ČAP Insurance Talk, která v komorních rozhovorech s mimořádnými osobnostmi nejen z oblasti pojištnictví přináší neotřelé myšlenky a významné zkušenosti z českého i zahraničního pojištného trhu. Jejich moderování se ujala Michala Hergetová a mezi první hosty ČAP Insurance Talk patří Jan Matoušek, Luciano Cirinà, Renata Mrázová a Michaela Koller.

Jan Matoušek: Pojišťovny mohou udělat mnohé pro prevenci v oblasti klimatických změn

Výkonný ředitel ČAP a ČKP Jan Matoušek spatřuje budoucnost pojišťoven mj. v uchování jejich stávající role, tedy v krytí rizik klientů, která se budou průběžně měnit, a dále v pomoci státu, jak z hlediska nadcházejících klimatických a demografických změn, tak z hlediska zdravotního či penzijního zabezpečení.

Pojišťovny musí problematiku klimatických změn nahlížet i v rámci odpovědnosti za krajinu, prostředí a stát, ve kterých žijeme. V tom mohou napomoci data z povodňových oblastí, která lze efektivně sdílet se státem a díky nimž můžeme lépe navrhovat protipovodňová opatření. Důležitým tématem se stává také pojištění sucha. Stejně tak mohou pojišťovny udělat mnohé pro prevenci v oblasti klimatických změn, např. motivací zemědělců ke správnému hospodaření s půdou (hrozbou zaplacení škody nebo požadavkem při sjednávání pojištění, aby s půdou zemědělec nakládal předem definovaným, udržitelným způsobem). Obdobný přístup známe již z pojišťování továren, kde pojišťovna kontroluje např. dodržování protipožárních opatření. Proč by tedy pojišťovny nemohly postupovat obdobně v dalších pojištnických oblastech?

Jan Matoušek též uvedl, že pojišťovny aktuálně vytvářejí produkt k pojištění ztráty soběstačnosti, neboť demografický vývoj v ČR brzy vytvoří velký tlak na státní zdravotně-sociální systém. Již dnes je 20–30 % žadatelů o místo v ústavech sociální péče neúspěšných.

Luciano Cirinà: Klient by měl vždy zůstat středem pozornosti

Regionální CEO pro Rakousko, střední a východní Evropu a Rusko a člen řídicího výboru Luciano Cirinà pracuje v Generali již 32 let a vede ji ve 13 zemích, a to přímo z Prahy. Podle něj se klientský zájem o některá odvětví, jako životní, spořicí nebo penzijní fondy, zvýší s bohatstvím společnosti či vhodnou kombinací daňových pobídek. S podporou státu však souvisí ale např. také zdravotní pojištění.

Pandemie koronaviru přinesla nový způsob práce, nicméně klient by měl vždy zůstat středem pozornosti. Osobní vztah ke klientovi prostřednictvím nových způsobů komunikace představuje klíč k úspěchu. Trh se bude na základě digitalizace konsolidovat, a to nejen v našem regionu.

Renata Mrázová: Vždy je důležité, jak se člověk dokáže propojit s ostatními lidmi

Podle CPO ve společnosti Home Credit International Renaty Mrázové znamenají změny v oblasti HR v kontextu pandemie koronaviru třaskavé téma. Některé firmy zvažují kombinaci home officu s přítomností v zaměstnání, jiné už přecházejí pouze na home office. Ovšem stále hodně důležitý je individuální kontakt: každý člověk se nachází v jiné životní situaci, má jinou osobnost... Do popředí se tak dostávají empatie, péče, laskavost a zranitelnost, které se před 15 lety v byznysové terminologii příliš neobjevovaly.

Renata Mrázová též povyprávěla o své pracovní zkušenosti v Nizozemsku, jehož pojištnictví se významně odlišovalo od českého, a to především v oblasti distribuce, neboť velká část pojištních produktů se nabízela prostřednictvím partnerů. Neexistovala tam síť pojišťovacích agentů ani poradců; makléřské společnosti fungovaly jinak, než jsme zvyklí. Nicméně ČR i SR se v distribuci pojištění posouvají kupředu – a přispěla k tomu i pandemie koronaviru, která urychlila proces digitalizace (velká část finančních produktů se nabízí on-line, přes mobilní aplikace). Zlepšila se i finanční gramotnost Čechů a Slováků.

Vždy je důležité, jak se člověk dokáže propojit s ostatními lidmi, jak komunikuje a jak se zviditelňuje. Je důležité, aby si jedinec vážil sám sebe, oceňoval svůj talent, zbytečně se nepodceňoval a neporovnával se s ostatními.

Michaela Koller: Bez pojištění by se svět netočil dál

Generální ředitelka Insurance Europe Michaela Koller na pojištnictví nejvíce oceňuje jeho rozmanitost. Pokrývá totiž všechny aspekty našeho života. „Bez pojištění by se svět netočil dál,“ říká.

Unii kapitálových trhů Insurance Europe velmi podporuje. Pandemie koronaviru některé evropské problémy prohloubila, a silná Unie kapitálových trhů proto přichází vhod: při úpravě směrnice Solventnost II, zprůchodnění správných investičních kanálů a zjednodušování investování. Primárně je ale třeba řešit směrnici Solventnost II; dále pak příliv vhodných dlouhodobých investičních projektů,

Pokud všechny státy převedou svoji ekonomiku na zelenou, jistě se dostaví dobré výsledky.

vstřícnou spolupráci maloobchodu, zlepšení systému dlouhodobých penzijních úspor, zjednodušení přeshraničních investic...

Povinné zveřejňování informací by mělo zákazníka lépe seznámit s pojistnými produkty, kvůli evropské legislativě jim ale zákazníci rozumí paradoxně hůř. Dle evropských zákonů zákazníky informacemi totiž zaplavujeme. Vždyť v rámci předmluvní informační povinnosti musí projít 190 bodů! Někdy navíc poskytujeme nesprávné informace, jelikož se musíme řídit metodikou, kterou Evropská komise sestavila pro jiné poskytovatele, a někdy podáváme informace nekonzistentní a protichůdné. To bychom chtěli změnit – aby klienti našim produktům rozuměli, jinak pro stromy neuvidí les.

Co se týče „zelené agendy“, tu Insurance Europe podporuje od samého začátku. Zprvu vyvstaly obavy, jelikož cílila jen na finanční sektor, avšak s příchodem *Zelené dohody pro Evropu* ji Evropská komise rozšířila na celou ekonomiku. Pokud všechny státy převedou svoji ekonomiku na zelenou, jistě se dostaví dobré výsledky. Taxonomie zde hraje klíčovou roli: nakonec se snad budeme moci na základě vědeckých poznatků zorientovat v tom, co je zelené a co hnědé a čeho se chceme vyvarovat, nejen jako investoři, ale také jako pojistitelé. Musíme se naučit nechybovat v určování toho, co je ekologické a správné. Ještě důležitější je, aby nastavená pravidla či formulované definice platily obecně, pro všechny stejně. Vše pak bude spolehlivější a srovnatelnější – což jako investoři potřebujeme.

Michaela Koller se též domnívá, že digitální forma komunikace byla dlouho podceňovaná, a to i v evropské legislativě. Pandemie koronaviru přechod do digitálního prostředí urychlila a zdůraznila nevyhnutelnost takového změny. V evropské legislativě chce Insurance Europe odstranit vše, co by nás navracelo zpět k papírování. Digitální svět ale samozřejmě není jen o rušení papírové dokumentace...

Hlavní rozdíl mezi státy EU spočívá v míře propojištěnosti. Ta jde obvykle ruku v ruce s ekonomickým rozvojem. Vyspělá tržní ekonomika pojištění potřebuje, aby korigovalo případná rizika. U rozvojových trhů se většinou začíná autopojištěním; poté následuje pojištění proti požáru. S růstem trhu dále přicházejí důmyslnější pojistná krytí. Velké téma představuje též zdravotní pojištění, a to nejen pro ČR. ●

Luciano Cirinà s moderátorkou Michalou Hergetovou

Zdroj: ČAP

Renata Mrázová (vlevo)

Zdroj: ČAP

Rozhovor s Michaelou Koller

Zdroj: ČAP

Personální změny

Lucie Teisler / partner / Anderson Willinger

Foto: ČSOB

Jaroslav Bělka

ČSOB

Jaroslav Bělka, výkonný ředitel v oblasti dat

Jaroslav Bělka se stal s účinností od 1. července 2021 výkonným ředitelem zodpovědným za oblast dat ve skupině ČSOB. V ní roku 2008 začínal na pozici *senior demand manager* a měl na starosti koordinaci strategického plánování v oblasti projektů a poskytoval také konzultace v IT pro vrcholový management. V roce 2010 se přesunul jako *business architekt* do finančních trhů, kde byl zodpovědný za nastavení *business architektury* a projekty. Od roku 2012 zodpovídal v dceřiné společnosti ČSOB Asset Management na pozici IT manažera za IT projekty a transformační aktivity. Od roku 2018 vedl též útvar back office a tým procesního a projektového řízení. V pozici ředitele centrální zpravodajské jednotky, kterou v roce 2019 pomáhal založit, se pak podílel na boji proti praní špinavých peněz či proti digitálním a karetním podvodům.

Foto: ČSOB

Tomáš Stegura

ČSOB

Tomáš Stegura, výkonný ředitel útvaru digital

Ve skupině ČSOB pracuje od roku 2006 a digitalizaci se věnuje velkou část své kariéry. Působil v retailu, vztahovém bankovníctví i v IT. V ČSOB začínal jako analytik a obchodní architekt na projektech v oblasti digitalizace. Do roku 2013 zastával pozice programového a projektového manažera, ve kterých se zaměřoval na dodávky programů a projektů v oblasti přímých kanálů. Mezi lety 2013 a 2014 působil jako manažer odpovědný

za řízení týmu *business analýzy* a *IT analýzy*. Následně byl na pozici ředitele v oblasti firemního elektronického bankovníctví zodpovědný za vytvoření nového digitálního kanálu ČSOB CEB a jako ředitel pro digitalizaci a architekturu odpovídal za digitální transformaci bankovní divize vztahového bankovníctví (COR & SME). S účinností od 1. srpna 2021 se stal výkonným ředitelem útvaru digital ve skupině ČSOB.

KK Investment Partners

Jan Kabelka, partner a obchodní a investiční ředitel

Jan Kabelka je vlastníkem a obchodním a investičním ředitelem společnosti KK Investment Partners, která vznikla změnou vlastnické struktury původní NN Investment Partners. Kromě těchto společností působil i ve vrcholových pozicích v Erste Bank, a to nejen v ČR, ale i v zahraničí.

Modrá pyramida

Michael Pupala, předseda představenstva a CEO

Michael Pupala do Modré pyramidy přichází z finanční skupiny Wüstenrot, kde působil od roku 2018 na pozici generálního ředitele a předsedy představenstva; dříve stejnou pozici zastával ve společnosti ČEZ. Na svých pozicích budoval ekosystémy služeb a produktů zaměřených na zákazníky v různých průmyslových odvětvích, zejména v bankovníctví, pojišťovnictví a energetice.

MONETA Money Bank

Klára Starková, členka představenstva a COO

Klára Starková do role COO MONETA Money Bank přestoupila z poradenské společnosti Accenture, kde působila jako ředitelka a vedoucí konzultantka zodpovědná za poradenství pro finanční instituce ve střední Evropě. Byla rovněž členkou výkonného výboru s odpovědností za IT a provoz nebo členkou výkonného výboru pro Polsko a SR ve společnosti Generali CEE, resp. Generali PPF Holding, kde odpovídala za strategické řízení lidských zdrojů, právní divizi a interní komunikaci.

NN Investment Partners

Lubomír Vystavěl, předseda představenstva

Lubomír Vystavěl má více než 25 let zkušeností s řízením na bankovních a kapitálových trzích. Působil jako investiční ředitel zodpovědný za řízení investic pro klienty v ČR, SR, Maďarsku a Rumunsku v NN Investment Partners a jako manažer v MONETA Money Bank, kde byl zodpovědný za řízení projektů digitálního bankovníctví. Vrcholové pozice zastával dále např. v EY či ING.

Lavinové „pojišťovny“

Redakce Pojistného obzoru

Následující příspěvek byl publikován v Pojistném obzoru č. 34 dne 6. února 1925.

Lavinové „pojišťovny“.

Kdybychom chtěli psát historii lavinových spolků, museli bychom začít, starými Římany (*collegia tenuiorum*), starými Židy (pojištění oslů), atd., příklady to, známými z každé historie pojišťování, neboť rozvrhová úhrada byla nejstarší formou, již se myšlenka solidarity ohrožených projevovala v praxi.

Principem lavinového spolku jest zásada, že vždycky, kdykoli nastane „pojistná příhoda“, (úmrtí člena, sňatek a pod.), zaplatí všichni činní členové v jeho prospěch určitou částku. Čím více jest platících členů, tím vyšší jest ovšem „odškodné“, proto jest v zájmu všech „čekatelů odškodného“, aby se počet členstva množil (lavinovitě). Kromě tohoto příspěvku určeného co do výše (na př. 2 Kč za případ), zpravidla existuje ještě pevný roční příspěvek, určený hlavně na krytí režie a zaručení pokladní pohotovosti. Po karenční dobu (obvykle 2 roky) jest splatný pouze tento pevný roční příspěvek, neboť přísěvky „za sňatek“ a pod. závisejí od počtu pojistných příhod, jež začínají teprve po uplynutí karenční doby.

Spolky lavinové vyplácející podporu pozůstalým v případě úmrtí člena, mají-li postaráno o členský dorost, vyrovnávající storno a vyrovnávající průměrné stáří členů spolku, mohou se docela dobře udržeti. Při tom jest jasno, že toto opatření přijde vlastně draze, než normální životní pojištění, ježto členskými platy uhrazuje se režie a škody, netvoří se však premiová reserva, jejíž úrokový výnos v praxi velmi citelně se pak uplatňuje ve výši členských příspěvků (premií).

Narostou zvrácenosti jsou však lavinové spolky, slibující výplatu věna při sňatku, nastavším po 2letém členství. Máme u nás zkušenosti z doby předválečné i válečné, měli jsme aféry Svěpomoci, Existence, při nichž docházelo i k sročení postiženého členstva před místností spolkovými a jejich poslední kapitoly projednávaly se v soudní síni. V tomto případě jest „pojistná příhoda“ do té míry v moci „pojištěnce“, že to odporuje veškerým principům pojistným. Po uply-

nutí karenční lhůty (pravidelně 2leté), nahromadí se po jedinou tolik sňatků, že se pokladny spolkové rázem vyprázdní a členstvo, zůstavší svobodným, prostě finančně nestačí, aby veškeré sňatky mohlo lavinovým (rozvrhovým) příspěvkem honorovati. Kdo nezaplatí, ztrácí členství, tím i veškeré nároky, „vytrvalých“ zbude malá částka, čímž opět rapidně sníží se částky vyplácené sňatkům, konaným v této době silného poklesu členstva, z toho nová nespokojenost a katastrofa je zde. Obyčejně to trvá 1, nanejvýše 2 měsíce následující po 2letém trvání spolku. Zakladatelé, jejich dcery, neteře, přátelé a známí, kteří vstoupili do spolku hned nestačí, aby veškeré sňatky mohlo lavinovým (rozvrhovým) příspěvkem honorovati. Kdo nezaplatí, ztrácí členství, tím i veškeré nároky, „vytrvalých“ zbude malá částka, čímž opět rapidně sníží se částky vyplácené sňatkům, konaným v této době silného poklesu členstva, z toho nová nespokojenost a katastrofa je zde. Obyčejně to trvá 1, nanejvýše 2 měsíce následující po 2letém trvání spolku. Zakladatelé, jejich dcery, neteře, přátelé a známí, kteří vstoupili do spolku hned při jeho založení, dostanou své „věno“ správně vypláceno. Ostatní, jejichž čekací lhůta 2letého členství dosud neuplynula, ač jim schází třeba jen několik dnů — vyjdou na prázdno.

Takový vždycky byl a musí vždycky býti konec veškerých podobných spolků, jenže těch „šťastných“, kteří byli „při tom“, když se spolek zakládal, je mnohem méně, než těch postižených, kteří přistoupili později a ztratili poslední korunu.

Myšlenka, na níž jsou vybudovány lavinové spolky, kryje se v theorii se systémem rozvrhovým, nejprimitivnějším to způsobem úhrady ztrát, vzniklých na pojištěných risikách, ať jedná se o pojištění sociální nebo soukromé pojištění věcné. V soukromém pojištění osobním jest použití rozvrhu ovšem nejpovážlivějším.

Praxe lavinových spolků uchylovala se pravidelně od nevinné theorie do té míry, že ve starších dobách končily buď sanací dobročinných mecenášů nebo krachem a útekem vedoucích osob za hranice, v dobách novějších pak výhradně krachem, kombinovaným však často soudní síní a kriminálem.

Rozdíl theorie a praxe, osudově zasahující existenci všech lavinových spolků, působen je porušením rovnováhy mezi přístupem nových členů a odpadem členstva nastupováním pojištných příhod nebo neschopností platiti dále. Jsou-li oba tyto fakty ve vzájemné rovnováze, nelze se čeho obáhati. Pak máme před sebou častý případ podpůrných spolků, jež tímto způsobem bývají organisovány k vv-

konávání dobročinnosti. Obyčejně mívají ještě jiné prameny příjmů, a vybírání rozvrhových příspěvků má daleko spíše povahu dobročinné sbírky, než ukládání úspor. Takové spolky, jak jest již v jejich povaze, nikdy nepřekročí přiměřený, neveliký stav členstva, motivem přístupu nebývá nikdy soukromá ziskovost, nýbrž naopak spíše úmysly altruistické a proto v žádném případě nepoužívají tyto spolky honorované akvisice nových členů.

Tyto dobročinné spolky dlužno ostře odlišovati od sdružení lidí, kteří pro sebe očekávají od svého členství ve spolku pronikavé materiální výhody. Ružu v ruce s tímto kritériem rázu spíše psychologického jde jiné kritérium, jež tyto spolky prozrazuje zcela hmatatelně. Jest to placená akvisice.

Jest starou zkušeností, že tato akvisice zpravidla zvrhá se v podvodnictví a to v podvodnictví několikrát destilované. Předně jest zde činné (či lépe řečeno přispívající) členstvo. Každý přistupující počítá s tím, že on bude mezi těmi, kteří za co nejnížší náklad získají co nejvyšší výplatu. Jest zajímavé, že členstvo těchto lavinových spolků vesměs jest si dobře vědomo velikého rozdílu mezi řádnou pojišťovnou a lavinovým spolkem. Vědí, že pojišťovně se musí zaplatiti s úroky více než kolik dosahuje pojištěná částka, protože pojišťovna nemá vedlejších příjmů. Na případ předčasné smrti naši lidé neradi myslí a většinou neradi s ním kalkulují. Lavinový spolek — to je jiná věc, vždyť tam zaplatí jen za dva roky (kolik pravidelně obnáší karenční lhůta), a „odškodné“ je jejich! Protože ani lavinový spolek nemá tiskárny na peníze, jest jasno, že hodlají své spolučeny „zákonitým způsobem“ obrátí o rozdíl mezi odškodným a vlastními vklady. Takovéto vlastní vědomí podvodníka jest na dně téměř každé členské přihlášky k lavinovému spolku, kde „pojistnou událostí“ jest sňatek po 2leté karenční lhůtě. Rozumí se, že do spolku nedá se nikdo, kdo nemá velmi pravděpodobné vyhlídky na sňatek, „asi tak“ po 2 letech.

Tito sdružení vzájemní „podvodníci“ jsou pak sháněni dohromady akvisicí, jíž leží na dlani, aby apelovala na tuto strunu lidské ziskuchtivosti i za cenu podvodu „v mezích zákona“. Mezi členstvem jest většina lidí naivních, mezi jejich akvisitéry však nikoliv.

Bývají to lidé, jichž akvisičních „schopností“ jistě z důležitých důvodů musejí se zříci veškeré řádné pojišťovny. Členstvo bývá tedy získáváno nadáváním na „drahotu“ řádného pojištění na rozdíl od „láce“ „pojištění“ u spolku, podaří-li se nám vdáti se za 2 roky. I prostí lidé

mají však tolik zdravého úsudku, že tato obrovská „výhodnost“ jest jim do té míry podezřelou, že se ptají, odkud spolek bere „ty ostatní“ peníze. Akvisitéři nemohou jim ovšem povědět pravdu a proto nejčastěji vymlouvají se na dary korporací a obětavých jednotlivců.

Takový akvisitér představuje tudíž druhý „destilát“ — podvádí podvodníky. Při tom jest si zajisté každý vědom, že jeho akvisitérské povolání neodvratně skončí po uplynutí 2letého trvání spolku, jakmile začnou se vybírat ony „pravé“ příspěvky k úhradě běžných splatností. Najde-li se však přece jen mezi akvisitéry lavinového spolku bláznivá, jež jest osobně přesvědčena o skutečné reálnosti podniku, pak máme co činiti s třetím „destilátem“ podvodnictví, neboť tento podvodník podvádějící podvodníky jest podváděn ústředním nervem spolku, u něhož bona fide naprosto jest vyloučeno.

Po každé katastrofě lavinového spolku ozývaly se početné žaloby a nářky, na státní autoritu, že podobnému spolku, jehož pochybný podklad byl od samého počátku zasvěcencům znám, dodala zdání reálnosti schválením stanov. Státní úřady sice veřejně na tyto výtky nereagovaly, avšak súčasťníci referenti soukromě vysvětlovali, že platný spolkový zákon nedává možnosti, aby byl politickým úřadem znemožněn spolek, zabývající se podporováním svých členů v případech, stanovami určených. Zákaz ustavení podobného spolku byl by prý nejen formálně neudržitelným před Nejv. správním soudem, protože by neměl opory v zákoně, nýbrž uškodilo by se tím třeba skutečně dobročinným podpůrným spolkům, jež po stránce formální, zračící se ve stanovách, někdy podobají se nebezpečným lavinovým spolkům jako vejce vejci. Jak prý může politický úřad vědět, co se během doby ze spolku vyvine? Kdyby byl ve stanovách stipulován žalovatelný nárok členstva na určitá plnění, mohla by se záležitost postoupiti 18. odd. ministerstva vnitra, jež by si již vědělo rady, jsouc vyzbrojeno pojistným regulativem. Co však činiti zde, kde výslovně stanovami jest vyloučen pořad práva?

Domníváme se, že v této souvislosti nebude od místa tato poznámka:

Min. nařízení z 5. března 1896 č. 31. ř. z., známé pod jménem pojistný regulativ, předepisuje zásady a formu pro zakládání účtování, bilancování a hospodaření pojišťoven. V oddílu E obsahuje pak řadu úlev pro malé a dobročinné spolky (osvobození od utvoření fondu zakládajícího a pod.), pro něž regulativ v § 44 stanoví toto kritérium:

„u kterých pojišťování jest upraveno tím způsobem, že vyloučení jsou placení jednatelé jakožto zprostředkovatelé.“

Zde uhodil již regulativ téměř před 30 lety hřebík na hlavu, a zde by našel politický úřad schvalující stanovy také prostředek, jak odstraniti nebezpečí dryáčnických lavinových spolků, vypočtených na okradení nejpotřebnějších, aniž by se ublížilo skutečně lidumilným spolkům, jež de facto nikdy honorované akvisice nepoužívají.

Ohrožený veřejný zájem jistě jest dostatečným důvodem k vykonání úředního nátlaku, aby klausule o vyloučení akvisice, v jakékoli formě honorované, byla vložena do stanov. Překročení stanov má v každém případě v důsledku úřední rozpuštění spolku a tato vyhlídka by byla dostatečným korektivem všech možných přehmatů. Nechybíme, řekneme-li, že ony nebezpečné pasti na úspory nejchudších by vůbec nevznikly, kdyby jeden z jejich vlastních účelů byl stanovami zakázán.

Laxností úřadů, jež nejen trpí, avšak dokonce výslovně povolují takovéto podvodnictví en masse s výmluvou na domnělou mezeru v zákoně, stává se státní autorita spoluvinníkem katastrof, jež se nevyhnutelně musí dostaviti. Při tom padá zajisté na váhu, že členstvo těchto spolků rekrutuje se pravidelně z vrstev nejpotřebnějších, jež ve věcech finančních nemohou míti vlastního úsudku, a pro něž jest rozhodujícím, že kdyby to nebylo reelní, nemohly by to úřady republiky povoliti. Otřesení státní autority v případě krachu, jenž u sňatkových spolků nezbytně musí nastati, jest citelnou újmou státní prestiže, již musejí státní úřady čeliti ze všech sil. Jak je to možno, řekli jsme výše. Váhavost úřadů znamená nebezpečí v prodlení, neboť stačilo několik málo let, uplynulých od rozruchu způsobeného krachem „Existence“, aby podnikaví duchové odhodlali se k novému útoku na lehkověrnost nezasvěcených malých lidí. Tentokrát však zdála se asi pražská půda přece jen ještě horkou a proto sídlo spolků položeno do východních a severovýchodních Čech. Docházející stížnosti na způsob akvisice těchto lavinových spolků, přiměl nás k napsání těchto řádků. Doufáme, že neplecha dryáčnických lavinových spolků bude odstraněna brzy a jednou pro vždy. Dovede-li si státní autorita pomoci v situacích daleko méně vyložených, máme právo žádati, aby dovedla najíti právní prostředky, jak zjednat ochranu ohroženému veřejnému zájmu i v tomto případě.*)

Karel Málek.

News in Registration of Ultimate Beneficial Owner

JUDr. Monika Herešová Mráková / Attorney / Herešová advokáti

Act No. 37/2021 Coll. on registration of ultimate beneficiary owners (hereinafter referred to as "UBO" or "the Act") has been fully in force since 1 June 2021. In this article, we will focus on insurance undertakings obligations to register owners pursuant to the new Act and their duties as obliged entities pursuant to AML Act¹ when identifying ultimate beneficiaries of their clients.

Entities affected by the Act (registering entities) should pay attention to the obligation to keep records of their ultimate beneficiary owners in the register (hereinafter referred to as "register") as it has paramount influence on the relations between corporations and their associates.

UBO transposes the 5th AML Directive² that stipulates the public access to some data on ultimate beneficiary owners, introduces verification mechanisms and checks of data correctness in the register; it also sets forth effective sanctions for failure to meet the defined obligations. UBO Act replaced the previous system of ultimate beneficiary register that was laid down under Act No. 304/2013 Coll., on the public registers of legal and natural persons and on the register of trusts (hereinafter referred to as "Public Register Act"). The new act regulates the rules for defining ultimate beneficiary owners as well as procedural aspects of registering them.

Registering entity's obligations

Ultimate beneficiary owners are defined in relation to all legal entities – both domestic and foreign – that may have an ultimate beneficiary owner. Registering entities are obliged to collect and register complete, exact and up-to-date data on their ultimate beneficiary owners. In case of a "substitute beneficiary", also the steps taken while ascertaining the ultimate beneficiary owner must be registered. Registering entities are obliged to keep these data in the register for the entire time for which the natural person is the ultimate beneficiary owner and also for 10 years after the ultimate beneficiary owner loses its position. Registering entities must make sure that the data on ultimate beneficiary owners correspond to the actual situation.

Corporations that entered duly their ultimate beneficiary owners in the existing register in the past have to make sure that the data in register corresponds to the actual situation during the transition period (till 1 December 2021). No court fee is charged for such entry. There is no transition period applicable to corporations that failed to register ultimate beneficiary owners within the defined deadlines, and therefore, they are obliged to

register their ultimate beneficiary owners duly without delay after 1 June 2021; there is a court fee charged for such entry.

Registering entity is obliged to provide data on ultimate beneficiary owners and steps taken to identify owners and to inform obliged entities defined under the AML Act and public authorities listed in the legislation.

The following legal entities expressly listed in the Act are not obliged to register their ultimate beneficiary owners as they have no owners³:

- state and local authority;
- voluntary association of municipalities;
- associations co-financed by the Government or local authorities;
- schools established by the Government, local authorities or voluntary associations of municipalities;
- public research institutions;
- legal entities established by legislation or international treaty;
- state enterprise and national enterprise;
- district or regional chamber or incorporated fellowship pursuant to legislation;
- European groups for territorial cooperation;
- political party and political movement;
- church and religious organisations and other legal entities pursuant to the act regulation churches and religious organisations;
- trade unions and employers' associations;
- association of hunting ground owners;
- association of flat owners;
- legal entities with all benefits or voting rights possessed directly or indirectly by State, region or municipality.

Who is an ultimate beneficiary owner?

Ultimate beneficiary owners are natural persons who are the end beneficiary or persons with end influence. The Act interprets ultimate beneficiary owners as each and every natural person that can acquire directly or indirectly up to 25% of the total property benefit or liquidation value (so called end recipient) as well as

Registering entities are obliged to collect and register complete, exact and up-to-date data on their ultimate beneficiary owners. In case of a “substitute beneficiary”, also the steps taken while ascertaining the ultimate beneficiary owner must be registered. Registering entities are obliged to keep these data in the register for the entire time for which the natural person is the ultimate beneficiary owner and also for 10 years after the ultimate beneficiary owner loses its position. Registering entities must make sure that the data on ultimate beneficiary owners correspond to the actual situation.

of the particular person (usually associate), but may be agreed (e.g. agreement between associate and third party, silent partnership).

Person with end influence is each and every person that may without instructions directly or indirectly apply their decisive influence in legal entities; in corporations, this concerns controlling party pursuant to the Business Corporation Act. The position of a person with end influence is given also based on the mere possibility to exercise decisive influence. If e.g. majority associates of a business corporation abstains from voting, they do not lose their decisive influence in the company. The position of a person with end influence may be based on founder's legal actions, decision on disbursement of profit shares adopted by a company body, associates' declaration on acting in accordance as well as on influence arising from family relations. As the definition of end recipient and person with end influence are unquestionable, each and every person complying with the legal definition is considered an ultimate beneficiary owner.

The Act also regulates the so called substitute beneficiary owner⁴. If it is not possible to define the end recipient or the person with end influence even with all possible effort, each and every person in top management is deemed the ultimate beneficiary owner. A person in top management is each and every natural person that provides for routine or regular management of the legal entity activities such as business management, and in parallel that is member of the statutory body or works on similar position or that represents the legal entity in this body or is directly subordinated to the statutory body of the legal entity or its member (e.g. CEO). This interpretation of substitute beneficiary owner is also applied in case that the entity with the end influence in the corporation is a legal entity that has no ultimate beneficiary pursuant to Section 7 under UBO Act.

Corporations with complex ownership structure⁵ were influenced by a major change. Is the entity with end influence a legal entity that has a substitute beneficiary owner, then this substitute beneficiary owner is the ultimate beneficiary owner of all subordinated corporations. If it is not possible to define the ultimate beneficiary owner of parent company, because the corporation is traded on exchange stock market, then natural persons in the top management e.g. members of statutory body are deemed the ultimate beneficiary owners. Should the parent company be the entity with the end influence in a subsidiary, natural persons in the top management of the parent company will be registered as ultimate beneficiary owners of this subsidiary. This a major change, as the member of statutory body of registered entity was considered the substitute beneficiary owner till now instead of the member of statutory body in the top legal entity in the ownership structure.

Private-law and public-law sanctions

Considerable sanctions for the failure to register ultimate beneficiary owners or for providing incorrect data have been newly introduced. The major sanction for failure to register ultimate beneficiary owners is the interference with the private-law rights of corporate shares owners such as banning disbursement of the benefits to the ultimate

controlling parties or parties with sufficient votes (so called entity with end influence). The end recipient of a corporation is each and every person that has direct or indirect right on shares on profit, own resources or liquidation value of a corporation (share on benefit) over 25% and it does not pass such share on others. The position of end recipient is usually given by the position

beneficiary as well as banning ultimate beneficiary owners from voting in company top body. These sanctions are imposed automatically pursuant to the law and are not subject to judgment of a court confirming that there is a discrepancy in the register. Even though the reasoning declares that legislators' intention was to make registering entities keep data on ultimate beneficiary owners up-to-date, one cannot forget that these bans influence the rights of ultimate beneficiary owners rather than registering entities. The obligation to register ultimate beneficiary owners lies with the registering entity, not with the ultimate beneficiary owners, who are only obliged to cooperate with the registering entities.

Are there no ultimate beneficiary owner entered in the registry, business corporations must not pay out profit shares, shares on liquidation value or any other benefit, or to any other legal entity or legal organisations that are the ultimate beneficiary owners. Business corporations must not pay profit shares to such legal entities or legal organisations that do not have ultimate beneficiary owners entered in the register. In parallel, the right to profit sharing or any other shares on own resources that was not paid out by the end of accounting period, in which it was decided upon its disbursement⁶, cease to exist.

Ultimate beneficiary owners of a corporation that are not registered must not participate in the voting while the top body of this corporation is deciding or decide as the sole shareholder. The same ban applies also to the legal entities without their ultimate beneficiary owners entered in the register⁷. The only exception is the situation when the position of ultimate beneficiary owners was established 15 days before the top body or the sole shareholder took a decision. Has the sole shareholder decided contrary to the Law, one can appeal the invalidity of such decision adopted according to the rules on invalidity of sole shareholder's decision adopted in the capacity of the top body pursuant to the Business Corporation Act⁸. Furthermore, this leads to the unenforceability of contracts covering up ultimate beneficiary owners⁹.

The public-law sanction for violating the obligation to register ultimate beneficiary owners or for failure to enter up-to-date data assigned to the registering entity amounts to CZK 500,000. The fine may be imposed to ultimate beneficiary owners, if they fail to cooperate duly with registering entity¹⁰.

If there are no ultimate beneficiary owners registered, business corporations are excluded from public tenders¹¹ and from subsidies¹².

Ultimate beneficiary owners' Register

The Act introduced changes regarding keeping the register that is administrated electronically by the register court. The register is the result of the legislation on ultimate beneficiary owners pursuant to the Public Register Act. Data entered pursuant to the law effective as at 31 May 2021 were taken over automatically into web sites of the new register. There is an electronic access to the register via justice.cz¹³. Before the new Law came into force, only limited circle

of persons had access to the data that was granted by Public Register Act (e.g. entities obliged under AML Act and public bodies). A major change is the full publicity of basic information on ultimate beneficiary owners as follows: first and last name, country of residence, year and month of birth, nationality and reason for holding the position of ultimate beneficiary owners¹⁴.

The access to all registered data is granted only to selected entities that include insurance companies as obliged entities under the AML Act. Selected entities may have remote access to data in the register via web interface administrated by the Ministry of Justice; the actual persons accessing the data verify their identity by electronic identification.

Applications for public remote access are handled by the Ministry of Justice of the Czech Republic. The remote access as well as the application are free of charge. Unique identifiers issued in the past should expire as of September 2021.

Registering entity has access to the register and may extract relevant data directly from the web site by using the identifier of data box information system. Ultimate beneficiary owners may acquire extract of data concerning themselves directly from the web site by using the electronic identification. Electronic extracts may be also acquired from the relevant court. However, there is a fee charged.

Register and automatic copy into register

Defining ultimate beneficiary owners is not always simple for registering entities. Details are defined in the *Handbook for Registering Ultimate Beneficiary Owners*¹⁵. Prescribed data on ultimate beneficiary owners of legal entities with registered office in the Czech Republic or legal arrangements

Corporations that entered duly their ultimate beneficiary owners in the existing register in the past have to make sure that the data in register corresponds to the actual situation during the transition period (till 1 December 2021).

(trust fund with link to the Czech Republic¹⁶) are entered or automatically copied in the register. Application is usually filed by registering entities, however, it may be filed also by an entity that documents legal interest, e.g. the ultimate beneficiary owner. The entry is carried out by relevant court or notary public. One can recommend to use the notary public as the applicable fees are lower, the entry is not subject to scrutiny by the court and the notary makes the entry within three business days. The following data is entered in the register:

- data identifying the person of ultimate beneficiary owner;
- data on the nature of ultimate beneficiary owners' position incl. data on relation structure;
- data on period of time for which ultimate beneficiary owners held their position.

The nature of the position means either end recipient or entity with end influence or both positions in parallel, or substitute beneficiary owner. The entry must clearly indicate whether this is a direct or indirect position and the size of share. If the position is not based on a share, the actual ground for the entity being the ultimate beneficiary owner is to be entered. As for direct ultimate beneficiary owners, there is no intermediary between them and the registering entity. They are in a direct position if they are e.g. associates of the registering entity or members of statutory body. As for indirect ultimate beneficiary owners, there is one or several intermediaries between them and the registering entity, e.g. if they are associates of the company that is the associate of the registering entity. Furthermore, the relation structure must be described in the register in such cases. The relation structure descriptions comprises both individual parts (intermediaries) and data on relations between the parts, usually the size of intermediaries' shares. Registered data are to be documented by written documents e.g.

copy of entry in public register, founder's legal actions, list of associates, decision on disbursement of profit shares, declaration of registering entity or ultimate beneficiary owners. A declaration is admissible as the document for entering data only if the circumstances cannot be documented otherwise. Ultimate beneficiary owners' consent with the entry is not required.

Data copied automatically into the register is deemed as fulfilling the obligation to record data without the registering entity taking any actions, as the records are connected directly to the public register. In case of a change in public register with effect on ultimate beneficiary owners, the change is copied into the register automatically. Data on joint stock companies and limited companies are copied automatically into the register in situations listed under Section 38 of UBO Act.

As for joint stock companies, the natural person listed as sole shareholder in the public register will be copied automatically into the register. As for limited companies, associates with share exceeding 25% will be copied automatically into the register. However, had the registering entity already provided for the entry of data into the register, data will not be copied automatically into the register and the registering person has to apply actively for an automatic copy. Nevertheless, registering entities should check the data also in case of an automatic copy, as the automatic copy does not waive registering person's obligation to enter correct data, if it transpires that the copied data is not correct or incomplete. The act stipulates exceptional circumstances when it is possible not to publish data on ultimate beneficiary owners (if an ultimate beneficiary owner is a minor or under special circumstances)¹⁷. However, one has to apply for the exception not to publish the ultimate beneficiary owners; it does not happen automatically.

The Act also regulates the so called substitute beneficiary owner. If it is not possible to define the end recipient or the person with end influence even with all possible effort, each and every person in top management is deemed the ultimate beneficiary owner. A person in top management is each and every natural person that provides for routine or regular management of the legal entity activities such as business management, and in parallel that is member of the statutory body or works on similar position or that represents the legal entity in this body or is directly subordinated to the statutory body of the legal entity or its member (e.g. CEO).

Obligated persons according to AML and public authorities notify any discrepancies in the register to registering court. Discrepancies are defined as follows:

- data in register does not correspond with the reality;
- there is no data in the register;
- data was deleted from the register without entering new data, data does not or did not correspond with the reality;
- data was deleted from the register and new data was entered, data does not or did not correspond with the reality.

Registering court calls on the registering entity to remedy discrepancies or to prove the correctness of data within the set deadline. Should the discrepancies not be remedied, the registering court opens a proceeding on the discrepancy and enters a comment to the entered data¹⁸. Discrepancies will be either confirmed or and corrected by the registering court, or the correctness of entered data will be proven and the court will delete the comment.

Identifying ultimate beneficiary owners pursuant to AML Act

Ultimate beneficiary owners pursuant to the AML Act are ultimate beneficiary owners pursuant to the UBO Act and the natural persons to who benefit the business is carried out; in such case ultimate beneficiary owners are linked to the actual transaction or business. When offering life insurance, insurance companies and independent intermediaries, as obliged entities pursuant to AML Act, must check as part of client's identification whether or not the client's ultimate beneficiary owner, if known, is a politically exposed person or person with international sanctions imposed. AML Act stipulates the obligation to identify client's ultimate beneficiary owner as part of the check to be carried out before the first transaction within or outside business relation the latest.

When performing the check, they have to identify client's ultimate beneficiary owner¹⁹ based on the public register of ultimate beneficiary owners and one other

trustworthy source (e.g. media, data available online, client's representative's affidavit). Not all identification data in sense of Section 5 of AML Act must be collected when checking ultimate beneficiary owner's identity. It is sufficient to collect data on identifying the natural person such as first and last name, address, date of birth and nationality. Is the beneficiary of life insurance a legal entity or trust fund, or is the insurance policy transferred to such entity or person, insurance companies are obliged to identify and enter ultimate beneficiary owners into the register.

The legislation defines a new procedure for obliged persons if they find a discrepancy in data in register when identifying and checking their clients.²⁰ The interpretation of discrepancy is described above and it means a situation when data in register does not or did not correspond to the reality, or when there is no data in the ultimate beneficiary owners register. Obligated persons have to notify discrepancies directly to clients, incl. reasons why they believe that there is discrepancy and give clients a chance to comment on the found discrepancies. If clients fail to remedy discrepancies without undue delay or to provide explanation, obliged persons must notify the discrepancy to the court administrating the register. When notifying the discrepancies, obliged persons must provide circumstances and written documents proving such discrepancies as well as client's statement. If a pending investigation of suspicious transaction or criminal case could be compromised or put at risk, Financial Analytical Office may instruct obliged persons not to follow the rules regulating discrepancy notification. Thus, legislators transferred the obligation to check the correspondence with the register to obliged entities pursuant to AML Act. This obligation is in force since 1 June 2021 and failure to comply with the obligation is a misdemeanour with sanction from CZK 100k to 1m.

Financial Analytical Office issued a methodical guideline for identifying ultimate beneficiary owners by obliged entities; this guideline reflects the new rules in force since 1 June 2021²¹. Hence, insurance companies as obliged entities have to comply with obligations set forth under AML decree issued by CNB²².

1 Act No. 253/2008 Coll., on selected measures against legitimisation of proceeds of crime and financing of terrorism, as amended.
 2 Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing.
 3 Section 7 of UBO Act.
 4 Section 5 of UBO Act.
 5 Section 5 (3) of UBO Act: *Is the entity with end influence a legal entity with the beneficiary owner, defined pursuant to (1) or (2), then each and every person in the top management is the ultimate beneficiary owner of all subordinated corporations.*
 6 Section 53 of UBO Act.
 7 Section 54 of UBO Act.
 8 E.g. Section 191 and Section 428 of Act No. 90/2012 Coll., Section 259 of Act No. 89/2012 Coll., Civil Code.
 9 Section 52 of UBO Act: *Neither rights nor obligations of legal actions covering up ultimate beneficiary owner established in the period of time, when no*

ultimate beneficiary owner is registered can be enforced; this is applicable regardless the regulating Law.

10 Section 55 of UBO Act.
 11 Section 122 of Act No. 134/2016 Coll.
 12 Section 14 of Act No. 218/2000 Coll. and Section 10a of Act No. 250/2000 Coll.
 13 <https://esm.justice.cz>.
 14 Section 14 of UBO Act.
 15 https://www.financnianalytickyrad.cz/download/downloads_files_cs/1622468453_cs_prirucka-evidovani-skutecných-majitelu.pdf.
 16 Section 12 (2) of UBO Act.
 17 Section 32 of UBO Act.
 18 Section 42 et seq. of UBO Act.
 19 Section 9 of AML Act.
 20 Section 15a of AML Act.
 21 Methodical guideline No. 3: Identifying ultimate beneficiary owners by obliged entities.
 22 CNB Decree No. 67/2018 Coll., on selected requirements for the system of internal rules, procedures and control measures against legitimisation of proceeds of crime and financing of terrorism.

Pojistný obzor 3/2021

Odborný časopis českého pojišťovníctví
vycházející od roku 1922.
www.pojistnyobzor.cz

Adresa: Česká asociace pojišťoven, Main Point
Pankrác, Milevská 2095/5, 140 00 Praha 4
Telefon: +420 222 350 167
E-mail: libor.hlavicka@cap.cz

Šéfredaktor: Mgr. Libor Hlavíčka

Redakční rada:

Mgr. Jana Andraščíková, LL.M.;
JUDr. Jiří Beran; Nina Desanti Danielowitzová, LL.M.;
prof. Ing. Jaroslav Daňhel, CSc.;
RNDr. Petr Jedlička, Ph.D.; Mgr. Jan Matoušek;
Mgr. Eva Nováková; Ing. Eva Poláchová;
Ing. Eva Svobodová; RNDr. Karel Veselý, Ph.D.;
JUDr. Roman Vybíral, Ph.D.;
Mgr. Helena Zavázalová, MBA

Sazba:

Identita, s. r. o.
www.identitaweb.cz

Tisk:

QT studio, s. r. o.
www.qstudio.cz

Náklad: 200 kusů

Evidenční číslo:

MK ČR E 1060
ISSN 0032-2393 (print)
ISSN 2464-7381 (on-line)

Publikované příspěvky jsou recenzovány.
Využití článků povoleno pouze se souhlasem
redakce a při zachování autorských práv.

Názory a hypotézy obsažené v jednotlivých
autorských příspěvcích je třeba považovat
za osobní postoje a přístupy autora, nikoliv
za stanovisko instituce, kterou zastupuje nebo
u které je zaměstnán, ani za stanovisko vydavatele,
tj. České asociace pojišťoven,
pokud není uvedeno jinak.

Pojistný obzor se nachází v databázích ASPI a EBSCO.

Vydavatel: Česká asociace pojišťoven

© Česká asociace pojišťoven
www.cap.cz

Pojistný obzor je členem Mezinárodní organizace
odborného pojišťovníckého tisku.

Vzdělávací akce ČAP

Traumatologie a ortopedie z pohledu underwritingu a likvidace 2 – posouzení délky léčby, pracovní neschopnost, nahodnocené ZP, únavové a osteoporotické zlomeniny

Den konání: 16. září 2021

Obsah: posouzení délky léčby – co počítáme do léčby, časový
předpoklad u základních úrazů; příklady prodloužení léčby
nad předpoklad; problematika pracovní neschopnosti – vystavení, délka,
kontroverze; nahodnocené ZP a jejich revize; bolestné dle nařízení
vlády 276/2015 Sb.; bolestné dle metodiky NS; kontroverzní položky
v bolestném; ZSU dle nařízení vlády 276/2015 Sb.; ZSU dle metodiky
NS; možnosti revizí ZP; únavové zlomeniny – mechanismus úrazu,
zobrazovací metody, základní typy, jak hodnotit; osteoporotické
zlomeniny – mechanismus úrazu, zobrazovací metody, jak hodnotit;
kazuistiky z praxe

Identifikace nejvýznamnějších ML hrozeb dle NRA

Den konání: 24. září 2021

Obsah: hlavní výstupy z druhého národního hodnocení rizik praní
špinavých peněz a financování terorismu; metodika procesu; národní
shrnutí rizik; sektor pojišťovníctví

Dawn Raid ÚOHS a domovní prohlídky PČR – procesní pravidla, praktické aspekty a jak se nejlépe připravit

Den konání: 29. září 2021

Obsah: práva a povinnosti vyšetřovatelů a šetřené společnosti;
praktický průběh kontroly; vyšetřovací forenzní nástroje; přístup
k datům na externích úložištích a jiné otázky spojené s rozsahem
kontroly; *best practice* chování v průběhu kontroly s cílem
minimalizovat rizika a škody (včetně otázky manuálů, směrnic
a implementace do CMS); rizikové kategorie soutěžních deliktů
a trestných činů v oblasti pojišťovníctví; postavení pojišťovacích
zprostředkovatelů z hlediska trestní odpovědnosti právnických osob
a případného vyšetřování

Bližší informace ke vzdělávacím akcím ČAP se nacházejí na:
<https://www.konferencecap.cz/vzdelavaci-akce-registrace>.

